

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI**

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Metodika vyšetřování trestných činů proti lidské
důstojnosti v sexuální oblasti**

Jan Mífek

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Katedra trestního práva

Studijní program: Právo a právní věda

Studijní obor: Právo

Diplomová práce

**METODIKA VYŠETŘOVÁNÍ TRESTNÝCH ČINŮ
PROTI LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI V SEXUÁLNÍ
OBLASTI**

Jan Mífek

Vedoucí práce: doc. JUDr. Mgr. František Vavera, Ph.D., LL.M.

Katedra trestního práva Fakulta právnická Západočeské
univerzity v Plzni

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Jan MIFEK**
Osobní číslo: **R17M0195P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Metodika vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Mravnostní kriminalita
3. Trestněprávní rámec trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti
4. Metodika vyšetřování
5. Závěr

Rozsah diplomové práce:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

GRIVNA, T., SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I., a kol. Kriminologie. 5. vydání

BARLOW, H. D. Introduction to Criminology 1996

Kuchta, Josef; Válková, Helena. Základy kriminologie a trestní politiky. Vyd. 3.

Jelínek, J. a kol. Trestní právo hmotné –Obecná část. Zvláštní část, 7. vydání.

Jelínek, J., a kol. Trestní právo procesní 5. vydání.

P. Šámal a kol. Trestní řád 7. vydání. C.H. Beck, Praha, 2013

Musil, Jan; Konrád, Zdeněk; Suchánek, Jaroslav. Kriminalistika. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze : C.H. Beck, 2004.

KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika –Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování. Plzeň, Aleš Čeněk, 2015

KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. Kriminalistika –Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky, Plzeň, Aleš Čeněk, 2014

Straus, J. a kol. Kriminalistická metodika. Plzeň, Aleš Čeněk s.r.o., 2008

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád)

Zákon č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

Zákon č. 45/2013 Sb. o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.

Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce:

5. ledna 2021

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2022

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Doc. JUDr. František Vavera, Ph.D., LL.M.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Tímto čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Metodika vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“ vypracoval samostatně, pod dohledem vedoucího diplomové práce a za použití řádně uvedených zdrojů a literatury.“

V Plzni, březen 2022

.....

Jan Mífek

Poděkování

Mé poděkování patří vedoucímu mé práce, doc. JUDr. Mgr. Františku Vaverovi, Ph.D., LL.M za vstřícný přístup, ochotu poradit a odborné vedení. Poděkování patří také rodinným příslušníkům, kteří mi svým přístupem výrazně usnadnili vypracování celé práce. Poděkování patří také Elišce Chromé za závěrečnou revizi.

Obsah

1. Úvod.....	1
1.1. Úvod a cíle práce.....	1
1.2. Metodologie	5
2. Mravnostní kriminalita	7
2.1. Úvod do mravnostní kriminality	7
2.2. Kategorizace mravnostní kriminality	9
2.2.1. Sexuální kriminalita	9
2.2.2. Kriminalita spjatá s prostitucí	24
2.3. Kriminalistické statistiky mravnostní kriminality	26
3. Trestněprávní rámec trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti	32
3.1. Úvodem ke třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku	32
3.2. Vymezení trestného činu.....	34
3.3. Význam judikatury	36
3.4. Jednotlivé trestné činy	38
3.4.1. Z násilnění § 185.....	38
3.4.2. Sexuální nátlak § 186.....	42
3.4.3. Pohlavní zneužití § 187.....	43
3.4.4. Soulož mezi příbuznými § 188	45
3.4.5. Kuplířství § 189	45
3.4.6. Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí § 190	47
3.4.7. Šíření pornografie § 191	48
3.4.8. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií § 192	50
3.4.9. Zneužití dítěte k výrobě pornografie § 193.....	51
3.4.10. Účast na pornografickém představení § 193a	51
3.4.11. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem § 193b	52
3.4.12. Svádění k pohlavnímu styku § 202	53
3.5. Shrnutí	55
4. Metodika vyšetřování	57
4.1. Obecně k metodice vyšetřování	57
4.2. Systém metodiky vyšetřování	60
4.3. Konkrétní metodika vyšetřování sexuálních trestných činů.....	61
4.3.1. Kriminalistická charakteristika	61
4.3.2. Typické stopy.....	71
4.3.3. Typické vyšetřovací situace.....	73
4.3.4. Zvláštnosti předmětu vyšetřování	75
4.3.5. Zvláštnosti podnětů k vyšetřování	78

4.3.6. Zvláštnosti počátečních úkonů.....	79
4.3.7. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování	87
4.3.8. Zvláštnosti následných úkonů.....	89
4.3.9. Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování.....	94
4.3.10. Zvláštnosti kriminalistické prevence.....	94
5. Závěr	95
6. Cizojazyčné resumé	99
7. Přílohy.....	100
7.1. Graf latentní kriminality.....	100
7.2. “Pomůcky „Jája a Pája	101
7.3. Typologie pachatelů znásilnění.....	102
7.4. Základní viktimologické pojmy	106
7.5. Exkurz: Mýty o znásilnění	110
7.6. Obecné komponenty metodiky vyšetřování	113
Seznam použité literatury	117

1. Úvod

1.1. Úvod a cíle práce

Téma diplomové práce s názvem „*Metodika vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*” jsem zvolil z toho důvodu, že trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou jedněmi z nejzávažnějších zásahů do života člověka, a jsou tedy stále velmi aktuálním problémem. Jde o velmi citelný zásah jak do lidské důstojnosti, tak mnohdy také do tělesné integrity. Lidská důstojnost je v tomto případě hodnotou chráněnou nejen normami trestního práva, ale je jí poskytována ochrana také na ústavní úrovni.¹ Důležitým dokumentem, který vyjadřuje důležitost chránit společnost před škodlivými následky sexuálních trestných činů, je *Deklarace sexuálních práv ze dne 20.6.1997*. Tento mezinárodní dokument, mimo jiné, zakotvuje právo na svobodu vylučující všechny formy sexuálního donucování nebo nátlaku, právo na sexuální zdraví. Deklarace dále stanoví sexuální zdraví jako základní lidské právo a zavazuje své signatáře *potírat všechna protiprávní jednání, včetně všech zásahů do sexuálních práv vymezených Deklarací, které jsou předmětem základních práv a svobod člověka zaručených Listinou*.²

Zájem chránit lidskou důstojnost je stále v popředí zájmu ochrany také podle systematiky trestního zákoníku³, ve kterém jsou trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti vyjádřeny v hlavě III., přičemž budeme-li vycházet z přístupu, že *systematika zvláštní části musí respektovat uspořádání chráněných zájmů podle jejich významu*⁴, stojí lidská důstojnost v sexuální oblasti v popředí zájmů a hodnot chráněných trestním zákoníkem. Toto zařazení mnohé vypovídá o nebezpečnosti těchto trestných činů a o úmyslu zákonodárce společnost před těmito trestnými činy chránit.

---

¹ Článek 10, odst. 1 Zákona č. 2/1993 Sb. *Listina základních práv a svobod*

² CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s.12

³ Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*

⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 170

Aby mohlo dojít k naplnění funkce trestního práva, které má společnost chránit před kriminalitou a v případě spáchání trestného činu v souladu se zákonem odhalit pachatele, musí být spáchaný trestný čin řádně vyšetřen a pachatel předán příslušným orgánům k rozhodování o jeho vině.⁵ Právě proces vyšetřování, metodika vyšetřování a jednotlivé dílčí aspekty systému metodiky vyšetřování těchto trestných činů jsou obsahem této práce. Vzhledem k mnohosti těchto trestných činů se ve své práci zaměřím na metodiku vyšetřování trestných činů znásilnění a pohlavního zneužívání, neboť se jedná o trestné činy svojí společenskou škodlivostí nejzávažnější a jde zároveň o trestné činy nejfrekventovanější.

Práce je zaměřena na poznání problematiky mravnostní kriminality, její trestněprávní rámec dle pozitivní úpravy a následné zkoumání metodiky vyšetřování tohoto druhu kriminality. Je více než zřejmé, že je zde dána provázanost několika vědních oborů, a sice kriminologie, trestního práva a kriminalistiky. Vzájemný vztah těchto vědních oborů lze nejlépe vysvětlit na vzájemných vztazích.

Z hlediska trestního práva hmotného má veliký význam kriminologie. Kriminologii lze ve zkratce definovat jako nauku o zločinnosti, nauku o kriminalitě.⁶ Pro potřeby trestního práva je třeba určité reflexe společenské reality, na kterou může poté trestní právo prostřednictvím svých norem reagovat. Kriminologie je toliko věda *empirická*, vycházející z teoretických koncepcí, které lze ověřit vědeckými metodami, především metodou výzkumnou⁷. Je tedy zřejmé, že prostřednictvím kriminologie získává zákonodárce povědomí o společenské realitě a o potřebách regulace určitých společenských vztahů. Legislativní změny jsou poté reakcí zákonodárce na kriminologické poznatky. Poznatky

---

⁵ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s. 25

⁶ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 23

⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 2

kriminologického výzkumu využívají též právnické profese či orgány činné v trestním řízení.⁸

Trestní právo procesní, jehož hlavní funkcí je podle dikce zákona *upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni. Řízení přitom musí působit k upevňování zákonnosti, k předcházení a zamezování trestné činnosti, k výchově občanů v duchu důsledného zachovávání zákonů a pravidel občanského soužití i čestného plnění povinností ke státu a společnosti*⁹, je velmi spjata s poznatky kriminalistické vědy. Tato věda se podílí na tvorbě metod a postupů sloužících orgánům činných v trestním řízení při odhalování a vyšetřování trestných činů. Normy trestního práva procesního poté dávají kriminalistickým metodám „mantinely“ jejich uplatnění. *Kriminalistika napomáhá k uplatnění právních norem do života. Trvání kriminalistiky bez práva by bylo nemožné, naopak provedení trestněprávních norem bez aplikace kriminalistických poznatků by nebylo tak úspěšné.*¹⁰

V první části práce se budu věnovat problematice mravnostní kriminality. Zde se zaměřím na mravnostní kriminalitu obecně. Důležité pro následnou aplikaci poznatků v další části práce bude zkoumání fenomenologie a etiologie sexuální kriminality, osoba pachatele, osoba oběti. Zejména se budu zabývat latencí tohoto druhu kriminality, která je pro pochopení problematiky a pro metodiku vyšetřování tohoto druhu trestné činnosti klíčová.

Druhá část práce představuje trestněprávní rámec trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Tento rámec je pro celou práci zastřešující, neboť vymezuje jednotlivé trestné činy podle pozitivní úpravy. K těmto jevům ve společnosti skutečně dochází, nicméně bez legálního vymezení těchto jevů jako trestných činů by bylo obtížné je spravedlivě trestat. Tato skupina trestných činů se vyznačuje velkou mírou společenské škodlivosti, zejména pokud jsou oběti děti.

---

⁸ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 232

⁹ § 1 odst.1 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 212

Společenská škodlivost by zde podle mého názoru měla převládat nad zněním zákona, neboť zde je potřeba tyto činy stíhat a trestat rychle a účinně, což při „bazírování“ na textu zákona může být obtížné. Pomocné vysvětlení nám dává judikatura, která má veliký význam v tom smyslu, že částečně objasňuje nesrovnalosti při výkladu jednotlivých institutů, definuje jednotlivé výrazy¹¹ a podává nám pohled na rozhodovací praxi soudů v jednotlivých individuálních případech.

Třetí část práce představuje již kriminalistický pohled na problematiku, a sice již samotnou metodiku vyšetřování. Kriminalistika jako samostatná věda vytváří svou samostatnou metodologii¹² jako postup uplatňovaný k dosažení určitého cíle. Zde vyjdeme z kriminalistické charakteristiky trestného činu a ze systému metodiky vyšetřování, nejdříve obecně, poté s přihlédnutím ke konkrétním trestným činům.

Cílem mé práce bude vytvořit strukturovaný text, který zohlední základní aspekty vybraného druhu kriminality. Z velké části se bude jednat o systémové popsání tohoto druhu kriminality, avšak nikoli pouze z trestněprávního hlediska. Cílem bude ucelený dokument, který bude zahrnovat jak kriminologickou, trestněprávní, a nakonec kriminalistickou stránku problematiky. Využití všech těchto pohledů na věc považuji za důležité proto, že k pochopení a ucelení problematiky je nutné vycházet z poznatků více vědních oborů. Z této myšlenky vychází také členění jednotlivých částí práce a jednotlivé subcíle těchto částí. Dílčím cílem části první je nastínit a uvést mravnostní kriminalitu obecně, z hlediska její fenomenologie a její etiologie a poukázat na kriminalistické statistiky mravnostní kriminality. Část druhá představuje „zastřešení“ tohoto druhu kriminality zákonným rámcem. Zde se setkáme s konkrétními trestnými činy, s vymezením trestného činu pomocí legální definice. Definice jednotlivých trestných činů mohou být ovšem problematické, zejména při výkladu některých obtížných pojmů. Dílčím cílem druhé části tedy bude poukázat na výklad těchto sporných pojmů. Dalším dílčím cílem druhé části bude rozbor definice trestného činu podle ustanovení §13 zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*, zejména z hlediska materiálního a formálního vymezení. Třetí část

---

¹¹ Násilí, odpor oběti, styk srovnatelný se souloží.

¹² VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 29

představuje již samotnou metodiku vyšetřování. V této části se nejvíce projeví metoda deduktivní, kdy nejprve z obecného vymezení tvorby metodiky a jednotlivých částí metodiky vyšetřování přejdu ke konkrétní aplikaci zjištěných poznatků na metodiku vyšetřování. Tuto část považuji za stěžejní v rámci celé práce, neboť se jedná o tzv. *poslední stádium* tohoto druhu kriminality, kdy je klíčové, aby byl spáchaný trestný čin náležitě vyšetřen a pachatel dopaden.

Závěrem tedy zopakuji, za cíl své práce stanovím systémové popsání vybraného druhu kriminality (*mravnostní kriminality*), a to ve světle pohledu kriminologického, trestněprávního a kriminalistického. Všechny uvedené vědy spolu velmi úzce spolupracují a pohled každého vědního oboru na problematiku je v práci zohledněn. Použití pouze jednoho z pohledů by podle mého názoru nedávalo kompletní pohled na věc ve smyslu uceleného a jednotného textu. Právě kombinací těchto hledisek vznikne strukturovaný text, který by měl poskytnout komplexní pohled na problematiku mravnostní kriminality, ať již od jejího vzniku a příčinám, přes její trestněprávní vymezení v zákoně, až po metodiku jejího vyšetřování.

1.2. Metodologie

Za základní metodu svojí práce považuji metodu srovnávací. Pomocí této metody zjistím pohledy na danou problematiku z pohledu kriminologického, trestněprávního a kriminalistického. Tyto vědní disciplíny mají mnoho společného. Ovšem mají také různé odlišnosti, ať již v pohledu na určitý aspekt, ve způsobu zkoumání, nebo k určité dílčí části přistupují odlišným přístupem a zkoumají jiné skutečnosti, jiné zákonitosti. Každá z těchto vědních disciplín má na problematiku jiný úhel pohledu. Další metody, které jsem zvolil k dosažení cíle práce, budou metody analýzy a syntézy. Metoda analýzy bude spočívat v rozboru konkrétních dílčích částí zkoumané problematiky, což mi pomůže k poznání a pochopení fungování daného systému jako celku. Naopak metoda syntézy bude spočívat ve spojení odlišných dílčích částí v jeden celek. Přínos této metody ocením zejména v hledání souvislostí mezi dílčími částmi. Právě vzájemné fungování a vzájemné ovlivňování pomáhá pochopit systém v jeho celistvosti. Další důležitou metodou práce je použití analogie. Využití analogie má mnoho společného s komparační metodou, kdy je hledán u jednotlivých dílčích aspektů problematiky shodný či obdobný prvek. V teorii se mohou mnohdy objevit sporné otázky, na které není konkrétní a jasná odpověď. Právě použitím analogie se za vyhledání shodného či podobného prvku hledá odpověď na tyto sporné otázky. V průběhu práce bude

nutné v rámci zkoumání problematiky zkoumat konkrétní závěry a činit z nich závěr obecný, stejně tak se nevyhnu ani rozboru obecného závěru a jeho členění na dílčí konkrétní závěry. Z tohoto důvodu budou použity také metody indukce a dedukce. Při volbě metod, které budou v práci využity jsem vycházel z humanitního zaměření závěrečné práce.

Při práci se zdroji jsem využíval odborné publikace předních kapacit v oboru trestního práva, kriminologie a kriminalistiky. Vycházel jsem také z platné právní úpravy a komentářů k jednotlivým zákonům. Pro srovnání jsem vycházel i z literatury starší, ať se již jedná o učebnice, články či předchozí právní úpravu. Důležitost využití dobové literatury spatřuji v tom, že mravnostní kriminalita, stejně jako každý jiný druh kriminality, prochází určitým vývojem. Dobová literatura zachycuje postupy, jaké byly využívány dříve. Zobrazuje i přístupy k vyšetřování tohoto druhu kriminality. Dále také dobová právní úprava obsahuje zcela odlišné definice trestných činů. Na změnách, které jsou mezi dobovou a aktuální úpravou a literaturou je vidět, jak se postupem času měnil přístup k jednotlivým trestným činům, jak se změnil metody, především kriminalistické techniky, při objasňování těchto trestných činů. Toto zachycení změny je podle mého názoru klíčové v tom, že slouží k pochopení problematiky v širším kontextu.

2. Mravnostní kriminalita

2.1. Úvod do mravnostní kriminality

Práce se zabývá metodikou vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Název pro tuto skupinu trestných činů je názvem zákonným, neboť ho pro označení trestných činů používá zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*. Pojem mravnostní kriminality je však širší, proto je vhodné si jej nejprve vymežit.

Podle Gřivny je mravnostní kriminalita *specifickým druhem kriminality, jenž je definován spjatostí s pohlavním pudem a jehož rysem je sexuální potřeba*. Za mravnostní kriminalitu tedy můžeme označit všechna sexuálně motivovaná jednání, která nejsou společensky tolerovatelná a akceptovatelná.¹³ Stejně uvádí také Válková, podle které je pro pojem mravnostní a sexuální kriminality *společným znakem to, že jde o označení kriminálního chování motivovaného sexuální potřebou*. Sexuální kriminalitu lze dále podle Válkové vymežit jako třídu trestných činů motivovaných sexuální potřebou.¹⁴

Při vymezení mravnostní kriminality hraje obrovskou roli právní úprava. Pokud je mravnostní kriminalita vymežována jako sexuálně motivované jednání, které není společensky tolerovatelné a akceptovatelné, mohlo by se zdát, že ony pomyslné „mantinely“ tolerance a akceptovatelnosti vymezuje společnost a chápání určitého chování společností. Zde by ovšem podle mého názoru právo zcela ztratilo význam, neboť pokud by byla pravidla chování vymežována společností, stávala by se nepředvídatelnými, neúčelnými a vedla by v chaos. O otázce sankcionování za porušení těchto pravidel ani nemluvě. Zde je proto důležité, aby tyto trestné činy, které lze označit jako mravnostní trestné činy, měly zákonné zakotvení. To můžeme nalézt ve zvláštní části trestního zákoníku, konkrétně v hlavě III., nicméně některé mravnostní trestné činy můžeme nalézt i mimo tuto hlavu.¹⁵

---

¹³ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 298

¹⁴ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 425

¹⁵ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s.298

Mravnostní trestné činy velmi citelně zasahují do osobní a intimní sféry člověka. Zasahují osobní svobodu, svobodu rozhodovat v sexuální oblasti, tělesnou a duševní integritu, zasahují také bohužel v určitých případech i mravní vývoj dětí. Jedná se o hodnoty, které zákonodárce považuje za klíčové při své koncepci, ve které je středobodem ochrany zájmu lidské individuum. Právě z těchto důvodů, včetně velmi negativního dopadu na oběti těchto trestných činů, jsou tyto trestné činy řazeny mezi trestné činy s vysokou typovou závažností a považovány za nejzávažnější trestné činy.¹⁶

Jak již bylo zmíněno, mravnostní trestné činy zasahují do intimní sféry člověka a následky takových činů mají obrovský a dlouhodobý přesah. Velmi často se objevuje prvek násilí¹⁷, neplatí to však bezvýjimečně. Nicméně, pokud je osobní svoboda a lidská důstojnost chráněna jak na mezinárodní, tak na vnitrostátní ústavní úrovni, je zde nemyslitelné, aby do této sféry bylo zasahováno násilným způsobem. Zlomení odporu jiného člověka za účelem uspokojení své sexuální potřeby lze považovat za čin velice společensky škodlivý, neboť takovéto jednání je nepochybně zcela v rozporu s právním řádem a s vnímáním uspořádání společenských hodnot. Je tedy zcela na místě, aby tato trestná činnost byla v co nejkratší době vyšetřena a účinně potírána.

---

¹⁶ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s.11

¹⁷ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 48

2.2. Kategorizace mravnostní kriminality

Gřivna dále vychází z dělení trestných činů v rámci mravnostní kriminality na dvě kategorie: sexuální trestné činy a trestné činy spojené s prostitucí.

2.2.1. Sexuální kriminalita

Sexuální kriminalita má, co do definice velmi blízko k definici kriminality mravnostní, a sice se jedná o všechna jednání, která nejsou společností objektivně akceptovatelná.¹⁸ Jde o jednání, která jsou prováděna za účelem ukojení sexuální potřeby, uspokojení sexuálního pudu, a přitom jsou v rozporu se zákonem. Zákonem se myslí trestní zákoník, který uvádí skutkové podstaty trestných činů spadajících do kategorie sexuální kriminality. Jak bylo zmíněno, půjde o hlavu III., zvláštní části trestního zákoníku. Do této kategorie však můžeme zařadit také další jednání, další trestné činy, které mají sexuální motiv.¹⁹

Motiv neboli pohnutka, je fakultativním znakem subjektivní stránky trestného činu. Jde o vnitřní podnět pachatele, který ho vedl ke spáchání trestného činu, ačkoli většinou sám znakem subjektivní stránky trestného činu není.²⁰ Sexuální motiv může být dán u trestných činů *vraždy, ohrožení pohlavní nemocí, nebezpečného pronásledování (stalking), krádeže*.²¹

Při poznávání sexuální kriminality je vhodné se přidržit dvou základních přístupů zkoumání kriminality, *přístupu fenomenologického a přístupu etiologického*.

---

¹⁸ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 298

¹⁹ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 299

²⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 243

²¹ Podivným se může jevit sexuální motiv u trestného činu krádeže. Podle Gřivny se jedná o sexuálně neudržitelnou fetišistickou potřebu, přičemž je pachatel vzrušen krádeží a možností, že při nich bude přichycen.

Fenomenologický přístup spočívá v popisu kriminality pomocí popisu stavu, struktury a dynamiky kriminality, přičemž se vychází z analýzy dat získaných ze statistik.²²

Podstatou etiologického přístupu je zkoumání příčin kriminality za účelem vysvětlení jejího vývoje.²³

2.2.1.1. Fenomenologie sexuální kriminality

Jak již bylo zmíněno, fenomenologie kriminality spočívá v popisu kriminality. Pomocným vodítkem je zde stav, struktura a dynamika kriminality. Popisovat zde veškeré vymezené sexuální trestné činy by bylo zdlouhavé, zaměřím se proto zde na trestné činy znásilnění a pohlavního zneužití.

2.2.1.1.1. Znásilnění

Znásilnění je trestným činem, který je obsažen v trestním zákoníku, kde má uvedenou i svojí skutkovou podstatu. Nicméně z hlediska kriminologického jej lze definovat jako *vynucení sexuálního styku proti vůli napadené osoby*.²⁴ Válková vymezuje znásilnění jako *vynucení pohlavního styku či jiných sexuálních aktivit násilím nebo jeho pohrůzkou*.²⁵ Obě vymezení vykazují téměř totožné prvky. Vždy se jedná o pohlavní či jiný sexuální styk a vždy je přítomen prvek násilí, ať již ve formě *vis compulsiva* či *vis absoluta*.

Znásilnění je nejčtetnějším sexuálním trestným činem. Téměř vždy způsobuje újmu fyzickou, zejména pak psychickou. Je tomu tak proto, že se odehrává bez souhlasu oběti a velmi výrazným způsobem zasahuje do intimní oblasti oběti.²⁶

---

²² GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 25

²³ Tamtéž.

²⁴ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 302

²⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s.428

²⁶ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s.302

2.2.1.1.2. Latentnost trestného činu znásilnění

Válková i Gřivna shodně uvádějí, že znásilnění je trestným činem s nejvyšším stupněm latence. Latentnost trestného činu velmi úzce souvisí s vymezením latentní kriminality. Latentní kriminalita je taková, která byla spáchána, avšak nebyla oznámena ani registrována. Latentní neboli skrytá kriminalita je tedy rozdíl mezi skutečnou a registrovanou kriminalitou.²⁷ Kriminalita skutečná nemusí být orgány činnými v trestním řízení zjištěna buď vůbec, nebo o ní tyto orgány vědí, ale z nějakého důvodu ji nevyšetřují. V souvislosti s latentností kriminality se lze setkat s teoriemi „černých“ a „šedých“ čísel.

Podle Gřivny představují „černá“ čísla určitou část kriminality, o které se orgány činné v trestním řízení z jakéhokoliv důvodu nedozvěděly. Tato čísla pak označuje za *přirozenou latenci*.²⁸ Za „šedá“ čísla pak označuje trestné činy, o kterých se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, nicméně pachatel nebyl dopaden. Konečně za *umělou latenci* považuje pak skupinu trestných činů, o kterých se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, avšak je z nějakého důvodu zatajena, není registrována.

Poněkud odlišné pojetí „černých“ (temných) čísel uvádí Válková²⁹, podle které se temným číslem kriminality rozumí rozdíl v počtu skutečně spáchaných trestných činů a v počtu trestných činů, které jsou evidovány v kriminálních statistikách. K pojetí „šedých“ čísel Válková uvádí, že stejně jako u pojetí „černých“ čísel, *není využíváno v kriminologii pouze v jednom významu*. Lze se tedy setkat s názorem, kdy se za „šedá“ čísla považuje stav, kdy byl pachatel stíhán, ale nebyl odsouzen, případy umělé kriminality.³⁰

Vyjdeme-li z faktu, že znásilnění je velmi citelným zásahem do intimní sféry jednotlivce, převážně je spojeno s násilím, lze snadno dovodit, proč bude latence tohoto trestného činu tak vysoká. Těmito důvody se zabývalo také mnoho

---

²⁷ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, s. 34

²⁸ Tamtéž

²⁹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 144

³⁰ Tamtéž.

zahraničních autorů³¹, kteří rozlišují důvody, které oběť znásilnění vedou k tomu, že spáchání tohoto trestného činu neohlásí.

Barlow³² uvádí následující důvody neoznámení znásilnění:

1. Znásilnění je považováno za osobní a soukromou věc.
2. Oběť se obává odplaty ze strany pachatele.
3. Je zde dána nedůvěra oběti vůči orgánům kompetentním k vyšetření tohoto trestného činu a jejich postupu vůči oběti.
4. Je dána obava z nedostatku důkazů, které by usvědčily pachatele.
5. Oběť oznámila událost někomu jinému než orgánům činným v trestním řízení.

Z hlediska prvního důvodu, lze dovodit pocit oběti, kterým je stud. Oběť se svým způsobem stydí a je to pro ni velmi citlivé téma. Intimní sexuální sféra je oblast, o které se na veřejnosti nebo před cizími lidmi velmi obtížně hovoří, zejména pokud do ní bylo zasaženo násilným způsobem. Velmi častý je jev, kdy znásilnění většího počtu obětí má na svědomí stejný pachatel. Oběti samy o sobě znásilnění nenahlásí, avšak pokud jedna z nich najde odvalu a veřejně tento čin oznámí, začnou se ozývat další a další oběti znásilnění, které by samy tento trestný čin neoznámily.

Druhý důvod poměrně úzce souvisí s důvodem třetím a čtvrtým. Pokud je dána u oběti obava, že díky nedostatku důkazů nebude pachatel usvědčen, nebo pokud má oběť nedůvěru vůči orgánům tento čin vyšetřujícím, čin neoznámí, neboť se obává odplaty. Zde opět záleží na vnitřním rozpoložení oběti, nicméně oběti jsou velmi často traumatizované, neboť došlo k velmi citelnému zásahu do jejich intimní

---

³¹ Barlow, Koss, Resnick, Burges, Marchetti.

³² BARLOW, H. D. *Introduction to Criminology*. Edwardsville: Harper Collins Publishers, 1996, s. 118 In GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 302

sféry. Podle odhadů je ohlášena jedna desetina až jedna třetina všech spáchaných znásilnění.³³

Velmi důležitým faktorem, zda je nebo není znásilnění oznámeno, je skutečnost, zda oběť pachatele znala, či nikoliv.³⁴ V této souvislosti Válková uvádí *Demingovo a Eppyho* rozlišení na socializované a nesocializované znásilnění.³⁵

Socializované znásilnění spáchá pachatel po předchozí konverzaci. Taková konverzace může být svádívá, mohou zde být náznaky přívětivosti. Velmi často je tento typ znásilnění spojen s požíváním alkoholu. Oběť také často může svým chováním, které je vyzývavé až provokující přispět ke spáchání trestného činu. Nicméně, takové jednání by nemělo být bráno jako předchozí konkludentní souhlas s určitými sexuálními a aktivitami, na což pachatel mnohdykrát odkazuje se slovy: „Kdyby to nechtěla, tak se tak nechová.“ Tento argument v žádném případě nelze považovat jako dostatečný, neboť právo rozhodovat o svém sexuálním životě je právem fundamentálním.³⁶ V této rovině NE znamená skutečně NE, což se v situaci, kdy pachatel požil alkohol, málokdy skutečně dodrží.

Nesocializované znásilnění je spácháno neznámým pachatelem bez předchozí konfrontace či kontaktu. Tento druh znásilnění je pro oběť nebezpečnější, protože jeho neočekávanost vyžaduje potřebu pachatele ovládnout oběť v krátkém čase, k čemuž používá vyšší míru násilí a agrese. Gřivna uvádí³⁷, že v případě, kdy oběť pachatele znásilnění nezná, je dána větší pravděpodobnost oznámení tohoto spáchaného trestného činu. Oběti nemají takový strach z případné odvety a cítí větší touhu po potrestání pachatele. V případě, kdy je pachatel oběti známý, mají oběti logicky větší obavy, ať již z odplaty či z případných otázek vyšetřovatelů, právě z důvodu vzájemné známosti s pachatelem.

---

³³ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s 302

³⁴ Tamtéž.

³⁵ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 428

³⁶ *Deklarace sexuálních práv* ze dne 20.6.1997

³⁷ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 302

Válková dále uvádí několik způsobů přístupu nesocializovaného sexuálního agresora ke svojí oběti podle Hazelwooda:³⁸

1. Pachatel před útokem osloví oběť či ji jinak kontaktuje a buď jí poskytne pomoc, dává jí rozkazy či ji o něco žádá.
2. Pachatel bezprostředně fyzicky napadne oběť bez předchozí verbální komunikace, přičemž tento útok směřuje k získání kontroly nad obětí.
3. Pachatel zaútočí v době, kdy je oběť bezbranná, když spí.

Závěrem lze uvést tři hlavní typy znásilnění, které vymezuje Groth.³⁹ Prvním typem je znásilnění plynoucí z moci (*power rape*), ve kterém je sexuální agrese projevena uplatněním kontroly a dominance. Druhým typem je znásilnění z hněvu (*anger rape*), kdy se pachatel dopouští znásilnění v úmyslu dát průchod svému hněvu, vzteku a frustraci. Posledním typem je sadistické znásilnění (*sadistic rape*), kdy násilný sex uspokojuje potřebu pachatele způsobovat své oběti utrpení.

Velmi podobně poukazuje na tyto typy znásilnění Čírtková⁴⁰, která podle způsobu provedení znásilnění profiluje pachatele tohoto trestného činu.

2.2.1.1.3. Osoba pachatele znásilnění

Při seznamování s osobou pachatele znásilnění je dobré si uvědomit, že se nejedná o shodné vymezení jako u subjektu trestného činu. Subjekt trestného činu je pojem trestního práva, kterému se budu věnovat níže. Kriminologie totiž chápe pachatele trestného činu poněkud odlišněji.

*Kriminologie pod pojmem pachatele chápe nejen osoby, které se dopustily trestných činů, ale i některé osoby, které orgány činné v trestním řízení trestně nestíhají.*⁴¹ Jedná se například o osoby, které zapadají do schématu profilovaných pachatelů, o osoby, které již vykonaly svůj trest za některý trestný čin nebo osoby, které by mohly být považovány za potenciální pachatele. Je tomu tak z důvodu, že

---

³⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 428

³⁹ GROTH, N. *Men Who Rape: The Psychology of the Offender*, New York: Plenum 1979 In GRÍVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 304

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 196

⁴¹ GRÍVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 95

kriminologie jako věda se nezabývá pouze popisem kriminality, ale zkoumá také její příčiny, svými empirickými výzkumy profiluje a typologizuje předmět svého zkoumání a v neposlední řadě vytváří metodiky prevence jako ochranu před danou kriminalitou. Jedná se skutečně o široký rozsah této vědy, která proto k jeho uskutečnění vyžaduje širší pojetí pachatele než zúžit svou pozornost na pouhý subjekt.

V kriminologii se užívá pojmu *osobnost pachatele*. Osobnost lze též definovat také z hlediska psychologie jako *“hypotetický konstrukt vyjadřující vnitřní dynamickou organizaci lidské psychiky, která determinuje její vnější projevy”*.⁴² Toto chápání osobnosti je poněkud složitější. Já bych se pokusil definovat osobnost svými slovy jako *“soubor vlastností, hodnot a myšlenek člověka, který na základě této své vnitřní organizace projevuje své vlastnosti, myšlenky a hodnoty ve vnějším světě”*. Tato definice není čistě dokonalá z psychologického hlediska. Přeskočím-li způsob, jakým pachatel získal jisté vlastnosti, jakým způsobem do něj byly vštěpovány hodnoty a jaký vývoj mělo třídění jeho myšlenek, dojdou k závěru, že všechny tyto složky osobnosti se musí odrazit v jeho interakcích ve vnějším světě. Budou složkou jeho projevu a budou také velmi často příčinou jeho chování. Takové zkoumání obrazu pachatele je důležité z hlediska popisu jeho osobnosti, který je nezbytným zdrojem pro pochopení a vysvětlení jeho kriminálního chování, jak uvádí Gřivna.⁴³

2.2.1.1.4. Osoba oběti znásilnění

Osobě oběti znásilnění, stejně jako osobám obětí mravnostní kriminality je třeba věnovat zvláštní pozornost. Jedná se o speciální skupinu obětí, která se označuje jako *zvlášť zranitelné oběti*, o kterých bude pojednáno níže. Zejména u obětí mravnostní kriminality je důležité znát obecné okolnosti viktimizace či viktimnosti z důvodu následné práce s oběťmi tohoto druhu kriminality. V této části si proto nastíníme okolnosti, za jakých se oběť mravnostní kriminality stává obětí, jak tyto oběti označuje zákon. Následná práce s těmito oběťmi ve smyslu výslechu těchto obětí jako svědků nebo přímo osob dotčených trestným činem bude předmětem třetí kapitoly.

---

⁴² NAKONEČNÝ, M. *Úvod do psychologie*. Praha: Academia, 2003 In GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 95

⁴³ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 95

Pojem **oběť** je pojem zákonný. Obětí je osoba, která je dotčena trestným činem. Zákon č. 45/2013 Sb. *o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)* ve svých výkladových ustanoveních, konkrétně v ustanovení §2 odst. 2, které říkám že “*obětí se rozumí fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková nebo nemajetková újma*”.

Právě ustanovení §2 odst. 2 zákona o obětech trestných činů vymezuje pojem oběti. Podle komentáře k onomu zákonu je obětí podle zákona pouze fyzická osoba. Je tomu tak proto, že pouze osoby fyzické, jako živé bytosti, jsou nadány schopnostmi cítit bolest jak fyzickou, tak psychickou. Jinými slovy, jsou nadány emocionalitou, pamětí a osobní identitou a zejména jsou schopny prožívat traumatizující dopady trestného činu.⁴⁴ Tento poslední znak vnímám jako zásadní pro oblast mravnostní kriminality, neboť újma způsobená oběti tohoto druhu kriminality se projevuje jako újma sekundární, která se projevuje až po spáchání trestného činu.⁴⁵

U fyzických osob dále platí, že jako oběť může být označována pouze taková fyzická osoba, které trestným činem byl nebo měl být způsoben škodlivý následek. Z takového vymezení pojmu oběti vyplývá, že pojem oběti podle zákona o obětech trestných činů *není identický* s pojmem poškozeného podle zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, *ve znění pozdějších předpisů*.⁴⁶

Obětí může být pouze fyzická osoba, které bylo nebo mělo být ublíženo na zdraví či způsobena majetková nebo nemajetková újma, stejně tak příbuzný v pokolení přímém, sourozenec, osvojitel, manžel nebo registrovaný partner oběti, pokud byla oběti trestným činem způsobena smrt.⁴⁷ Poškozeným v řízení trestním

---

⁴⁴ DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D., VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.6

⁴⁵ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s.128

⁴⁶ DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D., VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.7

⁴⁷ §2, odst. 3 zákona č. 45/2013 Sb. *o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)*

však již může být kterákoli fyzická osoba, stejně jako kterákoli právnická osoba, které bylo trestným činem způsobena majetková škoda nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil.⁴⁸Toto rozdělení je dáno zejména z důvodu rozlišení jednotlivých úkonů vůči těmto osobám.

Pokud budeme hovořit o oběti, zákon o obětech je jim věnuje především z důvodu pomoci těmto obětem. Ze struktury zákona také vyplývá, jakým způsobem bude pomoc realizována. Může jít o vymezení práv oběti na informace, na finanční pomoc, či o konkrétní pomoc od státu. Dle mého názoru zákon o obětech trestných činů chápe oběť více jako „lidskou bytost“, která je schopná emocí a respektuje, že jí bylo trestným činem zasaženo do všech sfér její integrity. Naproti tomu vymezení poškozeného podle trestního řádu vnímám jako technické označení pro subjekt trestního řízení, který je zároveň stranou tohoto řízení,⁴⁹ které podle mého názoru daleko méně akcentuje osobu oběti jako člověka, kterému bylo závažným způsobem zasaženo do osobní tělesné i duševní integrity.

Zákon o obětech trestných činů ve svém §2 odst. 4 uvádí pojem „*zvlášť zranitelné oběti*“. Zvlášť zranitelnou obětí se pro účely zákona rozumí, mimo jiné⁵⁰, oběť trestného činu proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, trestného činu, který zahrnoval nátlak, násilí či pohrůžku násilí. Podle novely *zákona o obětech trestných činů č. 220/2021 Sb.*, se za zvlášť zranitelnou oběť výslovně považuje, a to podle znění §2 odst. 4, písm. c) oběť trestného činu znásilnění.

Za zvlášť zranitelnou oběť lze považovat také osoby, které se staly obětí určitého typu trestné činnosti a současně je v jejich případě shledáno zvýšené riziko

---

⁴⁸ §43, odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád)*, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, s.262

⁵⁰ Zákon o obětech trestných činů dále označuje za zvlášť zranitelné oběti děti, osoby vysokého věku nebo osoby postižení fyzickým nebo psychickým handicapem či oběti trestných činů obchodování s lidmi a trestného činu teroristického útoku.

vzniku druhotné újmy⁵¹. Obě tyto zákonné podmínky musejí být splněny kumulativně.⁵²

2.2.1.1.5. Pohlavní zneužití

Pohlavní zneužití je vysoce nebezpečným společenským jevem, který postihuje nejcitlivější skupinu obětí, a sice děti. Trestní právo vymezuje tento jev jako soubor sexuálního chování směřujícího vůči nezletilým dětem.⁵³ Čírtková vymezuje sexuální zneužívání jako *veškerou interakci mezi dítětem a dospělým, při níž je dítě degradováno na objekt uspokojení sexuálních potřeb dospělého pachatele*.⁵⁴ Fakt, že je dítě degradováno neboli poníženo, že dán skutečností, že dítě není schopno situaci plně pochopit v celém svém důsledku, tudíž není schopno se samo rozhodnout. Důležitým faktorem je také neschopnost dítěte se vzepřít pachatelově vůli. Dítě je tedy díky svým fyzickým a emocionálním dispozicím v pozici slabšího a zranitelnější, pro pachatele snadnějšího cíle.⁵⁵

Pohlavní zneužívání je označováno za vysoce nebezpečný společenský jev, který je, bohužel, velmi častý. K tíži tomuto faktu jde také skutečnost, že se jedná o jev vysoce latentní. Právě latence tohoto jevu zvyšuje jeho nebezpečnost, jelikož bez včasného a řádného oznámení není možné pachatele dopadnout a případně potrestat. Vysoká latence je dána zejména tím, že vztah mezi pachatelem a obětí je velmi často velmi důvěrný. Pachatel často pochází z vlastní rodiny oběti či z podobného partnerského uskupení.⁵⁶

Samotné pohlavní zneužívání v sobě zahrnuje několik způsobů páčání tohoto činu. Většinou se tyto aktivity rozdělují na lehčí a těžší.

Lehčí formou jsou praktiky, které sice neohrožují přímo fyzické zdraví oběti, ale mohou mít dopad na její psychiku či mravní vývoj. Lze mezi ně řadit

---

⁵¹ Druhotná nebo-li sekundární újma vzniká až v návaznosti na spáchaný trestný čin. Může jít zejména o stigmatizaci ze strany okolí, označení v tisku, pokud se jedná o osobu známou, či psychické problémy vyplývající z veřejného ponížení v důsledku zveřejnění spáchaného trestného činu.

⁵² DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D., VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů*. Komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s.21

⁵³ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 433

⁵⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 165

⁵⁵ Tamtéž.

⁵⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forezní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 165

například hovory se sexuálním podtextem, obnažování či předvádění pornografických děl. Těžší formy už zasahují do osobní sféry dítěte a dochází k přímému kontaktu s pachatelem, nejčastěji tělesného. Může se jednat o osahávání intimních partií, či jiné kontakty. Mezi nejhorší způsoby a formy páchaní patří přímý pohlavní styk či dokonce soulož.

Pohlavní zneužívání lze považovat za jeden z nejnebezpečnějších mravnostních trestných činů, či trestných činů vůbec. Je tomu dle mého názoru zejména z důvodu, že obětí je nezletilé dítě. Děti a mladiství jsou ohroženou skupinou, které by měla být poskytována největší ochrana. Zároveň je lze chápat jako osoby, které se dosud formují, formují své postoje, jsou jim vštěpovány základní myšlenky a vytvářejí své vlastní názory. Jakákoli forma pohlavního zneužívání velmi výrazně ovlivní právě tento jejich mravní vývoj, což může být velmi negativním jevem, hlavně do budoucna. Proto je odhalování a následné trestání tohoto druhu kriminality velmi důležité a měla by mu být věnována co největší pozornost a snaha.

2.2.1.1.6. Osoba pachatele

Nahlížení na osobu pachatele pohlavního zneužití je ve velmi případech shodné s nahlížením na osobu pachatele znásilnění. Obecný úzus, který říká, že pachatelem pohlavního zneužití spáchaného na dětech, je sexuální deviant či pedofil, není zas tak pravdivý. Na tento nesoulad odkazuje Gřivna⁵⁷, který jej označuje za mýtus, neboť pachatelem tohoto činu je nejčastěji osoba blízká dítěti, nebo osoba z okruhu přátel rodiny. Podobně se vyjadřuje také Válková, která uvádí, že mezi pachateli tohoto trestného činu je pouze 32 % deviantů.⁵⁸

Dělit pachatele lze více možnými způsoby. Gřivna s Válkovou ve svých publikacích shodně odkazují na *Lanningovu* typologii pachatelů trestného činu

---

⁵⁷ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 306

⁵⁸ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 436

pohlavního zneužití⁵⁹. Základem této typologie je dělení pachatelů podle klasifikace na situační a preferenční typ.

Situační typ není primárně zaměřen na děti. Své trestné činy páchá pod vlivem stresu. Pro situačního pachatele je charakteristická nižší inteligence, porucha osobnosti a nižší socioekonomický status.⁶⁰ I tento situační typ se dále dělí na několik podtypů.

Může jít o typ regredovaný, který je často ženatý a na děti útočí pod vlivem stresové situace. Morálně nevybíravý typ zneužívá každou dostupnou osobu, přičemž dítě je jednou z možností. Sexuálně nevybíravý typ je typem experimentátora, který zkouší nové věci v sexuální oblasti. Jeho cílem nejsou primárně děti, ty slouží pouze k prozkoumání nových sexuálních praktik. Posledním typem je naivní typ, který je spojen s nižší inteligencí či senilitou. Neadekvátnosti či problémovosti a nezákonnosti svého jednání si přitom nemusí být ani vědom.

Preferenční typ je již nebezpečnější kategorie, neboť pro něj je primárním zdrojem sexuálního uspokojení právě dítě. U tohoto druhu pachatelů je již inteligence vyšší. Tento pachatel může trpět nějakou duševní poruchou, parafilii či pedofilií či sexuální sadismem. Opět se tento typ může vnitřně dělit na určité podtypy.

Sadistický typ získává sexuální uspokojení týráním a v nejhorších případech usmrcením oběti. Modus operandi tohoto pachatele spočívá v bleskovém útoku na dítě, jeho odvedení na odlehlé místo, kde dítě týrá, znásilňuje a následně usmrtí. Druhým typem je svádívací typ, který dítě svádí, komunikuje s ním, jeho chování k dítěti je velmi podobné jako jeho chování k osobám stejného věku. Tento typ velmi často prožívá pocity dítěte a vžívá se do jejich situace, nebo to minimálně předvádí.

---

⁵⁹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 436

GRÍVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 306

⁶⁰ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 437

Posledním typem je fixovaný typ, který je trvale zaměřen na děti. Fixace proběhla již v ranném dětství pachatele.

2.2.1.1.7. Osoba oběti

Obětmi pohlavního zneužívání jsou děti. Poškození dítěte, ať již fyzické nebo psychické, může být velmi rozmanité. V případě fyzických poškození, které lze spatřit zejména u nejmenších dětí, lze uvést urogenitální problémy či poranění konečníku.⁶¹ Proto by okolí dítěte mělo věnovat pozornost chování dítěte v oblasti vyměšování. Pokud se dítě, které mělo dříve vypěstované návyky, značně opět pomočovat či neudrží stolicí, může to být znakem pohlavního zneužití a je třeba včas tuto možnost potvrdit nebo vyvrátit.⁶²

Následky pohlavního zneužívání mohou však mít i dopady psychické, které Čírtková⁶³ rozděluje do čtyř skupin (dimenzí).

První dimenzi označuje jako traumatickou a zraňující sexualizaci. Druhá dimenze představuje emocionální důsledky a pocit zrady, který dítě v důsledku zneužívání prožívá. Třetí dimenze je označována jako bezmocnost, kdy dítě není schopno cokoli podniknout a postavit se dospělému pachateli na odpor. Poslední čtvrtou dimenzí je problém stigmatizace, který se dotýká sníženého sebevědomí a sebeakceptování.

Ne však každé dítě musí trpět viditelnými poruchami. Až 40 % obětí pohlavního zneužívání neprojevuje či nevykazuje žádné výraznější symptomy v období, kdy se pohlavní zneužívání odehrávalo.⁶⁴

Takto zneužívané děti mají po spáchaném činu velmi obtížný návrat do běžného života. Lidská bytost by měla získávat povědomí o sexualitě a sexuálním životu postupně a, podle mého názoru, „jemnou formou“. Pokud někdo dítě „provede“ sexuálním životem způsobem pohlavního zneužití, rozmetá tím jakékoli představy dítěte a předloží mu obraz sexuálního života, který by se neměl slučovat s realitou. Takto poznamenané dítě získá o sexuálním životě zcela jinou představu,

---

⁶¹ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 172

⁶² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 172

⁶³ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 173

⁶⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, s. 174

než jaká je žádoucí, než jaká je dokonce legální. Nicméně včasná pomoc a spolupráce se specialisty ještě může dítěti včas pomoci.

2.2.1.2. *Etiologie sexuální kriminality*

Gřivna rozděluje pachatele mravnostní kriminality, z hlediska její etiologie, na sexuálně deviantní pachatele, a na pachatele, kteří nejsou sexuálně deviantní.⁶⁵ Za stavy sexuální deviace se označují „stavy kvalitativně zmíněné změněné sexuální motivace lidí“.⁶⁶

Rozeznávají se sexuální deviace dvojího druhu. Jde o deviaci v aktivitě, které jsou charakterizovány jako poruchy ve způsobu dosahování sexuálního vzrušení a uspokojení.⁶⁷ Deviace v objektu jsou označovány jako kvalitativní poruchy sexuální motivace, charakterizované neadekvátním zaměřením erotické touhy, tedy tím, na jaký objekt je zaměřena sexuální apetence.⁶⁸

Z deviací v aktivitě je třeba zmínit voyeurismus, exhibicionismus, frotérství, tušérství, patologická sexuální agresivita, agresivní sadismus, sadismus, masochismus.

Voyeurismus spočívá ve sledování intimního počínání nic netušících anonymních osob, svlékajících či masturbujících osob, souložících párů. *Exhibicionismus* je deviace, při které je vzrušení dosahováno odhalováním pohlavních orgánů před neznámými ženami či dívkami. U *frotérství* je osoba, typicky muž, který dosahuje vzrušení třením se o neznámé ženy v tlačenicích, nejčastěji ve frontách či v MHD. *Tušérství* je dotýkání se intimních míst anonymních ženských objektů.⁶⁹

V případě deviací v objektu se jedná o pedofilii, fetišismus, transvestitismus, nekrofilii, zoofilii či pyrofilii.

---

⁶⁵ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 307

⁶⁶ RABOCH, J., ZVOLSKÝ, P. a kol. *Psychiatrie*. Praha: Galén, 2001, s. 335 In GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 307

⁶⁷ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 140

⁶⁸ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s.166

⁶⁹ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 308

Pedofilie je zaměřena na objekty v předpubertálním věku, tedy na objekty bez znaků dospívání. Pedofilie se dělí na homosexuální, heterosexuální a bisexuální. *Fetišismus* je deviací, při které dochází k dosažení uspokojení prostřednictvím předmětů či částí těla. *Transvestitismus* spočívá ve vzrušení spočívajícího v převlékání do oblečení opačného pohlaví, eventuálně ve vystupování v roli opačného pohlaví. *Nekrofilie* se projevuje v několika případech, od prosté touhy být v přítomnosti mrtvého těla, až po aktivity zahrnující líbání, objímání či soulož s mrtvým tělem. *Zoofilie* spočívá v uspokojování pohlavního pudu na zvířatech a *pyrofilie* je sexuální vzrušení vyvolané ohněm.⁷⁰

2.2.1.3. *Kontrola sexuální kriminality*

Mravnostní kriminalita je, jako každý druh kriminality, určitým způsobem kontrolována. V případě tohoto druhu kriminality je však nutné zohlednit skutečnost, zda se jedná u spáchaných trestných činů o deviantní či nedevidantní pachatele.⁷¹

V případě deviantních pachatelů se podle Gřivny⁷² uplatňují tři přístupy:

1. Farmakologický přístup, který je zaměřen na užití léků na snížení sexuální odezvy.
2. Kognitivně-behaviorální přístup, jehož podstatou je změna vzorců myšlení vztahujících se k sexuální trestné činnosti,
3. Psychovzdělávací přístup, jehož cílem je zvýšení empatie pachatelů ve vztahu k obětem, přičemž tito pachatelé se učí převzít zodpovědnost za své spáchané sexuální trestné činy.

U nedevidantních pachatelů sexuální trestné činnosti je žádoucí zaměřit pozornost na odlišné přístupy, zejména přístupy prevence a předcházení této trestné činnosti. Je tomu tak z toho důvodu, že nedevidantní pachatel se doposud neléčí, není uveden v žádném výchovném, preventivním či vzdělávacím programu, ani není nikde registrován jako recidivista. Jde tedy o potenciálního pachatele, u kterého je

---

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 308

⁷² GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 309

velmi složité předvídat jeho chování a jednání, proto jsou také přístupy prevence zaměřeny tak, aby byla co nejvíc eliminována možnost vzniku situace, která takové jednání pachatele umožní.

Jedná se především o následující přístupy:⁷³

1. Preventivní opatření v oblasti sociální prevence, jejíž základem je postoj společnosti k negativním jevům, kriminogenním faktorům, které vedou k páchání sexuálních trestných činů.
2. Prevenci situační, jejíž podstatou je zkušenost, že k sexuálním deliktům dochází v určitém místě, proto je vhodné kriminogenní faktory minimalizovat zvýšeným výskytem strážníků.
3. Viktimologická prevence, u níž je klíčové poučení potenciálních obětí, jak se chovat v rizikových situacích.

2.2.2. Kriminalita spjatá s prostitucí

Druhou kategorií trestných činů v rámci mravnostní kriminality jsou trestné činy spojené s prostitucí. Na úvod je třeba nejprve konstatovat, že prostituce není v České republice žádným způsobem regulována, a sama o sobě tak není v zásadě trestnou.⁷⁴ O beztrestnosti prostituce uvádí také shodně Chmelík.⁷⁵

Pokud prostituce jako taková trestná není, jsou však trestné ostatní trestné činy, které s prostitucí souvisejí, které jsou s ní spjaté. Jedná se o trestné činy uvedené v Trestním zákoníku. Jedná se o trestný čin kuplířství (§ 189), prostituce ohrožující mravní vývoj dětí (§ 190). Tyto trestné činy se nacházejí v hlavě III. Trestního zákoníku, tudíž je lze legálně vymezit jako „*Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*“. S prostitucí však souvisejí také další trestné činy, nacházející se mimo tuto hlavu. Jde především o šíření nakažlivé lidské nemoci (§ 152), ohrožení pohlavní nemocí (§ 155), obchodování s lidmi (§ 168), ohrožování výchovy dítěte (§ 201), svádění k pohlavnímu styku (§202).

---

⁷³ Tamtéž.

⁷⁴ GRŮVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 299

⁷⁵ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 63

Jelikož je tato práce primárně zaměřena na sexuální trestné činy, uvedu ke kriminalitě spjaté s prostitucí pouze obecný úvod, neboť bližší kriminologické zkoumání prostituce, ať již z hlediska její fenomenologie či etiologie, by se částečně odklánělo od tématu práce.

Etiologie kriminality spjaté s prostitucí může být velmi rozmanitá. Důvody, pro které je prostituce provozována rozděluje Gřivna na důvody sociální, sexuální a rozumové.⁷⁶

Sociální důvody reflektují přístup či dosavadní život provozovatele prostituce. Tyto osoby touží po uplatnění, mnohdy se jedná o nedostatek rodinných vazeb, nedostatek mravního založení. Největším a nejčastějším důvodem jsou však důvody ekonomické.

Sexuální důvody reflektují vztah osoby provozující prostituci k vykonávané činnosti. Pro tyto osoby je sex koníčkem až odpočinkovou záležitostí. Peníze, které za provoz této činnosti obdrží, berou jako příjemnou součást provozování této činnosti.

Rozumové důvody reflektují vztah osoby provozující prostituci k prostituci jako k práci. Cílem je vydělání vysokého finančního obnosu v relativně krátké době.

---

⁷⁶ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 313

2.3. Kriminologické statistiky mravnostní kriminality

K bližšímu poznání kriminality jako společenského jevu slouží statistiky. Kriminologické statistiky jsou oficiálním pramenem informací o registrované kriminalitě.⁷⁷ Tyto statistiky jsou významné zejména v tom, že jejich prostřednictvím se nám dostává obraz o výchozím stavu, struktuře a dynamice kriminality. Tyto znalosti jsou nadále nezbytné k tomu, aby na základě takto zjištěných informací mohla být zaváděna preventivní opatření ke snížení či k odstranění nežádoucích jevů způsobujících kriminalitu.

Gřivna uvádí instituce, které vytváří kriminální statistiky:⁷⁸

- Ministerstvo vnitra ČR, respektive Policejní prezidium ČR, které vytváří policejní statistiky
- Ministerstvo spravedlnosti ČR, které vytváří statistiky soudů a státních zastupitelství
- Generální ředitelství Vězeňské služby ČR, které vytváří vězeňskou statistiku

Podle Gřivny se jedná o statistiky decentralizované, jelikož tyto údaje neprocházejí státními statistickými orgány. *Jsou koncipovány především jako informace o činnosti instancí kontroly kriminality, a teprve poté jsou druhotně využívány jako informací kriminologicky relevantní.*⁷⁹

Relevance informací vyplývajících ze statistik však není bezbřehá. Je třeba si uvědomit, že existuje několik faktorů, které mohou vypovídající hodnotu informací dosažených prostřednictvím statistik ovlivnit. Lze zmínit umělou latenci, demografické vlivy, legislativní změny, zejména v oblasti trestního práva,

---

⁷⁷ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 38

⁷⁸ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 38

⁷⁹ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 38

amnestijní rozhodnutí prezidenta republiky, chyby ve statistickém vykazování či časovou prodlevu mezi spácháním trestného činu a jeho evidováním ve statistice.⁸⁰

Zejména v oblasti sexuálních či mravnostních trestných činů je nutno k těmto faktorům přihlížet, přičemž nejsilnějším faktorem, který tzv. hýbe statistikou mravnostní kriminality, je latence tohoto druhu kriminality.

Co se týče objasňenosti, objasňenost tohoto druhu kriminality je poměrně vysoká. Válková uvádí, že dle policejních statistik je dána průměrná roční objasňenost kolem 80 %.⁸¹ Zde se nabízí otázka: *Kde je těch zbylých 20 %?*

Skutečně podle mého názoru je tento dotaz na místě, jelikož při takto závažném druhu kriminality, kdy nejpočetnějším a nejfrekventovanějším trestným činem v rámci sexuální kriminality je znásilnění,⁸² by se měla míra objasňenosti pohybovat daleko výše. Jedná se o jednání, která, jak již bylo zmíněno, zasahují do nejcitlivější sféry lidské integrity, tudíž by skutečně bylo na místě, aby byla objasňenost vyšší. V ideálním případě 100 %, nicméně k dokonalosti vede ještě velmi dlouhá, a v případě prokazování a vyšetřování sexuální kriminality také trnitá cesta.

Ve své práci budu vycházet z policejních statistik, oficiálně dostupných prostřednictvím internetové sítě. Důvodem je skutečnost, že policejní orgán je orgán konající vyšetřování, tudíž informace získané prostřednictvím policejních statistik lépe zapadají do konceptu a tématu mé práce.

Policejní statistika eviduje údaje o zjištěné kriminalitě, čímž se rozumí zjištěné trestné činy a eviduje také údaje o osobách, charakterizovaných jako pachatelé trestných činů.⁸³

---

⁸⁰ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 39

⁸¹ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 426

⁸² Tamtéž.

⁸³ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 39

Pro bližší představení zjištěných údajů z policejních statistik je nutné uvést základní orientační body, podle kterých je policejní statistika členěna. Jednotlivé druhy trestných činů jsou označovány za použití tzv. takticko - statistické klasifikace.⁸⁴ Členění této klasifikace se může v určitých případech lišit od označení jednotlivých trestných činů podle zvláštní části trestního zákoníku.⁸⁵

Dělení trestných činů spadajících do mravnostní kriminality podle policejních statistik je následující:⁸⁶

- Znásilnění (§185)
- Sexuální nátlak (§186)
- Pohlavní zneužívání v závislosti (§187/2)
- Pohlavní zneužívání ostatní (§187/1, 3, 4)
- Komerční forma sexuálního zneužívání v závislosti (§ 187/2)
- Komerční forma sexuálního zneužívání ostatní (§187/1, 3, 4)
- Ostatní pohlavní úchyly (§358)
- Šíření pornografie (§191)
- Ohrožování pohlavní nemocí (§155)
- Úmyslné ublížení na zdraví lidskou nemocí (§145, 146, 152)
- Ublížení na zdraví lidskou nemocí z nedbalosti (§143, 147, 148, 153)
- Kuplířství (§189)
- Soulož mezi příbuznými (§188)
- Obchodování s lidmi (§168)
- Ostatní mravnostní trestné činy (§190, 192–194)

Pro potřeby své práce jsem vycházel z dat ze statistik za časové období 1. 1. 2020 – 31. 12. 2020 a za druhé časové období 1. 1. 2021 – 31. 7. 2021. Jedná se o

---

⁸⁴ Tamtéž.

⁸⁵ Například u statistických údajů trestného činu vraždy se rozlišuje vražda sexuální, vražda loupežná, vražda na objednávku, vražda motivovaná osobními poměry a ostatní vraždy.

⁸⁶ <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

časová období, která jsou časově době sepisu práce nejaktuálnější. Při sběru údajů jsem se zaměřil zejména a trestné činy znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužívání v závislosti a pohlavního zneužívání ostatního. Následně budu uvádět počet registrovaných trestných činů a počet objasněných trestných činů. Počet objasněných činů vyplývá z počtu trestných činů zjištěných.

Za první časové období, a sice 1. 1. 2020 – 31. 12. 2020, bylo zjištěno celkem **2605** mravnostních trestných činů, ze kterých jich bylo objasněno **1529**. Tento údaj činí míru objasněnosti **58,7 %**, tedy lehce nadprůměr. V rámci registrovaných mravnostních trestných činů bylo registrováno **639 znásilnění** (370 objasněno = objasněnost 57,9 %), **71 činů sexuálního nátlaku** (50 objasněno = objasněnost 70,4 %), **96 skutků pohlavního zneužívání v závislosti** (57 objasněno = objasněnost 59,4 %) a **624 skutků pohlavního zneužívání ostatního** (378 objasněno = objasněnost 60,6 %).⁸⁷

Za rok 2020 bylo registrováno celkem 165 525 trestných činů. Počet 2605 registrovaných mravnostních trestných činů činí z mravnostní kriminality **1,57 % účast** na všech registrovaných trestných činech.

Trestný čin znásilnění měl v počtu registrovaných mravnostních trestných činů zastoupení **24 %**, sexuální nátlak **2,72 %**, pohlavní zneužití v závislosti **3,68 %** a pohlavní zneužívání ostatní **23,96 %** (za pohlavní zneužívání obecně **27,64 %**). Součet těchto tří trestných činů nám dává 54,36 % ze všech registrovaných mravnostních trestných činů. Průměrná objasněnost všech těchto uvedených trestných činů se pohybuje průměrně za rok 2020 kolem 62,1 %.

Za časové období 1. 1. 2021 – 31. 7. 2021 bylo doposud zjištěno **2000** mravnostních trestných činů. Z tohoto počtu jich bylo **882** objasněno, což činí průměr objasněnosti **44,7 %**. Z celkového počtu registrovaných trestných činů, který je **87 730**, je procentuální zastoupení mravnostních trestných činů **2,27 %**.

Z registrovaných případů mravnostních trestných činů bylo doposud registrováno **489 znásilnění** (200 objasněno = objasněnost 40,9 %), **61 případů**

---

⁸⁷ Ve statistikách jsou nadále uvedeny i ostatní mravnostní trestné činy, jako komerční formy pohlavního zneužívání, šíření pornografie, ohrožení pohlavně přenosnými nemocemi, soulož mezi příbuznými, obchodování s lidmi či ostatní mravnostní trestné činy, které zde však uvádět nebudu.

sexuálního nátlaku (28 objasněno = objasněnost 45,9 %) a **478 případů pohlavního zneužívání** (194 objasněno = objasněnost 39,6 %).

Součty trestných činů znásilnění (489), sexuálního nátlaku (61) a pohlavního zneužívání (478) tvoří dohromady 1 028 registrovaných skutků. Z celkového počtu 2000 registrovaných mravnostních trestných činů se jedná o 51,4 % případů. Průměrná objasněnost všech uvedených trestných činů se pohybuje doposud za část roku 2021 průměrně kolem 41,5 %.

Při zhodnocení informací získaných prostřednictvím statistiky je nutno poukázat na několik věcí. Za prvé, podíl mravnostních trestných činů se v rámci celé kriminality pohybuje mezi 1 až 2 %, což lze považovat za dobré znamení. Trestné činy řazené do mravnostní kriminality je nutno považovat za velice společensky závažné, proto je žádoucí, aby se ve společnosti vyskytovaly co nejméně.

Za druhé, počty trestných činů znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužívání měly v součtu vždy nadpoloviční většinu ze všech registrovaných mravnostních trestných činů. Znásilnění a pohlavní zneužívání mělo téměř vždy okolo 25 % z celkového počtu. Oba tyto trestné činy lze považovat za jedny vůbec společensky nejnebezpečnější, proto je poněkud alarmující, že se právě ony dva zmíněné trestné činy vyskytují tak často, kdy samy dva tvoří více než polovinu ze všech registrovaných mravnostních trestných činů.

Za třetí, průměrná objasněnost. Průměrná objasněnost mravnostní kriminality za období 1. 1. 2020 – 31. 7. 2021 se pohybuje kolem 51,4 %. Průměrná objasněnost trestných činů znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití je kolem 51,8 %. Objasněnost se pohybuje téměř na polovině, což je podle mého názoru skutečně málo, zejména s přihlédnutím k závažnosti těchto trestných činů. Takto malé procentuální vyjádření a vůbec úspěšnost objasněnosti osobně spatřuji v obtížné prokazatelnosti těchto trestných činů a v obtížích a problémech, které sebou přináší jejich vyšetřování a velmi často také malá spolupráce ze strany oběti.

Polední, co je třeba k údajům získaných ze statistik dodat, je, že je nelze považovat za bezchybné a přesné. Veškeré statistiky jsou vytvářeny na základě údajů o trestných činech registrovaných, nikoli fakticky spáchaných. Tato latence způsobuje značné mezery mezi čísly registrovanými a čísly reálnými. Zejména pak v oblasti mravnostní kriminality, kdy z důvodů uvedených výše je latence tohoto

druhu kriminality nejvýraznější ze všech druhů kriminality. Právě tato latence způsobuje, že obraz o celkovém dění ve společnosti z hlediska mravnostní kriminality není úplný a nedaří se tudíž této kriminalitě úspěšně předcházet či jí potírat.

Vyšší počet registrovaných případů mravnostní kriminality, větší spolupráce obětí s vyšetřovateli a větší počet skutečně nahlášených případů by podle mého názoru dopomohl k lepším postupům v oblasti vyšetřování těchto trestných činů, k účinnějším opatřením, ať již v oblasti nápravy pachatele, pomoci oběti či v oblasti prevence.

3. Trestněprávní rámec trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti

3.1. Úvodem ke třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku

Hlava třetí zvláštní části Zákona č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*, upravuje jedenáct trestných činů, upravených v ustanoveních §185 až 193b.

Zákonný název této hlavy zní „Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti“. Již tento název napovídá, že druhovým objektem těchto trestných činů je důstojnost v sexuální oblasti. Individuálním objektem u jednotlivých trestných činů pak může být svoboda rozhodování v sexuálních vztazích, zdravý vývoj lidstva, zdravý vývoj dětí a různé mravní zásady.⁸⁸

Pachatelem těchto trestných činů může být každá fyzická, ale i právnická osoba. U osoby fyzické nezáleží na pohlaví. Právnická osoba může být odpovědna za trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, jak vyplývá ze znění §7 TOPO.⁸⁹

Pokud jde o oběti těchto trestných činů, o nich bylo pojednáno výše. Pro připomenutí je nutné uvést, že oběti těchto trestných činů jsou dle ustanovení §2 odst. 4 písm. d) Zákona č. 45/2013 Sb. *o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)* považovány za „Zvlášť zranitelné oběti“. Z hlediska zavinění se jedná se o trestné činy úmyslné.⁹⁰

Mravnostní trestné činy, které jsou legislativně vymezené právě ve třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku, zákonem označované jako *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*, představují společensky vysoce

---

⁸⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 595

CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita.* 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s.69

⁸⁹ Zákon č. 418/2011 Sb., *o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*

⁹⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 595

nebezpečná jednání, kterým je zasahováno do osobní svobody člověka.⁹¹ Výčet mravnostních trestných činů však není touto hlavou zcela vyčerpán, neboť některé trestné činy spadající do kategorie mravnostní kriminality nalezneme mimo tuto hlavu.

Nebezpečnost těchto trestných činů je také dána svým objektem, právním statkem, který je zákonem chráněn. „Nebezpečnost“ obecně znamená možnost vzniku poruchy. Nebezpečnost činu tak představuje stav hrozící poruchou vyvolaný, nebo také způsobilost činu ohrozit či porušit chráněné zájmy.⁹² Pokud je takový trestný čin způsobilý ohrozit či porušit chráněný zájem, jakým je v případě těchto trestných činů důstojnost v sexuální oblasti, mravní zásady, zdravý psychický vývoj dětí,⁹³ je třeba tyto zájmy chránit a jejich porušování trestat, či jim, v ideálním případě, účinně předcházet.

O významu objektů chráněných třetí hlavou zvláštní části trestního zákona vypovídá také systematika zvláštní části. Druhový, nebo také skupinový objekt trestného činu je vyjádřen společnými rysy individuálních objektů jednotlivých trestných činů. Význam skupinového objektu je dán systematickým rozdělením trestných činů či jednotlivých hlav ve zvláštní části trestního zákoníku. *Členění zvláštní části a pořadí hlav ve zvláštní části má vyjadřovat pořadí chráněných hodnot podle jejich důležitosti.*⁹⁴

Pokud jsou tedy zájmy jako svoboda v sexuální oblasti, lidská důstojnost v sexuální oblasti, zdravý vývoj lidstva a zdravý vývoj dětí uvedeny v hlavě třetí zvláštní části, lze předpokládat, že zákonodárce těmto chráněným objektům uděluje jedno z předních míst v žebříčku důležitosti chráněných hodnot. Skutečně se jedná o hodnoty, které si ochranu zasluhují, proto je správné, že jejich důležitost zákonodárce vyzvedl tím, že je zařadil právě do hlavy třetí, což by mělo odkazovat na důležitost a smysl jejich ochrany.

---

⁹¹ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 69

⁹² CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 70

⁹³ Zejména dopad spáchaných trestných činů na dětské oběti dělá z těchto trestných činů jedny z nejnebezpečnějších.

⁹⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 169

3.2. Vymezení trestného činu

Podle znění ustanovení §13 odst. 1 Trestního zákoníku se trestným činem rozumí *protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takové zákoně*. Je třeba též upozornit na ustanovení § 111 Trestního zákoníku, které definic trestného činu rozšiřuje.⁹⁵

Při vymezení trestného činu je nutno vzít v potaz komplikovanost jeho pojetí. Bude velmi záležet na koncepci trestného činu, ke které při jeho vymezování přihlídneme.⁹⁶

Tzv. *Formálně materiální pojetí* trestného činu bylo charakteristické pro předchozí právní úpravu. Trestný čin byl vymezen pomocí znaku formálního, který spočíval v protiprávnosti, a materiálního, který reflektoval společenskou škodlivost.⁹⁷ Oba tyto znaky museli být splněny. Toto pojetí však způsobovalo obtíže v tom smyslu, že nečinilo konkrétní jednoznačný závěr o tom, zda byl spáchán trestný čin, i když došlo k naplnění zákonem stanovených (formálních) znaků, jelikož ještě bylo nutno posuzovat společenskou škodlivost činu (materiální znak).⁹⁸

Formální pojetí s hmotněprávním korektivem zcela opomíjí materiální znak trestného činu. Toto pojetí neobsahuje materiální znak ani ve své definici trestného činu. Podle této koncepce se o trestný čin jedná v každém případě, ve kterém došlo k naplnění formálních znaků trestného činu.⁹⁹

Podle většinového názoru toto pojetí v právní úpravě Trestního zákoníku převládá, nicméně rozhodovací praxe soudů tento názor nabourává ve prospěch formálně materiálního pojetí.¹⁰⁰

Mohlo by se zdát, že kritérium společenské škodlivosti z tohoto pojetí zcela vymizelo. Nicméně právě oním hmotněprávním korektivem je zásada *subsidiarity*

---

⁹⁵ Podle tohoto ustanovení se trestným činem myslí také příprava, pokus, návod, pomoc.

⁹⁶ ŠČERBA, F., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 170

⁹⁷ ŠČERBA, F., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 171

⁹⁸ Tamtéž.

⁹⁹ ŠČERBA, F., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020, s. 172

¹⁰⁰ Tamtéž.

trestní represe, vyjádřená v ustanovení § 12 odst. 2 Trestního zákoníku.¹⁰¹ Podle této zásady je trestní odpovědnost určena pouze pro nejzávažnější společensky škodlivé trestné činy, kde již nelze použít jiné, mírnější společenské nebo právní nástroje.¹⁰²

Zásada subsidiarity trestní represe je tak doplněním formálního pojetí trestného činu (slovy komentáře: *materiálním korektivem*). Pro uplatnění této zásady musí být splněna podmínka společenské škodlivosti. Společenská škodlivost se tedy bude brát v potaz také při aplikaci formálního pojetí trestného činu, nebude již však rovnocenným znakem definice trestného činu, nýbrž pouze jakýmsi interpretačním pravidlem.¹⁰³

Posuzování materiální stránky trestného činu je u sexuálních trestných činů klíčové. Tato kategorie trestných činů patří mezi společensky nejškodlivější, o čemž svědčí také jejich výčet ve třetí hlavě zvláštní části. Je tedy na místě, aby se u sexuálně motivovaných trestných činů tato stránka posuzovala, neboť spoléhat se pouze na formální vymezení by bylo ke škodě věci. Vznikaly by tak situace, kdy by spáchaný skutek, byť společensky vysoce škodlivý, nebylo možno podřadit pod žádnou skutkovou podstatu žádného trestného činu. Tím pádem by se vůbec nejednalo o trestný čin a pachatel by se vyhnul všem následkům spojeným se spáchaním tohoto činu, což je v naší společnosti nežádoucí stav. Proto je podle mého názoru správné a žádoucí, zejména u sexuálních trestných činů, přihlížet k tomuto materiálnímu hledisku.

---

¹⁰¹ *Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.*

¹⁰² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 129

¹⁰³ Tamtéž.

3.3. Význam judikatury

Judikatura není v České republice považována za pramen práva ve formálním smyslu. Nemá tedy obecnou závaznost. Je však třeba brát v potaz závaznost instanční. Instanční závaznost je vyjádřena tím, že soud nižší instance musí v rámci rozhodování o téže věci respektovat názor soudu vyšší instance.¹⁰⁴

Judikatura má ovšem svou důležitou roli ještě v případech, kdy se jedná o judikaturu ustálenou. Tuto ustálenou rozhodovací praxi je pak povinnost následovat. Tato povinnost vyplývá z principu právní jistoty, který je zakotven již na ústavní úrovni¹⁰⁵, a požadavku předvídatelnosti práva. Z výše uvedeného vyplývá pravidlo, že *stejné případy by soudy měly posuzovat stejně a podobné podobně*.¹⁰⁶

Dosavadní judikatura musí být východiskem pro rozhodování následujících případů stejného druhu. Důležitá je bezpochyby judikatura Nejvyššího soudu, který svými rozhodnutími, ale také stanovisky, přispívá ke sjednocování judikatury.¹⁰⁷

Právě ucelenost a konstantnost judikatury přispívá k jednotné rozhodovací praxi soudů. Skutkové podstaty trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti mohou obsahovat pojmy, které mohou být chápány nejasně. U skutkové podstaty trestného činu znásilnění se může jevit sporným výklad pojmů jako je *bezbrannost, jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, a podobné*.

Tyto pojmy a jejich chápání mohou přinášet mnoho úskalí a jejich nejednotný výklad by mohl způsobit odlišné rozhodování případů. Mohlo by dojít k situaci, kdy soud A kvalifikuje spáchaný skutek jako znásilnění podle § 185 odst.1, a soud B kvalifikuje totožný skutek taktéž jako znásilnění, ale podle ustanovení § 185 odst.2. Rozdíl mezi uvedenými odstavci je v trestních sazbách. V prvním případě se jedná o sazbu šest měsíců až pět let, ve druhém dvě léta až deset let. Již jen rozdíl mezi uloženými sazbami je markantní. Avšak pokud by byl výklad

---

¹⁰⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 53

¹⁰⁵ Článek 1 odstavec 1 Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

¹⁰⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 53

¹⁰⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 56

nejednotný a soud by se takové chyby dopustil, jednalo by se o citelný zásah do výše zmíněného principu právní jistoty a předvídatelnosti práva.

Proto je třeba dbát na konstantnost judikatury, neboť rozhodovací praxe soudů vyšších instancí dává poměrně přesný výklad složitějších pojmů, který mohou potom soudy instancí nižších přijmout za svůj, nebo v něm hledat jakýsi odrazový můstek k vlastnímu výkladu daného ustanovení zákona.

3.4. Jednotlivé trestné činy

V této kapitole přejdu k uvedení zákonného výčtu trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Cílem ovšem není detailní popis každého trestného činu jako takového. Není záměrem práce shrnout veškeré komentářové ani učebnicové poznatky o daném trestném činu.

Tyto trestné činy, konkrétně jejich skutkové podstaty mohou obsahovat popis určitých jednání, který není úplně jasný. Mým cílem bude pokusit se tato jednání blíže objasnit a přiblížit je z hlediska jejich snazšího kvalifikování a následného vyšetřování orgány činnými v trestním řízení.

Z hlediska zaměření své práce bych se pozastavil u těch trestných činů, které jsou pro práci klíčové. Z toho důvodu se detailněji zaměřím na znásilnění, sexuální nátlak a pohlavní zneužití. Na jednotlivé trestné činy se zaměřím z hlediska jednání. Cílem bude co nejlépe objasnit a vyložit jednotlivá zákonná ustanovení tak, aby bylo jasné, jaké které jednání pachatele naplňuje skutkovou podstatu toho kterého trestného činu.

3.4.1. Znásilnění § 185

Znásilnění je prvním trestným činem ve třetí hlavě zvláštní části trestního zákoníku. Jedná se o sexuální trestný čin, který je nejen nejfrekventovanější, ale také nejznámější. Znásilnění jako takové představuje závažný zásah do intimní sféry oběti.

Skutková podstata tohoto činu podle ustanovení § 185 odst. 1 Trestního zákoníku zní následovně: *Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let.*

Druhý odstavec ustanovení § 185 obsahuje kvalifikovanou skutkovou podstatu, která zní: *Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží, na dítěti, nebo se zbraní.*

Ze znění zákona vyplývá, že trestný čin znásilnění je charakteristický dvojím jednáním, které spočívá v násilném jednání a vykonáním pohlavního styku. Trestný čin znásilnění je dokonán až vykonáním pohlavního styku.¹⁰⁸

Právní úprava tedy jednání rozlišuje mezi pohlavním stykem, souloží a jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží.¹⁰⁹

Z hlediska vystižení jednání, které musí pachatel vykonat, bude třeba blíže rozebrat skutkovou podstatu a objasnit některé sporné pojmy.

Donucení k pohlavnímu styku je stav, kdy dojde k překonání vážně míněného odporu znásilňované osoby.¹¹⁰ Odpor, který je pachatelem překonáván, musí být vážný, nesmí být předstíraný. Jelínek dále upozorňuje na situace, kdy může počáteční odpor oběti postupně slábnout, až v průběhu aktu zcela vymizí. Toto vymizení odporu však nelze v žádném případě považovat za konkludentní souhlas s provedením aktu.¹¹¹

Násilí není v trestním zákoníku definováno. Jeho vymezení je proto ponecháno teorii a aplikační praxi. Násilí může mít dvě formy. První z forem je *vis absoluta*. Násilí ve formě *vis absoluta* znamená že donucovaná osoba je plně v rukou donucující osoby. Donucující osoba má nad obětí absolutní moc a oběť nemá jinou možnost, než se podrobit vlivu a vůli osoby donucující. Tato forma násilí se nejčastěji projevuje ve formě omezení hybnosti, svázáním, uzamčením v místnosti. Složka vůle donucované osoby zcela chybí nebo ji není možné uplatnit.¹¹²

Druhou formou násilí je násilí páchané ve formě *vis compulsiva*. Tato forma působí na donucovanou osobu psychicky. Oběť se zde podrobuje nátlaku donucující osoby. Složka vůle donucované osoby se zde však uplatní, neboť její

---

¹⁰⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 596

¹⁰⁹ GRIVNA, T. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, Bulletin advokacie 10/2009, s. 67

¹¹⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 596

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 570

jednání je motivované násilím.¹¹³ Tato forma násilí se nejčastěji projevuje ve formě bití či jiného fyzického nátlaku.

Násilí je tedy určitým fyzickým nátlakem, kterým donucující osoba působí na osobu donucovanou, aby se ta podrobila jeho vůli. Za násilí se smyslu ustanovení § 185 odst. 1 alinea 1 se podle soudní praxe také rozumí použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání vážně míněného odporu oběti a dosažení pohlavního styku proti její vůli.¹¹⁴

Pohrůzkou bezprostředního násilí je potom myšlena pohrůzka násilím, které má být vykonáno okamžitě. Není zde dán žádný prostor k obraně oběti, násilí zde má být použito bez odkladu, pokud se napadený nepodrobí vůli útočníka. Nejčastěji bývá vyjádřena výslovně, ovšem judikatura připouští též konkludentní jednání.¹¹⁵

Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě jiné majetkové újmy, újmy na cti a dobré pověsti, může směřovat k rozvratu manželství nebo rozvratu rodinného života. Při posuzování, zda půjde o jinou těžkou újmu, bude třeba brát v potaz osobní poměry oběti, její psychickou vyspělost, situaci a životní zkušenosti.¹¹⁶

Zneužití bezbrannosti je dalším výrazem, který je třeba objasnit. Za bezbrannost se obecně považuje stav, ve kterém není oběť schopna projevit svou vůli. Ve vztahu k ustanovení § 185 Trestního zákoníku není schopna projevit svou vůli, pokud jde o pohlavní styk, není schopna klást odpor jednání pachatele.¹¹⁷ O zneužití půjde v případě, kdy pachatel, který oběť do tohoto stavu buď uvede, nebo oběť v takovém stavu se již nacházející, využije tohoto stavu oběti k naplnění svého

---

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1654

¹¹⁵ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 263

¹¹⁶ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1653

¹¹⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1653

cíle.¹¹⁸ V případě, že dojde k pohlavnímu styku zneužitím bezbrannosti oběti, půjde o znásilnění.¹¹⁹ Stavem bezbrannosti se myslí také nízký věk dítěte.¹²⁰

Pohlavní styk spočívá v jakémkoli ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby.¹²¹ Toto pojetí pohlavního styku vychází především z judikatury a je velmi obsáhlé. Tento pojem v sobě zahrnuje širokou škálu sexuálně motivovaného jednání. Pohlavní styk může být proveden souloží, jiným způsobem srovnatelným se souloží, orálním pohlavním stykem, análním pohlavním stykem, ohmatávání genitálií, líbání přirození, homosexuální či heterosexuální masturbací.¹²²

Soulož je jedním ze způsobů provedení pohlavního styku. Spočívá ve spojení pohlavních orgánů muže a ženy.¹²³ K souložu dojde i v případě, že ke spojení pohlavních orgánů (proniknutí penisu muže do pochvy ženy) dojde, byť jen částečně.¹²⁴

Za **jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží** lze podle Šámala považovat takový styk, který je realizován podobným způsobem, jako soulož.¹²⁵ Pokud tedy soulož považujeme jako spojení pohlavních orgánů muže a ženy, přičemž jediný realizovatelný způsob, jak tohoto dosáhnout, je zasouvání penisu do vagíny ženy. Podobný způsob tedy může spočívat v zasouvání jiných předmětů do vagíny ženy, jelikož zasunutím penisu by se jednalo o soulož. Podobný způsob srovnatelný se souloží může být také sex anální, jelikož způsob provedení (*zasunutí*) je souložu skutečně podobný, nicméně nedojde ke splynutí pohlavních

---

¹¹⁸ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1654

¹¹⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 597

¹²⁰ GRIVNA, T. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, Bulletin advokacie 10/2009, s. 68

¹²¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 597

¹²² ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1652
JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 287

¹²³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 287

JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 597

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. 7 Tdo 841/2010

¹²⁴ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1655

¹²⁵ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1655

orgánů, tudíž o soulož nepůjde. Za jiný pohlavní styk lze dále považovat ohmatávání genitálií.¹²⁶ Jelínek tento jiný pohlavní styk charakterizuje jako „nesrovnatelný se souloží“, použitím argumentace *a contrario*.¹²⁷

Jak vyplývá z výše uvedeného, a na co také upozorňuje Gřivna¹²⁸, budou podle základní skutkové podstaty postihovány ty formy pohlavního styku, které jsou méně závažnějšího charakteru (např. ohmatávání genitálií). Stejný názor zastává také Jelínek.¹²⁹ To znamená, že samotná soulož, což je nejspíš nejintenzivnější zásah do lidské integrity, bude postihována až podle druhého odstavce. Bude tedy záležet na striktním rozlišení jednání, které bude pohlavním stykem, a které již bude souloží.

3.4.2. Sexuální nátlak § 186

Tento trestný čin zavedl s účinností od 1. ledna 2010 současný trestní zákoník.¹³⁰ Skutková podstata tohoto trestného činu zní: „*Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, nebo kdo k takovému chování přiměje jiného, zneužívaje jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo zákazem činnosti. Stejně bude potrestán pachatel, který přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.*“

Již při pohledu na znění zákona je jasné, že ustanovení § 186 obsahuje více základních skutkových podstat, konkrétně dvě. Ustanovení § 186 samozřejmě obsahuje i kvalifikované skutkové podstaty ve svých dalších odstavcích.

---

¹²⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 597

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ GŘIVNA, T. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, Bulletin advokacie 10/2009, s. 68

¹²⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 287

¹³⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 599

Pohlavní sebeukájení je dle znění komentáře takové chování, při kterém osoba pohlavně ukájí sama sebe prostřednictvím dráždění vlastních pohlavních orgánů či jiných sexuálně aktivních partií.¹³¹ Nejběžnější formou tohoto sebeukájení bude onanie či masturbace. Způsob provedení může být buď vlastní rukou, nebo za pomoci umělých vibrátorů či umělých vagín, neboť i prostřednictvím tohoto vybavení dochází k dráždění sexuálně aktivních částí těla osoby, která se sama ukájí.

Obnažováním rozumíme svlékání částí oděvu oběti. K naplnění tohoto znaku skutkové podstaty postačí, aby oběť odhalila jen část těla, například prsa nebo jiné intimní partie. Není proto nutné, aby došlo k odhalení celého těla, byť se tomu v některých případech děje.

Jiné srovnatelné chování je pojem, který je poměrně neurčitý. Komentář ho vymezuje jako takové jednání, které není ani pohlavním stykem, ani pohlavním sebeukájením nebo obnažováním.¹³² Toto negativní vymezení však říká, co za dané jednání nelze považovat. Tento způsob vymezení může být problematický, zejména při respektování zásady *nullum crimen sine lege*, na což upozorňuje Jelínek.¹³³

Zneužití závislosti dále předpokládá stav, kdy je oběť v určitém ohledu odkázána na pachatele, čímž je omezena svoboda jejího rozhodování.¹³⁴ Závislost přitom musí být faktická, respektive ze vztahu *pachatel – oběť* musí vyplývat faktický poměr závislosti.¹³⁵

3.4.3. Pohlavní zneužití § 187

Naplnění základní skutkové podstaty tohoto trestného činu spočívá ve *vykonání soulože s osobou mladší 15 let nebo její jiné pohlavní zneužití*.¹³⁶ Spáchání tohoto trestného činu je proto jedním z nejzávažnějších trestných činů v sexuální oblasti, jelikož předmětem útoku je osoba mladší 15 let. Dětské oběti jsou vždy

---

¹³¹ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1668

¹³² ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1668

¹³³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 600

¹³⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 290

¹³⁵ GRIVNA, T. *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, *Bulletin advokacie* 10/2009, s. 68

¹³⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 600

skupinou obětí, která je nejvíce ohrožená. Jak je vidno, objektem tohoto trestného činu je fyzický a psychický a zejména mravní vývoj dětí, což je objekt, podle mého názoru, hoden mimořádné ochrany.

Dítě mladší patnácti let je taková osoba, která ještě nedovršila svých patnáctých narozenin. Obětem v den jejich patnáctých narozenin již není poskytována ochrana podle tohoto ustanovení, neboť v den jejich patnáctých narozenin nejsou „mladšími 15 let“.¹³⁷ Naplnění tohoto znaku je čistě formální povahy. Je tudíž nerozhodné, zda měla oběť již nějaké předchozí zkušenosti či již před dosažením 15 roku věku byla sexuálně aktivní.

Za jiný způsob pohlavního zneužití můžeme dále považovat takové zásahy do pohlavního života oběti, které jsou již vyšší intenzity. Příkladem lze uvést ohmatávání prsou či pohlavních orgánů.¹³⁸ Zde je nutné uvést, že oběťmi jsou děti. Tato skupina obětí může stále ještě reagovat na jednání pachatele, který ohrožuje jejich pohlavní sféru, citlivěji. Proto zásahy, které lze jinak považovat za pohlavní styk, budou mít pro skupinu obětí tohoto trestného činu daleko horší a intenzivnější následky.

Kvalifikovaná skutková podstata tohoto trestného činu dále uvádí případ, kdy se pachatel dopustí jednání popsaného v základní skutkové podstatě (vykonání soulože nebo jiné pohlavní zneužití osoby mladší patnácti let), zneužívaje přitom závislosti oběti, pokud je oběť svěřena jeho doзору nebo zneužívaje přitom svého postavení. Toto jednání lze považovat za *zvlášť přitěžující okolnost*.

Svěření doзору je stav, kdy je oběť pod dohledem pachatele. Pachatel má právo, ale také povinnost na oběť dohlížet a je za ní odpovědný. Tento vztah bývá často mezi rodiči a dětmi, mezi učiteli a žáky.¹³⁹

Zneužití závislosti vymezuje komentář jako udělení souhlasu oběti se souloží s pachatelem pod psychickým nátlakem. Tento nátlak však vychází ze situace, kdy je oběť na pachateli závislá. Závislost může mít totožné znaky jako

---

¹³⁷ ŠÁMAL, P., a kol. Trestní zákoník. Komentář, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1676

¹³⁸ JELÍNEK, J. a kol.: Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 291

¹³⁹ ŠÁMAL, P., a kol. Trestní zákoník. Komentář, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1677

svěření dozoru. Zneužití závislosti však předpokládá určitou odkázanost oběti na osobu pachatele, čímž byla omezena svoboda rozhodování oběti.¹⁴⁰

3.4.4. Soulož mezi příbuznými § 188

Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že *pachatel vykoná soulož s příbuzným v pokolení přímém nebo se sourozencem.*

Pro naplnění skutkové podstaty podle tohoto ustanovení, je nezbytné vykonání soulože. Pohlavní styk srovnatelný se souloží či jiný pohlavní styk provedená způsobem srovnatelným se souloží nebude znakem objektivní stránky.¹⁴¹

Příbuzenství v přímém pokolení jsou rodinné vztahy mezi předky a potomky. Sourozenci jsou příbuzní v řadě nepřímé, přičemž nezáleží na skutečnosti, zda mají společného jednoho nebo oba rodiče.

Kriminalizace tohoto jednání vychází podle úmyslu zákonodárce z objektu tohoto trestného činu. Tato skutková podstata chrání zdravý vývoj potomstva vzešlého ze soulože, přičemž se vychází z předpokladu, že potomstvo vzešlé z se soulože blízkých příbuzných, bývá stíženo degenerací.¹⁴²

Proto je tedy pouze postihováno jednání, kdy se jedná o soulož. Soulož je zde myšlena jako akt, který může mít za následek zplození potomstva.

Soulož je spojení pohlavních orgánů muže a ženy. Jako taková je též vyloučena mezi homosexuálními páry. Pokud tedy pomineme morální a etickou stránku věci, homosexuální sex (zde se bude jednat o pohlavní styk srovnatelný se souloží) dvou bratrů či dvou sester nebude zpravidla trestným.

3.4.5. Kuplířství § 189

Tímto a následnými ustanoveními třetí hlavy zvláštní části trestního zákoníku jsou vymezeny trestné činy, které spadají do mravnostní kriminality, nicméně podle prvotního vymezení v úvodu mé práce, se jedná o tu část mravnostní kriminality, která se označuje jako *kriminalita spjatá s prostitucí.*

---

¹⁴⁰ Tamtéž.

¹⁴¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 602

¹⁴² ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1682

Již v úvodním cíli a dále pak v subcílích jednotlivých kapitol jsem stanovil zaměření práce především na vyšetřování trestných činů znásilnění, sexuálního nátlaku a pohlavního zneužití, neboť právě v těchto trestných činech spatřuji největší ohrožení zájmů chráněných třetí hlavou zvláštní částí trestního zákoníku.

Avšak formálně vzato, trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou i tyto trestné činy spojené s prostitucí, a jako takové je nelze v práci opomenout.

Kuplířství je trestným činem, který obsahuje dvě skutkové podstaty. První postihuje jednání spočívající v přímém zjednání, najmutí a svedení jiného k provozování prostitutky. Druhá postihuje kořistění z takové činnosti.

Zjednáním se rozumí uzavření smlouvy či dohody, jejímž obsahem je provozování prostitute.¹⁴³ **Najmutím** se rozumí konkludentní závazek osoby najímané, že vykoná nějakou práci, v tomto případě provede sexuální službu. **Svedení** pak představuje úmyslné vzbuzení u jiného rozhodnutí provozovat prostituci.¹⁴⁴

Kořistěním se rozumějí jakékoli způsoby získávání peněžního i nepeněžního prospěchu pachatelem. Důležitou podmínkou je, že tyto prospěchy pachatel získá na základě provozování prostitute jiným. Pro naplnění tohoto znaku kořistění se výslovně nevyžaduje, aby pachatel po oběti vynucoval nebo vyžadoval prospěch z její prostitute. Postačí však opakované přijímání úplaty za to, že poskytování prostitute umožňuje.¹⁴⁵

Prostitucí se v tomto případě myslí pohlavní styk s jinou osobou, který je vykonáván za úplatu. Prostituce jako taková trestná není. **Prostituce** je definována judikaturou jako pohlavní styk s jinými osobami za úplatu uskutečněný formou soulože, ale také všechny další formy ukájení pohlavního pudu tělesným stykem za úplatu.¹⁴⁶

---

¹⁴³ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník*. Komentář, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1685

¹⁴⁴ Tamtéž.

¹⁴⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 14. 4. 1977 sp. zn. 11 Tz 17/77

¹⁴⁶ Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 518/94

Jinak to vidí slovenský trestní zákoník¹⁴⁷, který ve svém výkladovém ustanovení § 132 odst. 1 prostituci definuje: ”*Prostitucí se pro účely tohoto zákona rozumí uspokojování sexuálních potřeb jiného souloží, jiným způsobem pohlavního styku nebo jiným obdobným sexuálním stykem s dospělou osobou za odměnu.*”

Podle mého názoru je formální vymezení prostituce ve výkladových ustanoveních zákona kladné. Nicméně existence této definice může přinášet úskalí aplikace tohoto výkladového ustanovení. Definice slovenského trestního zákoníku je poměrně obsáhlá a obsahuje také pojmy, které mohou být v praxi sporné vymezit a prokázat. Ovšem tím, že se jedná o legální definici a zákonnou podmínku pro kvalifikování spáchaného činu jako prostituce, se budou stávat případy, kdy sporné a obtížné případy budou složitě podřaditelné pod trestný čin prostituce, zejména při respektování zásady *nullum crimen sine lege scripta*.

Výhoda české úpravy pojmu prostituce je pomocí judikaturního výkladu spočívá ve flexibilitě pojmu. Nebude tedy v určitých případech nutno *bazírovat* na znění zákona, ale judikaturní závěry poslouží jako nosné názory, jakými lze dané jednání interpretovat a trestný čin pod prostituci snadněji podřadit.

3.4.6. Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí § 190

Toto ustanovení obsahuje dvě skutkové podstaty. První z nich je naplněna, pokud pachatel provozuje *prostituci v blízkosti školy, školského nebo jiného obdobného zařízení nebo místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro pobyt nebo návštěvu dětí*. Druhá skutková podstata je naplněna, pokud pachatel takovou *činnost organizuje nebo ji řídí*.¹⁴⁸

Na úvod je třeba zmínit, že prostituce jako taková trestná není. Trestnost podle tohoto ustanovení dopadá na případy, kdy může být tato činnost škodlivá vzhledem k prostředí, ve kterém je provozována. V prostoru, kde je zvýšený výskyt dětí, bude prostituce skutečně představovat překážku pro řádný a nerušený mravní vývoj dítěte. Nehledě na to, že prostituce přitahuje jiné podobné kriminální aktivity,

---

¹⁴⁷ Zákon č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (slovenský trestní zákoník)*

¹⁴⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 605

jako může být distribuce drog či násilné vyřizování sporů mezi organizátory prostituce („*pasáky*“) což také není příkladem pro dospívající mládež.

Provozování v blízkosti školy je poměrně neurčitým termínem. Pro bližší vymezení pojmu školského zařízení se nabízí opora v *zákoně č. 561/2004 Sb., školský zákon*¹⁴⁹, který tento pojem upravuje v ustanovení § 7 odst. 3¹⁵⁰ a odst. 5.¹⁵¹

Jelínek odkazuje na zásadu *nullum crimen sine lege certa* v souvislosti se souslovím **v blízkosti**. Toto sousloví považuje za problém, neboť není jasné, o jakou vzdálenost se jedná a jestli se například tato vzdálenost může lišit v závislosti na konkrétním místě provozování prostituce.¹⁵² Dále proto naznačuje, že právní úprava by měla obsahovat ustanovení, které by jasně stanovovalo, o jakou vzdálenost se má jednat.¹⁵³

Obdobné zařízení nebo místo bude místem, které je vyhrazeno návštěvě nebo častému výskytu dětí. Budou tím myšlena místa jako parky s prolézačkami, dětská hřiště.

3.4.7. Šíření pornografie § 191

Skutková podstata tohoto trestného činu spočívá v tom, že pachatel *vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje, uvede do oběhu, prodá nebo jinak jinému opatří fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, v němž se projevuje násilí či neúcta k člověku, nebo které popisuje, zobrazuje nebo jinak znázorňuje pohlavní styk se zvířetem, bude potrestán.*

---

¹⁴⁹ Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*

¹⁵⁰ Druhy škol jsou mateřská škola, základní škola, střední škola (gymnázium, střední odborná škola a střední odborné učiliště), konzervatoř, vyšší odborná škola, základní umělecká škola a jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky. Ministerstvo stanoví prováděcím právním předpisem typy škol podle jejich zaměření pro účely jejich označování.

¹⁵¹ Druhy školských zařízení jsou zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, školská poradenská zařízení, školská zařízení pro zájmové vzdělávání, školská účelová zařízení, školská výchovná a ubytovací zařízení, zařízení školního stravování, školská zařízení pro výkon ústavní výchovy nebo ochranné výchovy a školská zařízení pro preventivně výchovnou péči.

¹⁵² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 605

¹⁵³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 295

Skutková podstata je široká a zahrnuje několik forem jednání. Klíčové je zcela jistě vymezení pojmu **pornografického díla**. Tuto definici česká právní úprava neobsahuje. Za pornografické dílo se tak z hlediska aplikační praxe považuje *ztvárnění jakéhokoli pohlavního styku nebo zobrazení pohlavních orgánů, jehož účelem je ukojení pohlavního pudu*.¹⁵⁴

Další definice pornografického díla vychází z judikatury trestních soudů, a zní následovně: *Pornografickým dílem lze rozumět jakýkoliv předmět, který, je-li pozorován buď přímo nebo prostřednictvím technického zařízení, zvláště intenzivním a vtíravým způsobem zasahuje a podněcuje samotný sexuální pud. Současně takové dílo podle převládajícího názoru většiny členů společnosti hrubě porušuje uznávané morální normy dané společnosti a vyvolává v nich pocit studu. Pro pornografický charakter je rozhodující obsah celého díla, nikoli jen jeho určitá část, kapitola, výseč nebo úryvek*.¹⁵⁵

Pokud česká úprava využívá k definování pojmu pornografického díla soudní judikaturu, slovenská trestní úprava pornografické dílo přímo ve svém výkladovém ustanovení. *Pornografií se pro účely tohoto zákona rozumí zobrazení soulože, jiného způsobu pohlavního styku anebo jiného obdobného sexuálního styku anebo zobrazení obnažených pohlavních orgánů směřující k vyvolání sexuálního uspokojení jiné osoby*.¹⁵⁶

Trestnost podle tohoto ustanovení se vztahuje k nakládání s tvrdou pornografií a pornografií zachycující pohlavní styk se zvířetem. Šíření tvrdé pornografie je trestné bez ohledu na to, zda se dostává do rukou dětem nebo dospělým. Tvrdou pornografií lze rozumět pornografii, která zobrazuje násilí a neúctu k člověku. Pohlavním stykem se zvířetem je jakýkoli způsob ukájení pohlavního pudu na zvířeti.¹⁵⁷

---

¹⁵⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 607

¹⁵⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/2011

¹⁵⁶ Ustanovení § 132 odst. 3 zákona č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (slovenský trestní zákoník)*

¹⁵⁷ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1696

Tato skutková podstata tedy postihuje šíření a nakládání s těmito druhy pornografie, jelikož oba dva představují citelný zásah do morálních hodnot většiny společnosti. Šíření jiné než tvrdé a dětské pornografie trestné není.¹⁵⁸

3.4.8. Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií § 192

Ustanovení tohoto trestného činu je implementací požadavku směrnice Evropského parlamentu a Rady.¹⁵⁹

Tento trestný čin obsahuje tři základní skutkové podstaty.¹⁶⁰ První z nich pachatel naplní, pokud *přechovává fotografické, filmové, počítačové, elektronické nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě jako osobu, jež se jeví být dítětem.*

Druhá skutková podstata je naplněna, pokud pachatel *získá přístup k dětské pornografii prostřednictvím informační nebo komunikační technologie.* Za použití argumentace *a contrario* lze dojít k závěru, že získání dětské pornografie jiným způsobem trestné není.¹⁶¹

Třetí skutkovou podstatu naplní pachatel tím, že *doveze, vyveze, proveze, nabídne, činí veřejně přístupným, zprostředkuje nebo uvede do oběhu, prodá nebo jinak opatří fotografické, filmové, počítačové nebo jiné pornografické dílo, které zobrazuje nebo jinak využívá dítě nebo osobu, jež se jeví být dítětem, nebo z takového pornografického díla kořistí.*

Za **pornografické dílo zobrazující dítě** lze pokládat snímky obnažených dětí v polohách vyzývavě předvádějících pohlavní orgány za účelem sexuálního uspokojení, dále pak snímky dětí zachycující polohy skutečného či předstíraného sexuálního styku s nimi. Nejde-li o takové snímky, pak závěr o pornografickém charakteru díla nelze bez dalšího dovozovat jen z toho, že jsou za účelem

---

¹⁵⁸ ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář*, 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. 1697

¹⁵⁹ *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii*, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV

¹⁶⁰ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 608

¹⁶¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 608

uspokojení osob trpících sexuální deviací zpřístupňovány takovými prostředky, které tyto osoby vyhledávají.¹⁶²

Trestnost postihuje všechna pornografická díla, která zobrazují dítě, nebo osobu, která se jeví být dítětem. Tato osoba může být starší 18 let, nicméně k trestnosti postačí, pokud bude jako dítě vypadat, pokud tak bude nalíčená, či z její role v pornografickém dílu bude zřejmé, že má jít o dítě.¹⁶³

3.4.9. Zneužití dítěte k výrobě pornografie § 193

Skutkovou podstatu trestného činu podle tohoto ustanovení naplní ten, *kdo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije dítě k výrobě pornografického díla nebo kořistí z účasti dítěte na takovém pornografickém díle.*

Ustanovení § 193 chrání především skupinu obětí, dětí, jako možných účinkujících v pornografickém díle. Děti jsou vysoce ohrožená skupina, zejména v sexuální oblasti. Proto jakékoli účinkování dětí v pornografickém díle, je trestné ale především škodlivé pro společnost, neboť toto účinkování dětí v pornografickém díle ohrožuje jejich zdravý mravní vývoj jako takový.

Proto ten, kde svým jednáním naplní výše zmíněnou skutkovou podstatu, se tímto dopouští závažného ohrožení mravního vývoje dítěte, kterého pro pornografické dílo přiměje, zjedná, najme, zláká, svede nebo zneužije.

Z hlediska subjektivní stránky se vyžaduje úmyslné zavinění, které předpokládá, že pachatel ví, že k výrobě pornografického díla je zneužita osoba mladší 18 let.¹⁶⁴

3.4.10. Účast na pornografickém představení § 193a

Tato skutková podstata opět reaguje na požadavek harmonizace českého právního řádu s unijním právem.¹⁶⁵

---

¹⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 12. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1077/2004-1

¹⁶³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 299

¹⁶⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 609

¹⁶⁵ *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii*, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV

Pachatel naplní tuto skutkovou podstatu, pokud *se účastní pornografického představení nebo jiného obdobného vystoupení, ve kterém účinkuje dítě.*

Pachatel musí být přítomen takovému představení a vnímat smysly takové pornografické představení.¹⁶⁶ Tato přítomnost však nemusí být nutně fyzická, postačí přímé sledování prostřednictvím informačních technologií.¹⁶⁷

Dětským pornografickým představením se rozumí živé představení určené publiku, a to s využitím informačně technologických prostředků, ve kterém je dítě zapojené do skutečného nebo předstíraného sexuálního jednání anebo ve kterém jsou obnažované části těla dítěte směřující k sexuálnímu uspokojení jiné osoby.¹⁶⁸

3.4.11. Navazování nedovolených kontaktů s dítětem § 193b

Pachatel naplní skutkovou podstatu tohoto trestného činu tím, že *navrhne setkání dítěti mladšímu 15 let v úmyslu spáchat na něm trestný čin pohlavního zneužití, zneužít dítě k výrobě pornografie či toto dítě svádět k pohlavnímu styku.*

Z tohoto vymezení skutkové podstaty vyplívá jasný, specifický úmysl pachatele, spáchat některý z trestných činů (pohlavní zneužití, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, svádění k pohlavnímu styku) či jiný **sexuálně motivovaný trestný čin**.¹⁶⁹

Pojem *jiného sexuálně motivovaného trestného činu* je pojmem značně neurčitým. Tímto neurčitým vymezením se otevírá možnost pro zařazení pod sexuálně motivované trestné činy široké škály trestných činů. Problém lze opět spatřovat ve skutečnosti, že takovéto vymezení neodpovídá zásadě vyžadující určitost trestněprávních norem (*nullum crimen sine lege certa*).¹⁷⁰

Návrh na setkání může mít jakoukoli formu, od ústní, přes písemnou pomocí sociálních sítí. Zejména pak sociální sítě a různé internetové platformy typu Facebook či Instagram mohou pro potenciální oběti představovat nebezpečí.

---

¹⁶⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 609

¹⁶⁷ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 610

¹⁶⁸ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 301

¹⁶⁹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 610

¹⁷⁰ Tamtéž.

Oběti mladší 15 let totiž nemusí ještě plně rozpoznat případné hrozící nebezpečí a nedokáží si plně uvědomit riziko, které se může za, na první pohled, neškodnou konverzací skrývat. Za jistou *osvětu*, která tuto oblast ukázala v celém rozsahu, byl dokumentární film „**V sítích**“, od režisérů Barbory Chalupové a Víta Klusáka, který se prostřednictvím psychosociálního experimentu snaží upozornit diváky na možné nebezpečí, které na děti, často mladší 15 let, může čekat na sociálních sítích.

Skutková podstata chrání skupinu obětí mladších 15 let. Proto lze spatřovat v nepříliš určité vymezené skutkové podstatě větší prostor pro uvážení orgánů činných v trestním řízení, jaké jednání lze pod *jiné sexuálně motivované trestné činy* podřadit. Tímto lze docílit, aby orgány činné v trestním řízení plně využily tohoto ustanovení k ochraně objektu, kterým jsou osoby mladší 15 let, jedna z nejohroženějších skupin. Samozřejmě, toto široké a neurčité vymezení bude narážet na obhajobu pachatele, která může skutečně uvádět, že definice je krajně neurčitá.

Jelínek předpokládá obtíže při dokazování specifického úmyslu v praxi. Podle mého názoru bude skutečně velmi složité tento úmysl pachateli prokázat. Přesnost a určitost zejména trestněprávních norem je jednou ze stěžejních zásad trestního práva. Z toho důvodu na tuto zásadu budou činěny časté odkazy a tato zásada bude stavebním kamenem každé obhajoby pachatele, pokud se bude jednat o tento trestný čin.

3.4.12. Svádění k pohlavnímu styku § 202

Tento trestný čin, čistě formálně vzato, nepatří do skupiny trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, jak je vyjmenovává hlava třetí zvláštní části trestního zákoníku. Tento trestný čin je zařazen do hlavy čtvrté, která uvádí trestné činy proti rodině a dětem.

Nicméně objektem tohoto trestného činu je zájem na ochraně vývoje dětí, a to zejména mravním. Objekt je tedy z velké části shodný s objektem trestných činů hlavy třetí, tudíž materiálně vzato, se se důstojnosti v sexuální oblasti týká i tento trestný čin¹⁷¹, byť ho zákonodárce zařadil jinam. Předmětem útoku jsou zde děti, bez ohledu na případnou zletilost.¹⁷²

---

¹⁷¹ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 595

¹⁷² JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 627

Skutkovou podstatu tohoto trestného činu naplní pachatel tím, že *nabídne, slíbí nebo poskytne dítěti nebo jinému za pohlavní styk s dítětem, pohlavní sebeukájení, jeho obnažování nebo jiné srovnatelné chování za účelem pohlavního sebeuspokojení úplatu, výhodu nebo prospěch.*

Pohlavním sebeukájením se zde rozumí masturbace prováděná dotyky přímo na pohlavních orgánech nebo i na jiných sexuálně významných místech. **Obnažováním** se rozumí eroticky laděné odkrývání určitých partií těla za účelem sexuálního uspokojení, například striptýz.¹⁷³ Formulaci **jiné srovnatelné chování** je dále krajně neurčitá.¹⁷⁴

---

¹⁷³ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část.* 6. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 628

¹⁷⁴ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou.* 8. vydání. Praha: Leges, 2020, s. 316

3.5. Shrnutí

Druhá část mojí práce měla být pro celou práci zastřešující. V této části jsem uvedl obsah třetí hlavy zvláštní části trestného zákoníku, a sice trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Zákonný rámec těchto trestných činů a jejich rozbor je pro celou práci klíčový, neboť všechna jednání, která jsou páchána a následně vyšetřována a stíhána, musejí mít zákonné vymezení a musejí být zákonem označena za trestné činy. Jen a pouze zákon totiž stanoví, kdy se jedná o trestný čin. Proto považuji za klíčové podřadit jednotlivé formy páchání trestné činnosti pod zákonné skutkové podstaty trestných činů

Dílčím cílem této části bylo také vysvětlení důležitosti rozhodovací praxe soudů, zejména v trestním právu. Skutkové podstaty mohou někdy obsahovat formulace, které jsou krajně neurčité. Subsumpce určitého jednání pod neurčitě formulovanou skutkovou podstatu je zásadně v rozporu se zásadou trestního práva *nullum crimen sine lege certa*. Proto je důležité, jak k těmto neurčitě vymezeným formulacím ve skutkových podstatách přistupuje judikatura a jak ji chápou soudy. Jejich závěry v konkrétních věcech jsou potom využívány i soudy jinými.

Pozornost jsem v této části věnoval také vymezení trestného činu. Jeho formálně materiální pojetí, které podle některých názorů převládá a formální pojetí trestného činu s hmotněprávním korektivem jsou dnes převládající názory na pojetí trestného činu. Obě pojetí vychází z vymezení trestného činu v zákoně a obě pojetí respektují či připouštějí existenci materiálního chápání trestného činu. Formálně materiální pojetí tím rozumí skutečnost, že trestný čin musí obsahovat kromě formálního vymezení také materiální znak, který reflektuje společenskou škodlivost činu.

Dnešní pojetí trestného činu, formální s hmotněprávním korektivem, materiální znak ze své definice zcela vypouští. O trestný čin tak půjde v případech, kdy budou naplněny znaky skutkové podstaty. Materiální znak však tomuto pojetí doplňuje zásady *subsidiarity trestní represe*, kdy trestní právo funguje jako prostředek *ultima ratio*, trestněprávní normy se užijí pouze v případech nejzávažnějších, společensky nejškodlivějších, kdy vyřešení věci mírnějšími prostředky (například prostředky občanského práva) nepřipadá v úvahu, právě s ohledem na společenskou závažnost činu.

Právě onen přístup a zásada *subsidiarity trestní represe* je tím materiálním hmotněprávním korektivem, který určuje naplnění a posouzení společenské škodlivosti činu, když materiální znak ve vymezení pojmu trestného činu chybí.

Tomuto vymezení a zejména společenské škodlivosti činů jsem se věnoval z toho důvodu, jelikož trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou jedny z nejvíc společensky škodlivých. Vysoká míra společenské škodlivosti je dána u všech těchto činů, proto je třeba při klasifikování brát ohled na tuto společenskou škodlivost a *nebazírovat* čistě na znění zákona.¹⁷⁵ Je třeba si uvědomit, že téměř polovina těchto trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti má stanovený jako chráněný objekt dítě. Polovina těchto skutkových podstat chrání děti. Proto je podle mého názoru třeba dbát na materiální znak o to více.

---

¹⁷⁵ Samozřejmě za plného respektování zásady *nullum crimen sine lege scripta*.

4. Metodika vyšetřování

4.1. Obecně k metodice vyšetřování

Vyšetřováním se dle znění ustanovení § 161 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., zákona o trestním řízení soudním (dále jen „*trestní řád*“ nebo „*TR*“) označuje úsek trestního stíhání před podáním obžaloby, návrhu na schválení dohody o vině a trestu apod. Trestní řád rozumí vyšetřováním jakousi fází přípravného řízení po zahájení trestního stíhání před podáním obžaloby. Lze hovořit o vyšetřování v trestně-procesním smyslu. Zákonné vymezení je však v tomto ohledu poměrně strohé. Literatura chápe vyšetřování jako *fázi, v jejímž průběhu policejní orgány shromažďují v potřebném rozsahu důkazy o skutečnostech důležitých pro posouzení případu, včetně osoby pachatele a následku trestného činu a provádějí další úkony potřebné v zájmu úspěšného plnění úkolů přípravného řízení.*¹⁷⁶

Na vyšetřování pro potřeby kriminalistické vědy je nutné hledět a chápat tento pojem širěji. Pojem vyšetřování se proto používá v širším smyslu a označuje *činnost orgánů přípravného řízení v celém předsoudním stádiu řízení, tedy i etapě před zahájením trestního stíhání.*¹⁷⁷

Orgány činné v trestním řízení postupují z moci úřední tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Tuto základní maximu trestního práva dále konkretizují ustanovení trestního řádu upravující přípravné řízení, zejména pak stádium před zahájením trestního stíhání, stádium prověřování a vyšetřování.

Cílem orgánů činných v trestním řízení je zejména zjistit, zda byl spáchán trestný čin a učinit všechna potřebná opatření ke zjištění totožnosti pachatele. Jedná se o činnost poměrně náročnou. Orgán činný v trestním řízení tak koná na základě podnětů, trestních oznámení či z vlastní iniciativy. Tato činnost je jedním z projevů ochranné funkce trestního práva jako takového, neboť se jedná o činnost spočívající především ve vypátrání pachatele. Je žádoucí, aby byl pachatel co nejdříve dopaden a postaven před soud.

---

¹⁷⁶ JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018

¹⁷⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. VI

Jak lze vytušit, musí být tato činnost provedena co nejprecizněji. Je nutné, aby při pátrání po pachateli postupovali orgány činné v trestním řízení organizovaně, koordinovaně a systematicky. K usnadnění těchto postupů slouží kriminalistická metodika, která upravuje postupy při vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů. Někdy lze hovořit o „teorii vyšetřování“.

Teorie vyšetřování je specifickou teorií v systému kriminalistické vědy, která *zkoumá zákonitosti vzniku, průběhu a projevu trestných činů v materiálním prostředí a ve vědomí lidí s cílem rozpracování optimálních modelů vyšetřovacích metod, metodik, technik postupů a operací a jejich aplikace v procesu vyšetřování a prevence trestných činů.*¹⁷⁸

Metodiku vyšetřování ve smyslu kriminalistické vědy tak nelze ztotožnit s metodikou trestně-procesní formy přípravného řízení, ale spíše jako metodiku procesu poznání kriminalisticky relevantních událostí.¹⁷⁹

Starší literatura nahlížela na metodiku vyšetřování obdobně. Metodikou vyšetřování se rozuměl souhrn zvláštností aplikace obecných způsobů vyšetřování (techniky, taktiky) ve specifických podmínkách vyšetřování jednotlivých druhů trestné činnosti. Tato část kriminalistiky se označovala jako „zvláštní metodika“. Připustíme-li existenci zvláštní metodiky, musí logicky existovat také metodika obecná. Starší literatura však za obecnou metodiku považovala vyšetřovací taktiku. Časem se místo „zvláštní metodiky“ začal používat název „*metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestné činnosti*“.¹⁸⁰

Objektem zkoumání metodiky vyšetřování je zejména vznik a průběh kriminalisticky relevantních událostí, jejich projevy ve stopách a prvky procesu poznávání jednotlivých typů kriminalisticky relevantních událostí ve vyšetřovací a soudní praxi.¹⁸¹

---

¹⁷⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 162

¹⁷⁹ STRAUS, J., et al. *Kriminalistická metodika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 13

¹⁸⁰ PJEŠČAK, J., a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše Vojsko, 1966, s. 330

¹⁸¹ STRAUS, J., et al. *Kriminalistická metodika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 13

Cílem metodiky vyšetřování tedy bude vytvoření uspořádaného systému poznatků a doporučení pro efektivní postup vyšetřujících orgánů. Pro úplnost lze doplnit, že cílem metodiky může za jistých okolností také být upozornění na typické chyby či nedostatky kriminalistické praxe.¹⁸²

Pro „definici“ metodiky vyšetřování lze tedy uvést, že se jí rozumí *část kriminalistické vědy, která odhaluje a zkoumá zákonitosti vzniku stop a zvláštnosti postupů při vyhledávání, zajišťování a využívání stop, jiných soudních důkazů a kriminalisticky významných informací s ohledem na určitý typ trestného činu a předpokládanou typovou vyšetřovací situace.*¹⁸³

---

¹⁸² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 165

¹⁸³ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 166

4.2. Systém metodiky vyšetřování

Metodika vyšetřování dle výše uvedené definice tedy představuje jakýsi návod, doporučení, jak postupovat. Z rozmanitosti druhů trestných činů a druhů trestné činnosti je zřejmé, že nebude možné sestavit obecnou metodiku vyšetřování.

Různorodost druhů trestných činností, jednotlivých znaků těchto druhů trestných činů, jejich typické stopy vedou k tomu, že je zapotřebí pro každý konkrétní druh trestné činnosti vytvářet specifické postupy, právě s ohledem na specifika konkrétního druhu trestné činnosti.

Tyto skupiny trestných činů jsou vytvářeny kriminalistickou teorií na základě zevšeobecněných poznatků kriminalistické praxe. Tyto homogenní skupiny jsou páhány podobným způsobem, zanechávají obdobné stopy a obdobným způsobem se vyšetřují.¹⁸⁴

Metodikami vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů tak lze rozumět *uspořádané systémy poznatků o typových charakteristikách trestných činů, o zákonitostech vzniku, vyhledávání a zajišťování stop jednotlivých druhů trestných činů, o vyšetřovacích situacích utvářejících se při vyšetřování, jakož i systém typových modelů činnosti kriminalistů v určitých etapách procesu poznání trestných činů.*¹⁸⁵

Každý tento systém či model metodiky vyšetřování jednotlivého druhu trestných činů musí být uspořádaným souborem poznatků a doporučení. Každý tento model musí mít pevně stanovenou základní strukturu, která se dále blíže konkretizuje v závislosti na druhu trestných činů, k jemuž odhalování slouží.

---

¹⁸⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 166

¹⁸⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 166

4.3. Konkrétní metodika vyšetřování sexuálních trestných činů

Výše zmíněný systém metodiky vyšetřování je systémem obecným. Jedná se o teorii vytvořený systém komponentů, které musí kriminalistická metodika vyšetřování daného druhu trestných činů obsahovat. Informace jsou spíše obecné, slouží jako obecný návod pro sestavování konkrétní metodiky.

Metodika vyšetřování konkrétního druhu trestných činů bude v každém jednotlivém případě odlišná. Lišit se bude téměř v každém jednotlivém komponentu. Níže se proto zaměřím na konkrétní kriminalistickou metodiku, a to *metodiku vyšetřování trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti*. Pro účely této práce a po vzoru literatury budu používat zkratku *metodika vyšetřování sexuálních trestných činů*.

4.3.1. Kriminalistická charakteristika

Obecný úvod k mravnostní či sexuální kriminalitě a její nebezpečnosti jsem uvedl v první části práce. Zde proto pouze zopakuji to nejpodstatnější. Sexuální trestné činy patří dnes k nejnebezpečnějším druhů trestných činů. Jejich pojmovým znakem je souvislost s uspokojováním pohlavního pudu pachatele.¹⁸⁶

Útočí na jeden z nejdůležitějších objektů chráněných trestním zákoníkem, a sice na lidskou důstojnost v sexuální oblasti, na lidské zdraví, na mravní vývoj dětí a v případě některých trestných činů také na zdraví a ochranu dětí. Z důvodu jejich nebezpečnosti a vysoké typové závažnosti je nezbytné, aby tento druh kriminality byl účelně a včas vyšetřen, pachatel vypátrán a spravedlivě potrestán.

Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti jsou v Trestním zákoníku uvedeny ve zvláštní části, hlava III. Jejich plný výčet se nachází ve druhé části této práce. Jak jsem nastínil již v úvodu své práce, zaměřím se blíže na trestné činy *znásilnění a pohlavního zneužití*, neboť se jedná o nejnebezpečnější, ale také o typické trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.¹⁸⁷

---

¹⁸⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 460

¹⁸⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 241

Kriminalistickou charakteristikou trestného činu tedy rozumíme *popis kriminalisticky relevantních vlastností trestného činu, a sice takových vlastností, které ovlivňují proces tvorby stop a proces poznání trestného činu.*¹⁸⁸

4.3.1.1. **Kriminální situace**

Za kriminální situace lze považovat souhrn vnějšího prostředí a podmínek, za nichž je spáchán trestný čin. Stav, který vznikne po spáchání sexuálního trestného činu se vykazuje několika specifickými prvky, které jej charakterizují. Mezi základní prvek se řadí **latence** těchto trestných činů. K latenci sexuální kriminality a jejím důvodům viz. výše.¹⁸⁹

Dalším prvkem, který je třeba mít na paměti, je tzv. **kriminální citlivost** obyvatelstva na spáchání sexuálního trestného činu. Tato citlivost souvisí s objektem těchto trestných činů. Obyvatelstvo je obecně citlivější k projevům trestné činnosti, které zasahují nejintimnější sféry lidské osobnosti. Z toho pramení také větší ochota obyvatelstva spolupracovat s vyšetřujícími orgány při odhalování této trestné činnosti.¹⁹⁰

Posledním prvkem, který zmíním, ač je diskutabilní, je **nejednotnost výkladu některých pojmů**. Jedná se zejména o pojmy neurčité („v blízkosti“, „jiným srovnatelným způsobem“, ...). K odstranění těchto nejednotností či nejasností by měla sloužit rozhodovací praxe soudů, která při svém rozhodování tyto pojmy musí relevantním způsobem vyložit. Právě judikatorní výklad by mohl v některých případech vyplnit mezery tam, kde je třeba nějaký neurčitý pojem vyložit.

---

¹⁸⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 39

¹⁸⁹ Sexuální kriminalita zasahuje do nejintimnějších sfér člověka. Osoba oběti se může „stydět“ za skutečnost, že se stala obětí znásilnění či jinak sexuálně motivovaného trestného činu. Latence tohoto druhu trestných činů je velmi často důsledkem opožděných oznámení o spáchaném trestném činu.

¹⁹⁰ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 242

4.3.1.2. *Typické způsoby páchaní sexuálních trestných činů*

Sexuální trestné činy mohou být děleny nejrůznějšími způsoby. Zde se zaměřím na dělení z hlediska typických způsobů páchaní. Můžeme vycházet z dělení podle *předmětu ochrany*.¹⁹¹

- Trestné činy, zasahující do svobody rozhodování v pohlavním životě. Typickými představiteli této skupiny bude trestný čin *znásilnění* a některé formy *pohlavního zneužívání*.
- Trestné činy ohrožující mravní vývoj mládeže. Zde se bude jednat zejména o *pohlavní zneužití* a formy *prostituce ohrožující mravní vývoj dětí*.
- Trestné činy zasahující do dobrých mravů v pohlavních vztazích. Zde se bude jednat převážně o trestné činy spojené s prostitucí.

Další dělení vychází z kontaktu pachatele s obětí:¹⁹²

- Pachatel je s obětí v přímém kontaktu, typicky znásilnění, sexuální nátlak.
- Pachatel s obětí v přímém kontaktu není.¹⁹³

Nejčastějším dělením, na které odkazuje převážná část autorů (Chmelík, Musil, Konrád, Straus), je dělení podle způsobu spáchání sexuálních trestných činů. Běžným dělením je dělení podle *věku pachatele a věku oběti*. Toto dělení je nejčastěji využívané a vyplývají z něj tři skupiny trestných činů:

Sexuální trestné činy páchané mezi dospělými

Tato skupina se vyznačuje tím, že jak pachatel, tak oběť, jsou starší osmnácti let. Pro tuto skupinu je typické použití násilí.¹⁹⁴ Nejedná se však o dogma, některé trestné činy spáchané mezi dospělými mohou být spáchány bez použití násilí, nicméně výskyt násilí je zde tak častý, až se stal jejím typickým znakem. Za násilí

---

¹⁹¹ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 19

¹⁹² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 242

¹⁹³ Pachatel navštíví představení, na kterém bude promítána dětská pornografie, nebo dětskou pornografii přechovává či distribuuje.

¹⁹⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 461

se chápe také hrozba bezprostředního násilí, pohrůžka násilí, uvedení oběti do stavu bezbrannosti podáním alkoholu či jiných omamných látek a následné využití tohoto stavu.¹⁹⁵

Také tato skupina může být vnitřně rozčleněna na rozličné formy spáchání. Kriminalistická praxe se setkává s následujícími formami:

- Pachatel využívá existujícího vztahu s obětí. Vztah může být kolegiální, kamarádský či dokonce stav příbuzenský. Pro tuto formu je příznačné, že násilí nebude užito v takové intenzitě. Pachatel právě díky existujícímu vztahu a z něj pramenící jisté formě důvěry oběti oběť vyláká na určité místo, kde se pokusí dosáhnout pohlavního uspokojení. Použité násilí nebude tolik intenzivní, bude primárně sloužit k překonání odporu oběti. V některých případech bude pachateli stačit pohrůžka bezprostředního násilí. Násilí se však vyskytuje také ve formě uvedení oběti do stavu bezbrannosti, kterého pachatel následně využije.¹⁹⁶
- Pachatel naváže s obětí známost, která je však pouze povrchní. Pod záminkou (doprovod domů, odvoz autem) se snaží dostat s obětí do bližšího kontaktu a vyčkat na vhodný moment, ideálně, kde bude s obětí sám. V tento moment se bude snažit o pohlavní styk. Bude celkem pravděpodobné, že bude oběť klást odpor. Pokud se tak stane, použije pachatel násilí k jeho překování. Intenzita násilí bude spočívat v intenzitě odporu.
- Pachatel v krajním případě nenavazuje kontakt, ale přímo útočí.¹⁹⁷ Za tímto účelem pachatel setrvává na místech, kde vyhledává či vyhlíží svou oběť. Může se jednat o parky, odlehlá parkoviště či podchody pod silnicemi. Ve vhodném momentě zaútočí, bez předchozího kontaktu s obětí. Jelikož se jedná o situaci, kdy pachatel musí bez přechodního rozhovoru rychle a účinně překonat odpor oběti či ji urychleně uvést do stavu bezbrannosti, je i míra

---

¹⁹⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 242

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 242

použitého násilí a jeho intenzita vyšší než v předchozích dvou případech. Musil toto násilí označuje až za *brutální*.¹⁹⁸

Sexuální trestné činy páchané mezi dospívající mládeží a dětmi

Typickým pachatelem sexuálních trestných činů v této skupině je ve věku kolem šestnácti let, přičemž oběť je mladší patnácti let.¹⁹⁹ K násilí zde vůbec nemusí docházet, neboť pohlavní styk bude uskutečňován na základě vzájemné dohody. Bude zde tedy presumován souhlas oběti s provedeným pohlavním stykem. Lze předpokládat, že se pachatel s obětí dobře zná.

Také zde lze situace, ke kterým dochází mezi dospívající mládeží, dále členit na následující způsoby páčání:

- Skupina mládeže ve věku 13 až 16 let, kteří se vzájemně znají, uspořádá večírek na bytě či na chatě. Na těchto akcích je pak zpravidla a velmi často konzumován alkohol, výjimečně jiné omamné látky. K pohlavnímu styku pak dochází mezi účastníky této akce, přičemž účastníci mohou být starší či mladší 15 let. Nebezpečí lze spatřovat v situaci, kdy se mládež pohlavních styků účastní zcela dobrovolně. Načež následkem takových večírků může být v některých případech neplánované těhotenství. Rozpor se zákonem lze spatřovat také v tom, že se osoby starší 15 let dopouští pohlavního styku s osobami mladšími 15 let.
- Za podobné situace, jako je uvedena výše, může dojít ke znásilnění. Účastníci akce či večírku požijí alkoholické nápoje či užijí jinou omamnou látku, následně chtějí pohlavní styk. Oběť však nemusí souhlasit. V tomto případě alkoholem posilněný pachatel použije násilí k překonání odporu oběti. Dojít může i k hromadnému znásilnění.²⁰⁰
- Problematika tohoto způsobu páčání souvisí s problematikou předčasně vospělosti. Předčasně vospělý pachatel (dívka či chlapec), který ještě nedovršil 15 rok věku, naváže citový vztah s osobou starší 15 let. Ještě před

---

¹⁹⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 461

¹⁹⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 462

²⁰⁰ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 243

dovršením 15 let předčasně vyspělého jedince dojde mezi těmito k pohlavnímu styku.

Sexuální trestné činy páchané na mládeži

Tato skupina je specifická věkovým rozdílem pachatele a oběti. Pachatel je zde již dospělý, obětí je dítě mladší 15 let. Trestné činy páchané na mládeži mohou vykazovat jak znaky obecné sexuální trestné činnosti, zejména použití násilí, hrozby bezprostředního násilí či pohrůžky násilí, tak ale i znaky specifické.²⁰¹

Oním specifikem, které přímo vyplývá ze věkového rozdílu pachatele a dítěte, je vliv a postavení pachatele. Dítě je již od útlého věku přímo či nepřímo vedeno k závislosti na dospělých rodičích, k úctě a poslouchání dospělých. Dospělá osoba se tím dostává do postavení, kdy vůči dítěti působí autoritativně.

Právě ono autoritativní postavení pachatele vyústí v řadu situací, kterých může dospělý pachatel využít. Pachatel může využít závislost oběti (dítě svěřené mu do péče či občasné „hlídání“ dětí). Pachatel může také zneužít přirozené důvěry dětí k dospělým osobám.

Dospělý pachatel se také pokouší získat si důvěru dětí prostřednictvím zpočátku nevinných her, poskytováním různých dáreků. Nejhorší způsoby, jakými pachatel využije svého postavení k působení na dítě je jejich zneužití k výrobě dětské pornografie a poskytnutí sexuálních služeb dětmi za úplatu.²⁰²

Kriminalistická praxe se setkává s následujícími způsoby páchaní:

- Mezi dospělým pachatelem a obětí existuje vztah. Tento vztah může být různého původu. Například příbuzenský, vztah učitele a žáka, vztah vychovatele a chovance, či v nejhorším případě, vztah rodičovský. Oběť je v těchto vztazích zcela většinou závislá na osobě pachatele. Pachatel svého postavení využije a na dítěti si pohlavní styk vynutí. Z důvodu autoritativní

---

²⁰¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 462

²⁰² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 243

postavení pachatele obvykle nedochází k fyzickému násilí. Překonání případného odporu je provedeno hrozbou trestem.²⁰³

- Mezi pachatelem a obětí vztah existovat nemusí, nebo může být pouze minimální (známost od vidění). Pachatel pak získává důvěru dítěte prostřednictvím různých darů. Dítěti k přijetí daru běžně postačí i minimální známost s pachatelem. Pachatel poté přivede dítě na příhodné místo, nejčastěji k sobě do bytu, kde dítě zneužije.²⁰⁴ Toto zneužití běžně probíhá formou hry, kdy dítě ani netuší, že provádí nebo je na něm prováděno zakázané jednání. Odpor oběť zpravidla neklade, tudíž v těchto případech není nutné používat násilí.
- Pachatel využije důvěry a ochoty dítěte a požádá dítě o pomoc či jinou službu. Tímto jednáním dítě vyláká na příhodné místo, kde je rozhodnutý je pohlavně zneužít. Uspokojení pohlavního pudu pachatele bude dosaženo i za použití násilí, kterým je pachatel zpravidla připraven překonat odpor oběti.²⁰⁵
- Další způsob páčání opět zahrnuje získání důvěry oběti. Pachatel se snaží získat důvěru, často úplně cizích dětí tím, že jim poskytuje peníze, cukroviny, cigarety a jiné výhody. Takto získanou důvěru se pachatel snaží využít k tomu, že oběti pozve k sobě do bytu či domu či na jiné místo, kde jim (skupinově nebo individuálně) ukazuje pornografická videa, hraje si s nimi a později začíná hovořit o sexuálních tématech. Později, když pachatel cítí, že dítě dostatečně „zpracoval“, dojde k pohlavnímu zneužití.²⁰⁶
- Pachatel s dítětem kontakt nenavazuje a ani se nesnaží získat jeho důvěru. Pohlavnímu zneužití nepředchází žádný kontakt ani hovor. Ve vhodný

---

²⁰³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 463

²⁰⁴ Tamtéž.

²⁰⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 243

²⁰⁶ Takového jednání pachatele využívají chudší děti či děti ze sociálně slabších rodin, které si tím kompenzují nedostatek peněz či jiných materiálních věcí ve své původní rodině.

okamžik na dítě zaútočí a při pokusu o překonání odporu oběti neváhá použít násilí, aby dosáhl pohlavního styku.²⁰⁷

- Pachatel navazuje kontakty s dětmi prostřednictvím sociálních sítí a různých platforem. Během tohoto kontaktu se snaží pachatel vylákat z dětí jejich fotografie, obnažené fotografie či s nimi vede debaty o sexu. Nezřídka se stává, že pachatel žádá o osobní setkání s dítětem. Pokud se dítě nepodvolí jeho požadavkům, neváhá dítě prostřednictvím již proběhlé konverzace vydírat.²⁰⁸
- Pachatel nabídne dítěti určitý finanční obnos (úplatu), aby dítě pro něj natočilo nebo účinkovalo v pornografickém představení či jej svádí k dětské prostituci.

4.3.1.3. *Osoba pachatele*

Dalším komponentem kriminalistické charakteristiky sexuálních trestných činů je osoba pachatele. tento komponent je v kriminalistice obecně důležitý zejména z důvodu zkoumání velkých skupin pachatelů a generalizací zjištěných poznatků se kriminalistika snaží dospět k obecným závěrům. kriminalistika zkoumá zejména takové vlastnosti pachatele, které mohou být významné pro vypracování *účinných metod potírání kriminality*.²⁰⁹

Osoba pachatele sexuálních trestných činů je poměrně obsáhle rozebrána v první části práce. V této části se zaměřím na základní popis, zejména z hlediska kriminalisticky relevantních znaků.

Z hlediska věku jsou pachatelé sexuální kriminality zastoupeni téměř ve všech věkových kategoriích.²¹⁰ Převažující skupinou pachatelů jsou však mladí muži, až muži středního věku. Velmi často se u těchto pachatelů prolíná agresivita s citovou chladností.

---

²⁰⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 244

²⁰⁸ Tamtéž.

²⁰⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 54

²¹⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 465

Spáchání sexuálních trestných činů je však také důsledkem určité sexuální poruchy či sexuální preference či úchytky. V těchto případech vyvstává na povrch sexuální pud, který v daném okamžiku snižuje ovládací a rozpoznávací složku jednání.²¹¹ Mohlo by se tedy zdát, že většinu sexuálních trestných činů páchají „sexuální devianti“. Je sice pravda, že převážnou část sexuálních trestných činů, páchaných zejména na mládeži, páchají pachatelé určitou formou sexuální deviace, nicméně mezi pachateli sexuální kriminality **nepřevažují** sexuální devianti.²¹²

Pachatele sexuální trestné činnosti lze tedy, pro účely kriminalistické charakteristiky, rozdělit do následujících skupin:²¹³

- Pachatelé, kteří se sexuální trestné činnosti dopouštějí příležitostně, bez motivace.
- Pachatelé, kteří se sexuální trestné činnosti dopouštějí cílevědomě a promyšleně. Základní motivací těchto pachatelů je uspokojení sexuálního pudu.
- Pachatelé patologicky zaměření, se sexuální nebo jinou úchytkou.

Se sexuálními úchytkami či jinou, než sexuální motivací pachatelů také souvisí jejich recidiva. Pachatelé sexuálních trestných činů často také páchají jinou trestnou činností (krádeže, pyromanie apod.), tudíž jsou velmi často kriminálními recidivisty.²¹⁴

Specifikem osoby pachatel sexuálních trestných činů bude také způsob spáchání sexuálního trestného činu. Pachatel, zejména pak recidivista bude většinou používat stejný způsob páchaní. Bude oběti přepadávat na podobných místech, bude napadat typově idenické oběti, způsob použití násilí bude zpravidla též stejný. Tento postup pachatele se nazývá **MOS** (*“Modus operandi system”*) a jeho znalost je nápomocná vyšetřovací praxi. Pokud pachatel spáchá podobným, ne-li stejným způsobem několik trestných činů, vyšetřující orgány budou moci

---

²¹¹ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 244

²¹² Tamtéž.

²¹³ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 23

²¹⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 465

spojit spáchaný trestný čin s konkrétním pachatelem. To má výhodu ve dvou rovinách. V rovině kriminalistické, zejména z hlediska metodiky vyšetřování, budou vyšetřující orgány schopny předvídat a odhadovat, kdy, popřípadě kde by pachatel mohl opět spáchat další čin. V rovině trestněprávní bude následně jednodušší na základě zajištěných důkazů prokázat vinu pachatele ve všech konkrétních případech, což se projeví v rovině hmotněprávní a sankcionování.

4.3.1.4. Osoba oběti

Obětem sexuálních trestných činů bylo věnováno mnoho prostoru v první části práce. Zde se proto vyjádřím k základním informacím, které uvádí kriminalistická literatura (Musil, Konrád, Chmelík).

Oběti se svým, často nezodpovědným chováním sami podílejí na spáchání sexuálně motivovaného trestného činu. Takové chování může být neopatrné, lehkomyšlné a vyzývavé.²¹⁵ S tímto tvrzením lze částečně souhlasit, ale nelze ho brát nezpochybnitelně. Oběť skutečně napomáhá vzniku kriminální situace, pokud v brzkých ranních hodinách přijme pozvánku na odvoz od neznámého muže či přijme doprovod od neznámého. Samozřejmě, nelze předvídat veškeré situace a nelze ani popřít, že někteří lidé skutečně jsou gentlemani, kteří dámu doprovodí či odvezou v pořádku domů. Nicméně na místě je určitá opatrnost. Tedy skutečně lze říci, že některá chování obětí výrazně napomáhají vzniku těchto trestných činů, či jejich spáchání usnadňují.

Chování oběti v průběhu útoku pachatele má taky značný vliv na další vývoj činu. Pokud oběť klade malý nebo téměř žádný odpor, může se pachatel mylně domnívat, že se jedná o konkludentní souhlas. Od dokonání činu ho to však neodradí, spíše naopak. Pokud ovšem oběť klade odpor výrazný, mohou nastat dvě situace. Za první, pachatel se zarazí neočekávaným odporem a od dokonání činu upustí. Za druhé, v horším případě bude pachatel nucen použít intenzivnějšího násilí k překonání odporu oběti, což může vyústit v těžké ublížení na zdraví oběti, či výjimečně ve vraždu.

Někteří odborníci doporučují použít lsti²¹⁶ (předstírání menstruace, nakažlivé choroby apod.) Jedná se skutečně jen o návrh řešení takové situace.

---

²¹⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 46

²¹⁶ Tamtéž.

Osobně si ale myslím, že chladnou hlavu na vymyšlení lsti v takových momentech dokáže zachovat jen skutečně málo obětí.

Oběť má klíčovou úlohu zejména v prvotních etapách vyšetřování. Jednak se předpokládá, že oběť bude sama oznamovatelem trestného činu (což také není pravidlem), ale především právě ohledání osoby oběti může přinést získání stop, ze kterých mohou následně vykrystalizovat přímé či nepřímé důkazy.

4.3.2. Typické stopy

Stopou se v kriminalistickém smyslu rozumí *každá změna v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která příčinně nebo alespoň místně nebo časově souvisí s vyšetřovanou událostí, obsahuje kriminalisticky nebo trestněprávně relevantní informaci a je zjistitelná pomocí dostupných kriminalistických, přírodovědných a technických metod, prostředků a postupů.*²¹⁷

Sexuální trestné činy mohou být spáchány různými způsoby. Většina z nich předpokládá přímý fyzický kontakt pachatele s obětí. Během tohoto kontaktu vznikají různé stopy jak na těle pachatele, na těle oběti, tak na místě činu.

Hlaváček a Protivinský upozorňují na zobecněné zkušenosti, které je třeba brát v úvahu při vyhledávání a zajišťování stop.²¹⁸

- Je třeba brát v potaz, že čin mohl být spáchán na kterémkoliv místě, například v bytě, na balkoně, v parku, v podchodu nebo ve vozidle.
- Pachatel mohl být jeden, nebo pachatelů mohlo být více.
- Pachatel se pohyboval pěšky, nebo se na místo činu dopravil vozidlem.
- Oběť se bránila, nebo nekladla vůbec žádný nebo minimální odpor, nebo byla uvedena do stavu, ve kterém se bránit ani nemohla (spoutání, omámení).
- Pachatel zranil oběť dodatečně
- Oběť učinila oznámení dodatečně, nebo až po velmi dlouhé době.

---

²¹⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 54

²¹⁸ HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M., a kol. *Praktická kriminalistika*. 1.vyd. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 50

Tyto poznatky obecně odkazují na způsoby, kterými bylo trestného činu dosaženo, a jejichž prostředky mohou být nosičem stop.

Typickými stopami, které se vyskytují při spáchání sexuálních trestných činů, jsou **stopy biologické**.

Typickými stopami na oběti budou převážně stopy biologické. Tyto stopy zajistí během prohlídky oběti lékař. Zajistí takové biologické stopy jako jsou krevní stopy, které mohou patřit pachateli. zajišťuje také obsah vagíny, ejakulát (pokud nějaký je), vlasy a chlupy či sliny, jako pozůstatek kousnutí.²¹⁹

Při zajišťování stop na těle oběti se doporučují i další opatření. Zajišťuje se oděv oběti, zejména její spodní prádlo, které měla na sobě v době spáchání činu. Je potřebné také provést fotodokumentaci poranění oběti. Doporučuje se zajistit obsah ukrytý za nehty oběti, jelikož může obsahovat krevní či jiné vzorky pachatele. Vhodné je také provést toxikologický rozbor krve a moci oběti (aby se zjistila přítomnost drog, alkoholu či jiných omamných látek).

Typické stopy na podezřelé osobě budou po provedené prohlídce následně stopy zápasu s obětí či vzorky ženských epiteliálních buněk na penisu pachatele (za předpokladu, že došlo k souloži).

Ohledně zajišťování a odesílání biologických stop se v praxi uplatní určitá specifika. Z těchto biologických stop mají nevyšší důkazní hodnotu ejakulát či poševní sekret. Tato důkazní hodnota vyplývá z obsažené DNA a následné identifikaci pachatele.²²⁰

Výskyt těchto stop bude nejčastěji přímo na tělech zúčastněných osob (ve vagíně nebo v řitním otvoru či na penisu) nebo na předmětech na místě činu (ložní povlečení, na spodním prádle apod.). Při manipulaci s těmito stopami se doporučuje nosit rukavice, nesmí se jich totiž dotýkat přímo holou rukou, nehovořit nad stopou

---

²¹⁹ Tamtéž.

²²⁰ HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M., a kol. *Praktická kriminalistika*. 1.vyd. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 82

(chránit si ústa) a veškeré předměty, které mohou být nosiči stop fotograficky zdokumentovat vedle měřítka.²²¹

Dalšími stopami, které jsou pro tento druh trestné činnosti typické, jsou **stopy ve vědomí**.²²²

Dalšími typickými stopami jsou **stopy působení**. Jedná se především o stopy násilí na těle oběti či na těle pachatele, ale také na místě činu. Význam těchto stop spočívá především v určení intenzity útoku, intenzity odporu oběti a intenzity násilí pachatele, které použil k překonání odporu oběti. Význam spočívá zejména ve vyvracení obhajoby pachatele, že oběť nekladla žádný odpor.²²³

4.3.3. Typické vyšetřovací situace

Za typické vyšetřovací situace lze považovat *soubor druhově určitých specifik skupiny trestných činů charakterizujících výchozí vyšetřovací situaci na základě souboru základních informací, zajištěných stop, způsobu spáchání a utajování trestné činnosti a dalších informačních komponentů*.²²⁴

Při vyšetřování sexuálních trestných činů se můžeme setkat s následujícími počátečními situacemi:²²⁵

- Zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, avšak nedovolují učinit jednoznačný závěr o tom, kdo jej spáchal.
- Zjištěné skutečnosti opět nasvědčují tomu, že byl spáchán trestný čin, a zároveň dovolují učinit jednoznačný závěr o tom, kdo jej spáchal.
- Zjištěné skutečnosti vzbuzují pochybnosti, zda se stal oznamovaný trestný čin, přičemž totožnost údajného pachatele je zpravidla známá.

---

²²¹ HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M., a kol. *Praktická kriminalistika*. 1.vyd. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 83

²²² MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 466

²²³ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 245

²²⁴ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 29

²²⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 245

První vyšetřovací situace nasvědčuje tomu, že se trestný čin stal, ale pachatel je neznámý. Veškerá pozornost bude tedy v prvních etapách vyšetřování věnována zjištění totožnosti pachatele. Veškeré zajištěné stopy a získané informace povedou vyšetřující orgány k odhalení totožnosti pachatele. Velmi často se bude využívat obsahu kriminalistických evidencí.²²⁶

Druhá vyšetřovací situace počítá se znalostí totožnosti pachatele. Je tedy možné ihned po nashromáždění dostatečného množství materiálů a důkazů sdělit obvinění konkrétní osobě.

Třetí vyšetřovací situace je pro vyšetřující orgán nejnepříznivější. Zpravidla bývá spáchání trestného činu oznamováno jinou osobou než obětí. Často je ihned zpočátku známá totožnost pachatele. Co však vzbuzuje otázky je to, zda se trestný čin skutečně stal. Proto je veškerá pozornost vyšetřujícího orgánu zaměřena zejména na získání dalších důkazů či informací, které potvrzují nebo vyvracejí tvrzení oznamovatele. Za účelem získání těchto důkazů provádí vyšetřující orgány detailizace výpovědi k popisu způsobu spáchání, popisu situace před činem a po něm. Provádí také důkladné šetření na místě činu. Doporučuje se také provádět prověřovací úkony (prověrka výpovědi na místě, vyšetřovací experiment či expertizu), za účelem ověření pravdivosti získaných informací. Teprve poté, co vyšetřující orgán dospěje k vnitřnímu přesvědčení, že se trestný čin skutečně stal, může vyšetřování přejít do následné etapy.²²⁷

Po sdělení obvinění určité konkrétní osobě podezřelé ze spáchání trestného činu nastávají další vyšetřovací situace. Ty se již klasifikují podle přístupu pachatele ke sdělení obvinění:

- Obviněný se k trestnému činu doznává.
- Obviněný trestný čin popírá.
- Obviněný odmítá vypovídat.

Etapa stanovení vyšetřovacích situací slouží ke zjištění skutečného skutkového stavu, neslouží k prokázání viny obviněného. Požadavek kladený na

---

²²⁶ V evidencích se bude pátrat zejména po sexuálních či jiných recidivistech či sexuálních delikventech.

²²⁷ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 466

vyšetřující orgán, aby důsledně zjistit skutkový stav, který odpovídá realitě, je posílen povahou sexuálních trestných činů. Lze se zde setkat s tzv. „falešnými oznámeními“, která mají za cíl pouze pošpinit dobré jméno určité osoby. Vyšetřující orgán musí tato falešná či křivá obvinění rozpoznat, neboť už jen samotné sdělení obvinění pro domnělý trestný čin je zásahem do dobré pověsti člověka a připuštění takového obvinění je znakem špatně odvedené práce vyšetřujícího orgánu.

4.3.4. Zvláštnosti předmětu vyšetřování

Předmět vyšetřování obecně je stanoven Trestním řádem. Ten v ustanovení § 89 odst. 1 stanoví základní rozsah skutečností, které je třeba dokazovat. Jedná se o základní skutečnosti, jejichž prokázání je nezbytné pro fázi trestního stíhání jako fázi před podáním obžaloby. V nezbytném rozsahu je proto třeba dokazovat zejména:

- Zda se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin.
- Zda tento skutek spáchal obviněný, případně z jakých pohnutek.
- Podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu.
- Podstatné okolnosti k posouzení osobních, rodinných, majetkových a jiných poměrů obviněného.
- Okolnosti, které vedly k trestné činnosti nebo umožnily její spáchání.

Tento výčet ustanovení § 89 odst. 1 Trestního řádu je výčtem obecným, který je uplatnitelný pro veškeré trestné činy. Pro bližší určení předmětu vyšetřování **sexuální trestné činnosti** je třeba konkrétní určení okolností, které je třeba dokazovat. K obecným informacím, které musí být v průběhu mravnostní trestné činnosti zjištěny, patří zejména:²²⁸

- Stanovení místa a času spáchání.
- Způsob spáchání skutku, jeho rozsah a následek.
- Zjištění stop na místě činu.

---

²²⁸ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 342-343

- Příchodová a odchodová cesta pachatele na místo činu.
- Pomůcky a předměty, které pachatel použil pro spáchání činu.
- Způsob zakrývání činu.
- Informace o oběti, zejména jak přišla ke kontaktu s pachatelem, zda jej může identifikovat a podle jakých znaků, zda pachatele zná, jak dlouho, odkud, zda vedla s pachatelem rozhovor, obsah rozhovoru a jeho délka.²²⁹
- Zda pachatel použil násilí, v čem spočívalo, intenzita násilí, zda použil nějaký předmět či zbraň.
- Způsob obrany oběti, její intenzita, zda mohla obrana zanechat na oděvu či těle pachatele nějaké stopy.
- Svědci, kteří mohli útok vidět a podat o něm informaci.
- Kdy, komu a kým byl skutek oznámen.
- Zda oběť vyhledala lékařskou pomoc.

Tento výčet je již blíže specifickým, je nicméně zaměřen na vyšetřování sexuálních trestných činů obecně. Ještě úžeji zaměřený a více specifický je okruh a rozsah skutečností, které je třeba zjistit a dokázat v jednotlivých konkrétních případech **jednotlivých konkrétních trestných činů**.

K obecným otázkám tedy přistupují otázky specifické, zejména pokud jde o **trestný čin znásilnění**:²³⁰

- Kdy a za jakých okolností došlo k prvnímu kontaktu pachatele a oběti. Zda mezi pachatelem a obětí existoval či stále existuje nějaký vztah.
- Jak se oběť dostala na místo činu.
- Zda došlo k souloži nebo jinému pohlavnímu styku.

---

²²⁹ Tyto informace jsou důležité zejména z hlediska zjištění míry eventuálního podílu oběti na spáchaném trestném činu, např. zda ho eroticky motivovaným rozhovorem "nevyprovokovala" k sexuálnímu útoku.

²³⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 467

- Zda bylo použito násilí, zda bylo využito bezbrannosti, jak byl stav bezbrannosti navozen.
- Kolik bylo pachatelů a jaké byly úkoly každého z nich
- Jaký odpor kladla oběť. Zda volala o pomoc, jak se bránila.
- Kdo byl svědkem trestného činu.
- Jaké jsou následky znásilnění. Zda došlo k fyzické újmě na zdraví.
- Proč oběť oznámila trestný čin opožděně.
- Zda bylo pachateli známo, že se jedná o oběť mladší 15 let, případně z čeho usuzoval na věk vyšší.
- Rozsah těžšího následku a formy zavinění.²³¹

U trestného činu **pohlavního zneužívání** musí být v trestním řízení objasněny a prokázány následující okolnosti:

- Zda pachatel věděl, že jde o dítě, případně z čeho usuzoval na věk vyšší než 15 let
- Formu závislosti oběti na pachateli a zda došlo ke zneužití této závislosti.
- Vztah oběti k pachateli.
- Způsob a rozsah pohlavního zneužívání.
- Místo, kde k pohlavnímu zneužívání došlo.
- Následky pohlavního zneužívání, včetně druhu a rozsahu zranění pachatele a oběti.
- Zda byla oběť typována nebo zda šlo o náhodný kontakt.
- Způsob pohlavního ukájení pachatele, zda k němu došlo, za jakých okolností k němu došlo.
- Co předcházelo pohlavnímu zneužívání.

---

²³¹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 344

- Zda se oběť bránila, rozsah a intenzita obrany, stopy, které mohly být zanechány na těle pachatele.
- Rozsah a způsob zastírání trestného činu.
- Intenzita a forma nátlaku na oběť.
- Sexuální deviace či sexuální orientaci pachatele.

4.3.5. Zvláštnosti podnětů k vyšetřování

Podnětem k vyšetřování lze rozumět *soubor informací, na základě kterých může být vyslovena hypotéza o možném spáchání trestného činu.*²³²

Typickými podněty při vyšetřování sexuálních trestných činů jsou pak **oznámení** občanů. Těmito oznamovateli mohou být oběti, svědci činu, rodiče či blízcí příbuzní oběti, ale také ošetřující lékaři. Dalšími subjekty, která činí oznámení o sexuálních trestných činech jsou pak různé instituce jako zdravotnická zařízení či školy. Zejména pak školská a předškolní zařízení jsou nejčastějšími oznamovateli sexuálních trestných činů páchaných na mládeži.

Pokud je oznamovatelem rodič či blízký příbuzný oběti, bude oznámení ovlivněno i citovým rozpoložením těchto oznamovatelů. Vztah k oběti je v těchto případech emotivní. Dalším aspektem, který hraje důležitou roli, je samotná podstata spáchané trestného činu, neboť ten zasahuje nejintimnější stránku člověka. Toto vše v souhrnu může vyústit ve dvě situace.

Za prvé, oběť se snaží spáchaný trestný čin utajit. Z rozličných důvodů, kterými mohou být nedůvěra v práci policejních orgánů či strach z následné sekundární viktimizace. Oběť v těchto případech sama nechce jít, jak se říká, *s pravdou ven*, protože tato *pravda* se dotýká jejího osobního a intimního života a přiznat zásah do své integrity je těžké. Z těchto a jistě z mnoha dalších důvodů se stává, že celá řada spáchaných sexuálních trestných činů není oznámena vůbec, nebo až po nějaké době. Oznámení až po uplynutí určité doby je pro vyšetřování těchto trestných činů zásadní problém, neboť veškeré typické stopy, které lze

---

²³² CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 31 shodně s KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 247

následně použit jako důkazy jsou již zničeny či je reálná nemožnost se takových stop dopátrat.

Za druhé, takový zásah do osobní integrity a intimní části lidské osobnosti vyvolá silné negativní emoce vůči pachateli. Oběť, která takový čin oznamuje tedy může přehánět, nadsazovat či dokonce zkreslovat následky, které jí byly způsobeny. Můžeme se také setkat se snahou bagatelizovat podíl oběti na jednání pachatele, zejména v případech, pokud se oběť chovala vyzývavě, flirtovala či se před pachatelem obnažovala.²³³ S touto problematikou souvisí velmi častý jev, typický pro sexuální trestné činy, a sice skutečnost, že oznámení o spáchání sexuálního trestného činu mohou být nepravdivá. Motivací nepravdivých oznámení jsou zejména msta, strach před odhalením jiných intimních styků manželem nebo rodiči, či chorobná sexuální fantazie.²³⁴

Dalším z podnětů, který je třeba zmínit, jsou **výsledky operativně pátrací činnosti policie**. Jedná se o podněty ne tak časté, až sporadické. Touto pátrací činností policie jsou odhalovány zejména trestné činy pohlavního zneužívání nebo soulože mezi příbuznými či trestným činům spojených s dětskou pornografií.

4.3.6. Zvláštnosti počátečních úkonů

Při vyšetřování sexuální trestné činnosti lze počátečními úkony rozumět *výslechy oznamovatelů* (očitého svědka, oznamovatele, který sám nebyl očitým svědkem), *výslech poškozené osoby* (oběti), *ohledání místa činu*, *prohlídku těla oběti a následné pátrání po pachateli*.²³⁵

Toto vymezení se velmi podobá algoritmu, který vymezil Chmelík.²³⁶ Pokud je sexuální trestná činnost nahlášena, algoritmus úkonů představuje následující opatření:

- Výslech oznamovatele.
- Výslech poškozené osoby (oběti).

---

²³³ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 248

²³⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 468

²³⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 468

²³⁶ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 340

- Lékařská prohlídka oběti.
- Ohledání místa činu, zajištění a vyhodnocení stop a dalších informací, pokud přichází v úvahu.
- Zjištění a výslech svědků.
- Další úkony.

4.3.6.1. Výslech oznamovatele

Výslech oznamovatele se řídí ustanovením trestního řádu o výslechu. Kromě náležitostí uvedených v ustanovení § 59 odst. 5 Trestního řádu má výslech oznamovatele ještě svá další specifika zaměřená podle toho, zda je oznamovatelem očitý svědek celé události, nebo zda je oznamovatelem osoba, která očitým svědkem nebyla.

Trestní řád ve svém ustanovení § 101 odst.1 vyžaduje, aby byl svědek náležitě poučen. Především je však třeba zjistit, jaký je poměr svědku k předpokládanému pachateli. Svědek dále musí být poučen, že je povinen vypovídat celou pravdu a nic nezamlčovat. I přes toto poučení nesmí vyšetřující orgán pustit ze zřetele onen zjištěný vztah k pachateli či oběti. Bude zde třeba posouzení, zda svědek skutečně dostojí své povinnosti vypovídat pravdu a nic nezamlčí, pokud bude mezi svědkem a pachatelem či obětí dán nějaký bližší (příbuzenský) vztah. Právě zjištění vztahu svědka k celé věci má za následek hodnocení hodnověrnosti svědecké výpovědi konkrétního svědka.²³⁷

Výslech očitého svědka je zaměřen na získání podrobného popisu místa činu, času a způsobu spáchání trestného činu. Vyslýchající orgán by se měl během výslechu zaměřit na zjištění, zda očitý svědek pachatele nebo oběť znal. Dále by mělo být postaveno na jisto, za jakých okolností se dostal svědek na místo činu (zda šel na procházku či vyvenčit psa apod.), co upoutalo jeho pozornost. Dále by měl být očitý svědek schopen popsat, zda pachatel použil násilí, jaké bylo intenzity, nebo případně zda se oběť bránila, popřípadě jaká byla její obrana.

Důležitým dotazem také bude, zda svědek slyšel rozhovor, pokud ten proběhl, mezi pachatelem a obětí. Očitému svědku znásilnění je třeba v závěru

---

²³⁷ ŠÁMAL. P. a kol.: *Trestní řád*. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1485

výslechu položit otázku, zda překazil trestný čin znásilnění, a pokud ne, proč tak neučinil (viz. § 367 Trestního zákoníku).²³⁸

Výslech oznamovatele, který sám nebyl očitým svědkem trestného činu, který se o trestném činu dozvěděl od jiných, by měl být veden tak, aby bylo objasněno místo, kde došlo ke spáchání trestného činu, čas jeho spáchání, popřípadě okruh osob, který o spáchaném trestném činu hovořil (a od kterého se oznamovatel o trestném činu pravděpodobně dozvěděl), kdo byl iniciátorem takového rozhovoru a obsah rozhovoru. Dále by mělo být zjištěno, zda oznamovatel zná pachatele, zda zná oběť a jaký je vztah oznamovatele k iniciátorovi rozhovoru.²³⁹

Mohou nastat situace, kdy oznamovatelem sexuálního trestného činu budou *rodiče nezletilých dětí*. V těchto případech je nutno výslechem prokázat i další skutečnosti, například kolikrát byl rozhovor s nezletilým opakován, jak se dítě po činu chovalo, zda se změnilo jeho chování, zda bylo nějakým způsobem nápadné, jakým způsobem rodiče nezletilého přišli na spáchaný trestný čin, zda bylo dítě prohlédnuto lékařem, zda existují a kde se nacházejí věcné důkazy jako šaty, prádlo dárky od pachatele.

Musil poukazuje na skutečnost, že rodiče mnohdy výpověď ovlivňují, dramaturgizují skutečnosti či dokonce zkreslují některé informace tak, aby byl vyvolán dojem spáchání trestného činu.²⁴⁰

4.3.6.2. Výslech poškozené osoby

Oznamovatel, který je zároveň obětí trestné činu, má největší zájem na vyšetření věci ve svůj prospěch. Této osobě je třeba věnovat zvláštní pozornost, jelikož je pro vyšetřující orgán cenným zdrojem informací, a to zejména o osobě pachatele, o způsobu spáchání trestného činu a o místě činu jako takovém. Oběti sexuálních trestných činů se podle zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů považují za zvlášť zranitelné oběti, což samozřejmě znamená jisté odchylky od tradičního pojetí výslechu.

---

²³⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 248

²³⁹ Tamtéž.

²⁴⁰ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 469

Taková oběť je vyslýchána „v režimu“ zákona o obětech trestných činů, který dává takové vyslýchané oběti některá specifická práva. Například podle § 17 odst. 1, 2 zákona o obětech trestných činů má vyslýchaná *právo požádat o to, aby při úkonech, kterých se účastní, bylo zabráněno kontaktu s osobou potenciálního pachatele*. Ohledně výslechu takové osoby dále platí, že otázky směřující do intimní sféry a soukromého života oběti lze pokládat pouze tehdy, jestli je to nezbytně nutné pro zodpovězení otázek důležitých pro trestní řízení. Bohužel, obětem sexuálních trestných činů již do intimní sféry zasaženo bylo, jak psychicky, tak mnohdy také fyzicky. Otázky směřující k intimní sféře a k uskutečněnému trestnému činu jsou proto velmi často pokládány, zejména z důvodu, že jsou skutečně nezbytné a na jejich zodpovězení závisí zdárné vyřešení případu a dopadení pachatele.

Je třeba mít na paměti, že oběť může v některých případech též zkreslovat skutečnosti ve svůj prospěch, může o některých skutečnostech i lhát, a to vše z nejrůznějších důvodů, například kvůli utajení jiných, pro sebe nepříznivých skutečností. V těchto případech je třeba vést výslech tím způsobem, že se otázky zaměří na objasnění *detailů* jednotlivých epizod. Musil toto označuje jako taktickou zásadu *detailizace*.²⁴¹

Výslech je třeba vést tím způsobem, aby nedošlo k sekundární viktimizaci oběti. Orgány konající výslech by přitom měly co možná nejvíce ovlivnit psychickou rekonvalescenci oběti. Například tím, že během výslechu budou respektovat lidskou důstojnost a pravidelně poskytovat informace o místech psychologické podpory a pomoci.²⁴²

Z výslechu poškozené osoby je třeba zjistit dobu a místo činu, způsob jednání pachatele, míru intenzity násilí, zejména však popis pachatele. Zda mezi poškozenou osobou a pachatelem proběhl rozhovor a obsah tohoto rozhovoru. Také by měla poškozená osoba uvést, zda a jak se bránila, zda došlo k souloži, zda byla po činu u lékaře na ošetření. Z hlediska věcných důkazů je nutné zjistit, které její věci mohou jako takové důkazy sloužit a zda je schopna takové věci poskytnout. Je

---

²⁴¹ Tamtéž.

²⁴² ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 193

namíste se také poškozené osoby dotázat, zda jí pachatel nějakou věc nebo předmět odcizil.²⁴³

Pokud je poškozenou osobou *nezletilý*, je třeba provést výslech ihned po lékařské prohlídce a dodržet všechna pravidla výslechu nezletilých²⁴⁴, aby nemusel být výslech později opakován.²⁴⁵ Takový výslech se doporučuje zadokumentovat zvukovým nebo obrazovým záznamem. Zejména kvůli zachycení vyjadřovacích schopností dítěte, pojmů a názorů ze sexuální oblasti. Při výslechu nezletilých obětí se doporučuje používat speciálních loutek „**Jája a Pája**“.²⁴⁶ Výslechu dětských obětí právě za použití těchto loutek, včetně vhodných otázek na nezletilé oběti se velmi podrobně věnuje Chmelík.²⁴⁷

4.3.6.3. Ohledání místa činu

Místem činu rozumíme *tu část prostoru, ve které došlo z hlediska vnějších znaků ke společensky škodlivé události*. Takové místo je obecně považováno jako jeden z nejdůležitějších zdrojů informací pro vyšetřování.

Ohledáním místa činu chápeme jako neodkladný úkon, zaměřený na bezprostřední zjištění, zkoumání, fixaci a hodnocení kriminalisticky relevantních událostí na místě činu, stop odrážejících kriminalistickou událost a jiných informací.²⁴⁸ Ohledání chápeme jako prostředek, kterým orgány činné v trestním řízení bezprostředně poznávají skutkový stav, prostřednictvím ohledání si vytvářejí přímý pohled na událost, opatřují si přímý poznatek o skutečnosti, kterou budou vyšetřovat.²⁴⁹

Účelem ohledání je pak možnost vyšetřujícího orgánu, aby si představil celkovou představu o místě činu, lokalitě a rozmístění předmětů, které budou

---

²⁴³ Takové věci mohou být následně nalezeny v bazarech nebo zastavárnách.

²⁴⁴ Tato pravidla jsou obsažena v ustanovení § 57 zákona č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů* (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

²⁴⁵ Tamtéž.

²⁴⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 471

²⁴⁷ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 348-353

²⁴⁸ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 27

²⁴⁹ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1628

předmětem dalšího ohledání. Předmětem ohledání mohou být také věci. Zvláštním případem bude ohledání mrtvoly²⁵⁰, ale to se při vyšetřování sexuálních trestných činů děje pouze výjimečně.

Místem činu u sexuálních trestných činů budou místa nacházející se ve volném terénu (parky, podchody či uličky) či bytové nebo nebytové prostory nebo neobývané prostory (kůlny, sklepy, půdy).

Ohledání místa činu se provádí podle obecně platných postupů pro ohledání.²⁵¹ Pozornost je třeba věnovat stopám, jako jsou stopy po zápase. Sexuální trestné činy jsou velmi často doprovázeny použitím násilí, které slouží k překonání odporu oběti. Typickými stopami na místě činu budou tedy stopy po zápase, stopy obuvi, stopy oděvů, odtržené knoflíky. Pokud je místem činu plocha s travním porostem, je třeba prozkoumat okolí a vyhledat zvalenou trávu či dráhy v zemině.

Pokud je místem činu byt nebo jiný uzavřený prostor, bude pozornost soustředěna zejména na místa a předměty, které bezprostředně souvisejí se spáchaným činem, například postel, gauč či karimatka. Na těchto předmětech je třeba hledat stopy (prostěradla). Pokud jsou k dispozici stopy po konzumaci jídel či nápojů, je třeba tyto stopy zajistit a prozkoumat jejich obsah.²⁵²

Za místo činu v tzv. *širším pojetí* lze považovat také místa, kde pachatel pobýval, když si oběť vyhlížel nebo stopoval. Může se jednat o prostory za křovinami v parku, prostory zahrady před domem oběti či lavičky a autobusové zastávky před bydlištěm nebo pracovištěm oběti. Na těchto místech se mohou vyskytovat nedopalky či jiné stopy pachatele (obaly od bonbonů), na kterých mohl pachatel zanechat biologický materiál. Na těchto místech, ze kterých si pachatel své oběti tipuje lze často nalézt více stop než na místě činu samotném.²⁵³

Vzhledem k tomu, že u sexuálních trestných činů dochází relativně často ke křivému obvinění, je nutno při ohledání věnovat zvláštní pozornost tzv. **negativním okolnostem**.²⁵⁴ Bude se vycházet z předpokladu, že ke spáchání sexuálního

---

²⁵⁰ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád*. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1629

²⁵¹ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 340

²⁵² V jídle nebo nápojích mohou být stopy po omamných látkách, kterými pachatel uvedl oběť do stavu bezbrannosti.

²⁵³ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 341

²⁵⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 471

trestného činu je použito násilí, které logicky vyvolá odpor oběti. Pokud se na místě činu nejedná o stopy násilí, stopy obrany a stopy zápasu, vyvolá to podezření, zda k takovému činu vůbec došlo, nebo zda k němu došlo způsobem, jaký oznamovatel popisuje.

Důležitý je **protokol o ohledání**. Jedná se o dokument, který musí splňovat formální náležitosti obsahu dle § 55 trestního řádu. Zároveň však musí poskytovat úplný a věrný obraz předmětu ohledání. Z toho důvodu jsou k němu často připojovány fotografie či nákresy. Pečlivost a věrnost zpracování protokolu o ohledání vychází ze skutečnosti, že ohledání nelze zpravidla opakovat.²⁵⁵ Ohledání je považováno za úkon neopakovatelný, tudíž musí být provedeno co nejprecizněji a v protokolu musí být zachyceny veškeré relevantní skutečnosti a poznatky, jelikož následné ohledání je buď úplně vyloučeno, nebo lze předpokládat, že vzhledem k rychlé zkáze stop a opakované kontaminaci místa činu, nebude velkým přínosem. Protokol tedy musí obsahovat zachycení věcných důkazů a stop, včetně postupu jejich zajištění (stopy odorologické, biologické).

4.3.6.4. Prohlídka těla poškozeného a pachatele

Prohlídka těla je upravena a její podmínky jsou stanoveny v ustanovení § 114 Trestního řádu. Této prohlídce je povinen podrobit se každý, pokud je dáno podezření nebo pokud je nezbytně nutné zjistit, zda na těle poškozeného nebo pachatele nejsou stopy po zápase.

Prohlídka těla poškozeného je prováděna zpravidla lékařem. Poškozený je v tomto případě obětí, lze tedy předpokládat, že bude mít na těle více stop po zápase nebo že bude v jistém citovém rozpoložení. Proto je žádoucí, aby takový lékař disponoval vhodnými znalostmi z oblasti traumatologie, a aby pomocí těchto znalostí dokázal rozlišit stopy způsobené trestným činem od stop, které nepocházejí z trestného činu.²⁵⁶

Pod pojmem prohlídka těla se rozumí též odběry krve a jiné podobné úkony. Odběr krve bude prováděn lékařem a bude sloužit zejména ke zjištění, zda byl v době spáchání činu pachatel či oběť pod vlivem alkoholu či jiné omamné látky. Zejména v případě odběru krve je vhodné zjištění, zda byla pod takovým vlivem oběť. Pokud by se prokázalo, že oběti takový stav navodil pachatel (drogou), půjde

---

²⁵⁵ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s 1631

²⁵⁶ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s 1634

v jeho případě do uvedení do stavu bezbrannosti, což judikatura považuje za použití násilí. Za splnění těchto podmínek lze na běžném odběru krve či toxikologickém vyšetření vystavět domněnku, že byl spáchán trestný čin znásilnění přesně tak, jak zní jeho legální definice.

Za jiné podobné úkony je třeba považovat odběr moci či odběr vzorků ochlupení.²⁵⁷ tyto vzorky mohou být nalezeny při ohledání místa činu či za nehty (zuby) oběti či pachatele a vyšetřující orgán může pomocí jejich porovnání potvrdit či vyvrátit domněnku o totožnosti pachatele.

Prohlídka těla je typický počáteční úkon při vyšetřování sexuálních trestných činů. Tuto prohlídku provádí lékař, který současně provádí i odběr biologického materiálu, zajišťuje stopy násilí. Zároveň také prokazuje, zda došlo k souloži, či nikoli. Prokázání stop násilí na tělech pachatele a oběti je klíčové pro vyslovení podezření, že sexuální trestný čin byl spáchán. Nalezeny mohou být také stopy trávy, stopy zeminy, vlasy nebo nečistoty z místa činu. Obsah za nehty oběti či pachatele může obsahovat krev, stopy kůže nebo buňky vaginálního epitelu.²⁵⁸

Nosičem stop mohou být také součásti oděvu, zejména pak svršky a spodní prádlo. Na těchto součástech oděvů se může nalézat krev (jak pachatele, tak oběti), stopy spermatu a jiný biologický materiál. Důležité je popsat a důsledně zadokumentovat lokalizaci jednotlivých skvrn.

Zajištěné a zadokumentované stopy na těle a oděvu poškozené osoby i pachatele mají značný důkazní význam, stejně tak je důležitá neexistence takovýchto stop.²⁵⁹

4.3.6.5. Pátrání po pachateli

Pátrání po pachateli rovnou z místa činu či po tzv. *po horké stopě* je možné, pokud je oznámení o spáchaném sexuálním trestném činu učiněno neprodleně. Rychlé a včasné vedené pátrání vede k naději, že bude pachatel co nejdříve dopaden. Předpokladem pro rychlé dopadení je okamžitá reakce policie na včasné oznámení trestného činu. Předpokládá se zde součinnost Služby kriminální policie

---

²⁵⁷ ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s 1635

²⁵⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 471

²⁵⁹ Tamtéž.

a vyšetřování s ostatními službami Policie ČR.²⁶⁰ Postup při pátrání po osobách upravuje *Nářízení Ministerstva vnitra č. 13 ze dne 25. března 2002, kterým se upravuje postup při pátrání po osobách a věcech.*

4.3.7. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování

Vyšetřovací verze jsou základem kriminalistického poznání řešené události. Napomáhají předběžně vyplňovat mezery v informacích o spáchaném trestném činu. Verze lze chápat jako základ pro další postup při vyšetřování, pro další postup, plánování, odhalování a objasňování spáchané trestného činu.²⁶¹

Při vytyčování základních verzí při vyšetřování sexuálních trestných činů je nutné vytyčit verze i k osobě oběti, neboť řada sexuálních trestných činů může být obětmi pouze předstírána.

Vytyčení základní verzí lze i nadále rozčlenit. Nejtypičtější verzí u sexuálních trestných činů bude **verze k motivu pachatele:**

- Sexuální trestný čin je výsledkem ataku na pachatelovo libido vyprovokovaného obětí.
- Sexuální trestný čin je spáchán v důsledku sexuální úchyvky pachatele.
- Sexuální trestný čin je výsledkem agrese pachatele vůči oběti.

Podle vztahu pachatele k oběti lze stanovit následující verze:

- Oběť pachatel předtím neznal. Oběť je tedy vybrána náhodně.
- Oběť je osoba citově blízká, kdy motivem je zkratové jednání pachatele, vyprovokovaný sexuální styk, sexuální úchyłka, snížení ovládací schopnosti vlivem alkoholu apod.
- Oběť je osoba známá bez bližších citových vazeb (kolegyně, spolupracovnice).

Vyšetřovací verze lze také stanovit **podle místa spáchání a způsobu spáchání:**

---

²⁶⁰ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 250

²⁶¹ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 31

- Sexuální trestný čin je náhodným sexuálním útokem na oběť.
- Sexuální trestný čin je výsledkem předem připravovaného a zorganizovaného sexuálního útoku.
- Sexuální trestný čin je vyprovokován prostředím a okolnostmi (večírky, párty apod.).
- Pachatel využil lsti, aby uvedl oběť do stavu bezbrannosti.
- Pachatel využil závislosti oběti k sexuálnímu útoku.

Úlohou práce s verzemi je postupně vyloučit ty verze, které podle nashromážděných informací neodpovídají předpokládanému a skutečnému průběhu sexuálního útoku. Zároveň je nutné potvrdit tu verzi, která směřuje k odhalení a usvědčení pachatele.²⁶²

Ještě jiné, z velké části překrývající rozdělení vyšetřovacích verzí lze nalézt u Musila²⁶³, který stanoví následující vyšetřovací verze při vyšetřování sexuálních trestných činů:

- Pachatel má nějaký vztah k poškozené osobě, má možnost kontaktu s touto osobou. Trestný čin spáchal proto, že nedokáže navázat pohlavní styky pro ukojení svého pohlavního pudu či sexuální žádostivosti nebo proto, že byl poškozenou odmítnut nebo byl poškozenou pohlavně vydrážděn.
- Pachatel nemá žádný vztah k poškozené osobě. Pachatel je delší dobu bez pohlavního styku, nedaří se mu navazovat erotické kontakty, může být silně pohlavně potentní a může být evidovaný jako recidivista nebo sexuální deviant.
- Trestný čin spáchán nebyl, jde pouze o fingování nebo inscenaci z různých motivů.

---

²⁶² CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 32

²⁶³ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 472

- Pachatel komunikuje s obětí přes sociální sítě a žádá oběti o fotografie se sexuální či erotickou tematikou, případně oběti vydírá již zaslánými fotografiemi či videi.²⁶⁴

Plánování vyšetřování se bude řídit obecnými postupy a doporučeními pro efektivní plánování vyšetřování, samozřejmě s ohledem na specifika spáchaného trestného činu. Specifikem je v případě sexuálních trestných činů *časová tíseň*. Vyšetřování se ocitá v časové tísní, neboť hrozí nebezpečí recidivy v krátkém časovém období. Dalším důvodem, který souvisí s časovou tísní, je dostupnost stop jako použitelných důkazů. Pokud připustíme, že primárními typickými stopami sexuálních trestných činů jsou stopy biologické, které podléhají rychlé zkáze, musí vyšetřující orgán tyto stopy zajistit v nejkratší možné době.

K vyšetření těchto činů z hlediska časové tísně bude zapotřebí většího množství technických prostředků, neboť je nutno provádět několik vyšetřovacích úkonů ve stejném časovém úseku.²⁶⁵

4.3.8. Zvláštnosti následných úkonů

Následnými úkony rozumíme úkony, které slouží víceméně k prověření či upřesnění již získaných poznatků. Mezi následné úkony při vyšetřování sexuálních trestných činů budeme řadit *výslech obviněného, výslech poškozené osoby a další způsoby vyšetřování podle trestního řádu*.

4.3.8.1. Výslech obviněného

Výslech obviněného by měl vést vyšetřující orgán tak, že nejprve nechá obviněného vylíčit událost jeho slovy. Nechá ho spontánně hovořit o jeho životě obecně, o jeho pohlavním životě. Obviněný by měl být schopen popsat vztah mezi ním a osobou oběti. Zda se jedná o známou, odkud jí zná. Pokud oběť obviněný nezná, měl by popsat okolnosti jejich prvního kontaktu.²⁶⁶

Za situace, kdy obviněný spáchaný trestný čin popírá, by se měl pokusit ve výpovědi objasnit důvod, proč oznamovatel označil jako pachatele právě jeho. Pokud se s osobou oběti znal či s ní krátce před spáchaným činem strávil nějaký

---

²⁶⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 250

²⁶⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 472

²⁶⁶ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 473

čas, měl by popsat atmosféru jejich setkání, o čem spolu hovořili či uvést svědky, kteří je spolu viděli.

Ohledně samotného trestného činu by měl obviněný vypovídat sám, měl by uvést vlastní verzi toho, jak celý akt probíhal. Měl by uvést, jakým způsobem překonal její odpor, jak se oběť bránila. Pokud je to účelné, měl by uvést i detailnější popis samotného aktu (zda se ukojil, zda došlo k ejakulaci apod.). Dále by měl objasnit, jak se chovala oběť po skončení pohlavního styku. Zda a kam ji doprovázel, co měla na sobě, když odcházela, v jakém byla rozpoložení.

Až po vyličení verze obviněného by měla nastoupit fáze předkládání důkazů. Důkazy mohou buď potvrdit verzi obviněného, nebo vnést do jeho výpovědi rozpory. V tomto stádiu předkládání důkazů může být obviněný požádán, aby objasnil příčiny vzniku jednotlivých zranění či jiných stop.²⁶⁷

4.3.8.2. Výslech poškozeného

Být obětí sexuálního trestného činu je pro oběť velmi traumatizujícím zážitkem, neboť se jí zasahuje do nejintimnějších sfér lidské osobnosti. Proto každá situace, kdy je oběť nucena o tomto spáchaném činu, jehož byla obětí, vypovídat, způsobuje další hluboký zásah do jejího emočního rozpoložení. Toto je třeba mít na paměti během výslechu poškozené osoby.

Výslech by měl být veden osobami zkušenými, osobami, které svým přístupem (ač to zní nepřístojně, tak někdy i vzhledem) poskytují oběti pocit bezpečí, pocit důvěry a pocit porozumění. V takovém případě je pravděpodobnější, že oběť překoná stud a svěří se o tomto traumatizujícím zážitku.

Pokud je podezření, že byl trestný čin zinscenován či zda se trestný čin vůbec nestal, a toto podezření se počátečními úkony nepodařilo rozptýlit, přichází na řadu několik doporučení:²⁶⁸

- Nezletilé osoby vyslýchat v nepřítomnosti jejich rodičů, u kterých je podezření, že nezletilého navedly k podání lživé výpovědi.

---

²⁶⁷ Tamtéž.

²⁶⁸ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 251

- Pozornost zaměřit zejména na detaily z místa činu. Detaily způsobu použití prostředků k objasnění předem důkladně prověřených okolností, které nasvědčují tomu, že ke spáchání sexuálního trestného činu nedošlo.
- Provedení prověrky na místě činu.
- Při výslechu dospělých osob podezřelých z fingování či inscenace sexuálního trestného činu využít všech poznatků o osobě obviněného a o osobě oběti a o jejich vzájemných vztazích.
- Dále se doporučuje apelovat na jejich čest, morálku a na trestní odpovědnost za křivou výpověď a křivé obvinění.

4.3.8.3. Konfrontace

Tento zvláštní způsob vyšetřování se provádí především v řízení před soudem²⁶⁹. V přípravném řízení se tento postup používá pouze tehdy, pokud lze očekávat, že její provedení výrazně přispěje k objasnění věci a stejného cíle nelze dosáhnout jinými prostředky. Podle Chmelíka důkazy získané tímto postupem v přípravném řízení nemají příliš velkou váhu, neboť obě strany setrvávají na svých výpovědích.²⁷⁰

Konfrontace se může domáhat i sám obviněný, který tímto způsobem může oběť zastrašit, dezorientovat a uvést její výpověď v pochybnosti. Takové situace se dějí, zejména je-li mezi osobou pachatele a obětí blízký či příbuzenský vztah. Konfrontace za situace, kdy je obětí dítě, se silně nedoporučuje.²⁷¹

4.3.8.4. Prověrka výpovědi na místě

Tento způsob vyšetřování má zejména při vyšetřování sexuálních trestných činů značný význam. Zvláštností může být, že se prověrka výpovědi na místě provádí častěji s osobou oběti než s pachatelem.²⁷² Oběť totiž často uvádí objekty, které mohou mít souvislost se spáchaným trestným činem a které mohou usvědčit

---

²⁶⁹ § 104a odst. 7 trestního řádu

²⁷⁰ CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 120

²⁷¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 473

²⁷² KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, s. 251

jeho pachatele.²⁷³ Pachatel na druhou stranu nebude chtít na případné stopy, které mohl zanechat, příliš upozorňovat. Z toho plyne rozdíl v etapě vyšetřování, kdy prověrku provádět. Zatímco s osobou poškozenou je nejlepší provést prověrku co nejdříve, aby nedošlo ke zničení nebo ke zkáze případných biologických stop, s pachatelem, který byl zjištěn, se doporučuje provést prověrku až po uplynutí určité doby od spáchání trestného činu²⁷⁴

4.3.8.5. Rekognice

Rekognice spočívá ve znovupoznání pachatele. Její průběh je upraven v § 104b Trestního řádu. Jelikož je možné, že se během rekognice oběť znovu setká s pachatelem, je nutné na tento emoční prožitek oběť připravit a dostatečně ji uklidnit. Osoby, mezi kterými bude oběť pachatele rozpoznávat, musí alespoň v obecných rysech odpovídat popisu poznávané osoby, což platí i pro oblečení. Výběr těchto osob musí být proveden tak, aby osoby byly co nejvíc podobné pachateli.

Průběh rekognice musí být organizačně velmi dobře zajištěn. Při rekognici pachatele nezletilcem nebo jinou zvláště zranitelnou obětí se doporučuje využít provedení rekognice za jednocestným zrcadlem nebo prostřednictvím videotechniky.²⁷⁵

4.3.8.6. Vyšetřovací pokus

Provedení vyšetřovacího pokusu je spojeno s velkou řadou problémů, zejména s přihlédnutím k charakteru sexuálních trestných činů. Pokud by mohlo během vyšetřovacího pokusu dojít k ohrožení duševního zdraví oběti nebo mravního vývoje dětí, není možné tento úkon provádět.

4.3.8.7. Rekonstrukce

Rekonstrukce je zpravidla prováděna v případech, kdy byla následkem sexuálního trestného činu způsobena smrt. V jiných případech lze rekonstrukci využít v závěru vyšetřování jako prověrku pro získané důkazy.²⁷⁶

---

²⁷³ Napadená žena po znásilnění odhodila potřísněné kalhotky do křoví, či ejakulát vysušila nebo setřela kapesníčkem, který odhodila.

²⁷⁴ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 474

²⁷⁵ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 474

²⁷⁶ Tamtéž.

4.3.8.8. *Expertizy*

Vyšetřování sexuálních trestných činů je doprovázeno celou řadou expertizních úkonů z různých oborů. Bude se jednat o znalecké posudky z oborů jako traumatologie, soudní lékařství, soudní psychiatrie, stejně jako řada kriminalistických expertizních oborů.²⁷⁷

Soudním lékařským vyšetřením se zjišťuje, zda jsou na těle oběti či pachatele stopy násilí, stopy soulože nebo jiného sexuálního jednání. Dále je možné zjistit, jaký mohla oběť klást odpor, zda je možné, aby ke znásilnění došlo způsobem, jaký oběť uvádí, zda došlo k defloraci, či nikoli, jaké stopy lze předpokládat na těle pachatele a v neposlední řadě, zda oběť nebo pachatel netrpí pohlavní chorobou.²⁷⁸

Soudně psychiatrickou expertízou se zjistí, zda pachatel trpí duševní poruchou, jak se tato porucha projevuje, jak moc je nebezpečný pobyt pachatele na svobodě a zda by bylo vhodné nařídit ústavní léčení.

Sexuologická expertíza slouží ke zjištění, jaký je vývin pohlavních orgánů pachatele, zda tento vývin odpovídá jeho fyzickému věku, zda nevykazuje zvláštnosti či vývojové anomálie. Zkoumá se také, zda je obviněný schopen sexuálního života, zda je schopen soulože, jaké jsou jeho zkušenosti na poli sexuálního či pohlavního života. Zkoumá také, jakým způsobem dosahuje uspokojení, jak často pociťuje potřebu pohlavního uspokojení a při které činnosti při spáchání trestného činu pociťoval největší uspokojení nebo zda není sexuálním deviantem.²⁷⁹

Z oblasti *kriminalistických expertiz* jsou v souvislosti s vyšetřováním sexuálních trestných činů hojně využívána **expertizy biologické** (zkoumání biologických stop jako typických stop této trestné činnosti), **expertizy trasologické** (určení totožnosti pachatele na základě otisků chrupu nebo totožnosti oděvu), **expertizy chemické** (zkoumání mikrostop, vláken otěrů).²⁸⁰

---

²⁷⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 252

²⁷⁸ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 475

²⁷⁹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, s. 475

²⁸⁰ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 252

4.3.9. Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování

Zapojení veřejnosti do vyšetřování si klade za cíl oslovení občanů prostřednictvím veřejných prostředků za účelem poskytnutí pomoci. Tato účast veřejnosti může být prospěšná zejména ve fázi pátrání po pachateli. Nejčastěji se tak děje prostřednictvím televizní reportáže s podobiznou a popisem pachatele.

Zapojení veřejnosti sází na odsuzující reakci veřejnosti na spáchaný sexuálně motivovaný trestný čin a ochotu veřejnosti přispět k odhalení pachatele tohoto činu.

Při využívání veřejnosti je však zapotřebí postupovat ohleduplně a diskrétně zejména ve vztahu k osobě oběti. O to větší se klade důraz na diskrétnost v oblasti poskytování informací médiím.²⁸¹

4.3.10. Zvláštnosti kriminalistické prevence

Systém prevence sexuální kriminality je problematika vcelku rozsáhlá. Dosti podrobně se tomuto tématu věnuje kriminologická literatura. Zejména Chmelík se tomuto tématu věnuje dosti podrobně.²⁸² Zde proto uvedu základní zvláštnosti této prevence a oblasti, ve kterých by měl být systém prevence sexuálních trestných činů zejména rozvíjen:²⁸³

- Aktivní policejní preventivní činnost v místech možného páčání této trestné činnosti (dětská hřiště, parky, podchody a budovy a přilehlé prostory autobusových a vlakových nádraží).
- Ochranné sexuologické léčení pachatelů sexuálních trestných činů, pokud trest nemůže řádně splnit svůj účel.
- Výchovné a osvětové činnosti (besedy s policisty na školách či besedy s policisty a občany obcí či městských obvodů).
- Zlepšení péče o děti v rodině a ve škole.

---

²⁸¹ MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J.: *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání.* Praha: C. H. Beck, 2004, s. 476

²⁸² CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita.* 1. vyd. Praha: Portál, 2003, s. 34–40

²⁸³ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 252

5. Závěr

Mravnostní kriminalita představuje veliký společenský problém. Při páčání sexuální kriminality je podstatným způsobem zasahováno do nejintimnějších sfér obětí. Statistiky sice ukazují, že tato kriminalita není nejčastěji páchaným druhem trestné činnosti, avšak co sexuální kriminalitě schází na *kvantitě*, to jí je přidáno na „*kvalitě*“. Slovo kvalita je nutno rozumět ve smyslu, že z hlediska trestných činů se jedná o jedny z nejhorších a nejnebezpečnějších trestných činů vůbec.

Aby mohla společnost řádně a v poklidu fungovat, je třeba zařídit, aby byla chráněna před páčáním takových trestných činů. A pokud již takový trestný čin byl spáchán, je zapotřebí situaci prošetřit, pachatele vypátrat a spravedlivě potrestat. Bohužel, smutnou pravdou je, že vyšetřování trestného činu, dopadení pachatele a jeho potrestání je až reakcí na spáchaný trestný čin. Prostředky, kterými státní moc reaguje na spáchaný trestný čin nastupují podle mého názoru pozdě, dalo by se říct, že veškeré vyšetřování a trestání pachatele se dá přirovnat k tvrzení *s křížkem po funuse*. V ideálním případě by se měl rozvinout systém prevence takovým způsobem a na takové úrovni, aby k takovým zásahům do intimních sfér nedocházelo. Takový závěr je však podle mého názoru nemožný. Systém prevence je, někdy více a někdy méně, cílen na určitou skupinu osob, na určité lokality. Vždy se však bude jednat o systém rad a doporučení ve své podstatě obecných. Systém prevence nikdy nedokáže obsáhnout a pojmout všechny situace, za kterých může ke spáčení sexuálního trestného činu dojít. Na vzniku či spáčení sexuálního trestného činu se určitým způsobem podílejí jak oběť, tak pachatel. Tyto dvě osoby spolu vykonávají různé interakce. Výčet takových jednání je tak rozmanitý, že programy sexuální prevencí nejsou schopny všechny obsáhnout.

Pokud tedy již dojde k porušení zákona a je spáčen trestný čin, z pohledu praxe je nutné nejdříve postavit na pevně, zda je skutek, který se stal, trestným činem, popřípadě jakým. Trestní právo je účinný prostředek pro potírání těchto nebezpečných jednání, jako jsou sexuální trestné činy. Jedná se však o prostředek, který nastupuje až v případě, kdy vyřešení věci mírnějšími prostředky není dostačující, je tedy prostředkem působícím *ultima ratio*. Z tohoto důvodu je třeba znát příslušné skutkové podstaty a znát význam a příklady jednání v nich popsaných. Příkladem můžeme použít trestný čin znásilnění upravený v ustanovení § 185 trestního zákoníku. Aniž bych chtěl jakkoliv pochybovat o znalostech

trestněprávních předpisů, je podle mého názoru v obecném povědomí lidí, že znásilnění znamená soulož. Stává se, že část společnosti mezi znásilněním a souloží dělá rovnítko. Skutková podstata znásilnění v sobě skutečně skrývá prvek soulože jako spojení pohlavních orgánů muže a ženy, nicméně až ve druhém kvalifikovaném odstavci. Základní skutková podstata znásilnění vyžaduje použití násilí, pohrůžku bezprostředního násilí nebo pohrůžku jiné těžké újmy, aby bylo dosaženo *pohlavního styku*. Pohlavní styk je pojem širší, než soulož, a podle základní skutkové podstaty tedy bude možné rozumět i méně závažné formy jednání se sexuálním motivem. Typicky se bude jednat o masturbaci či ohmatávání genitálií. Spornými se budou rozumět případy tzv. *Digitální penetrace*, který lze rozumět zasouvání prstů do pochvy ženy, zasouvání penisu mezi prsa ženy či dokonce zasouvání penisu do podpažní jamky.¹ I takové případy lze skutečně právně kvalifikovat jako znásilnění, proto je třeba věnovat pozornost různým formám jednání, které při správném výkladu naplňují skutkovou podstatu trestného činu.

Následnou fází je prověřování toho, zda se sexuální trestný čin skutečně stal a zda ho spáchala určitá osoba. Jedná se o podmínky, které musí být splněny, aby mohlo být zahájeno trestní stíhání. Po zahájení trestního stíhání vyšetřující orgán dále vyšetřuje všechny okolnosti související se spáchaným trestným činem tak, aby mohla být podána obžaloba nebo aby mohlo přípravné řízení skončit jiným zákonným způsobem. Prověřování a vyšetřování jsou pojmy trestního práva procesního. Kriminalistika vyšetřováním rozumí činnost vyšetřujících orgánů v celém předsoudním stádiu řízení. Kriminalistika, jakožto věda empirická, vytváří za pomoci výzkumů a poznatků její dosavadní praxe doporučení pro postupy vyšetřujících orgánů při vyšetřování jednotlivých skupin trestných činů. Samozřejmě, skupin trestných činů je několik, přičemž každá vykazuje určitá specifika. K tomuto účelu kriminalistika vypracovává jednotlivé metodiky, které zohledňují specifika spáchané trestné činnosti a vytváří tak postupy a doporučení, které při zohlednění těchto zvláštností napomáhají k rychlejšímu a efektivnějšímu vyšetřování.

Pokud vycházíme z toho, že trestní právo zastřešuje celou problematiku tím, že zákonem definuje skutkové podstaty trestných činů a upravuje další postup vyšetřujících orgánů v přípravném řízení, stejně tak jako upravuje problematiku dokazování, dojdeme k závěru, že je dána poměrně vysoká provázanost trestního

práva a kriminalistické vědy. Provázanost však lze spatřovat ještě s jedním vědním oborem, a sice s kriminologií. Kriminologie zkoumá stav a dynamiku kriminality. Jde o vědu empirickou. Kriminologie a její výzkumy slouží trestnímu právu jako zprostředkovatel společenské reality, na kterou potom trestní právo svými prostředky může reagovat. Kriminologie je však přínosná také pro kriminalistiku. Kriminologie zkoumá jak osobu oběti, tak osobu pachatele, což jsou také komponenty kriminalistické charakteristiky trestného činu. Právě kriminologické poznatky využívá kriminalistika při sestavování jednotlivých metodik vyšetřování.

Ohledně stanovených cílů práce si dovoluji tvrdit, že byly splněny. Hlavním cílem mé práce bylo sestavit ucelený dokument, který systémově popsal metodiku vyšetřování. Toho jsem dosáhl pomocí dílčích subcílů práce, zejména pak dílčích cílů jednotlivých částí. Dílčím cílem první části bylo uvést základní charakteristiku mravnostní kriminality z hlediska její fenomenologie, etiologie, osoby pachatele a osoby oběti. Osoby pachatele a oběti jsou základními komponenty kriminalistické charakteristiky trestného činu. Proto důsledný popis osoby pachatele a osoby oběti z hlediska kriminologie bude přínosný pro hlavní část práce, metodiku vyšetřování. Popis mravnostní kriminality z kriminologického hlediska obsahuje také vlastnost mravnostní kriminality, a sice její značnou latenci. I latence tohoto druhu kriminality je důležitá pro následné vyšetřování, zejména z hlediska podnětů k vyšetřování. Druhá část práce se věnovala legálnímu hmotněprávnímu vymezení sexuálních trestných činů tak, jak je uvádí hlava třetí zvláštní části trestního zákoníku. Dílčím cílem tedy bylo tyto trestné činy blíže specifikovat. Cílem nebylo vést vyčerpávající výčet všech kvalifikovaných skutkových podstat, či *přepsat celý paragraf*. Cílem této části bylo zaměřit se na trestné činy z hlediska znaků skutkové podstaty, které musí být pachatelem naplněny a zejména objasnění sporných a obtížně vyložitelných pojmů. Pomocným vodítkem při výkladu těchto pojmů je rozhodovací činnost soudů, jejímuž významu jsem se v této části práce také věnoval. Dalším subcílem druhé části bylo vymezení trestného činu dle § 13 trestního zákoníku, zejména jeho formálnímu vymezení s přihlédnutím ke společenské škodlivosti jako materiálnímu korektivu tohoto vymezení. Třetí část se již věnuje samotné metodice vyšetřování, přičemž cílem této části bylo ve světle poznatků o pachateli, o obětech a o latenci či povaze této trestné činnosti uvést konkrétní metodiku vyšetřování. Při vytváření metodiky jsem hojně využíval komparační metodu, neboť tato problematika je bohatá na literaturu a při tvorbě

finálního textu jsem využíval jednotlivých postřehů k tématu od jednotlivých autorů, které jsem vždy řádně citoval.

Podle mého názoru jsem cíl práce splnil. Souvislý text, který by popisoval problematiku metodiky vyšetřování sexuálních trestných činů se podle mého názoru neobejde bez doplňujícího výkladů a poznatků kriminologických a bez příslušného trestněprávního vymezení. Chceme-li vyšetřovat určitý druh kriminality, musíme nejdříve tuto kriminalitu blíže poznat. Pokud hovoříme o sexuálních trestných činech, musí být někde uvedeno, že vyšetřovaná jednání jsou skutečně trestnými činy, v duchu zásady *nullum crimen sine lege*. Z těchto důvodů považuji zařazení kriminologického úvodu do mravnostní kriminality a trestněprávního vymezení těchto trestných činů jako nezbytné, aby byl naplněn požadavek systémovosti.

6. Cizojazyčné resumé

The topic of my diploma thesis is „Methodology of investigation of crimes against human dignity in the sexual field“. My thesis is divided into three parts. The first part deals with the criminological analysis of sexual crime, definition of sexual crime, typical features, typical perpetrators, victims and finally presents criminal statistics. The second part presents the legal definition of sexual offenses. This part also discusses the importance of case law in interpreting some controversial terms.

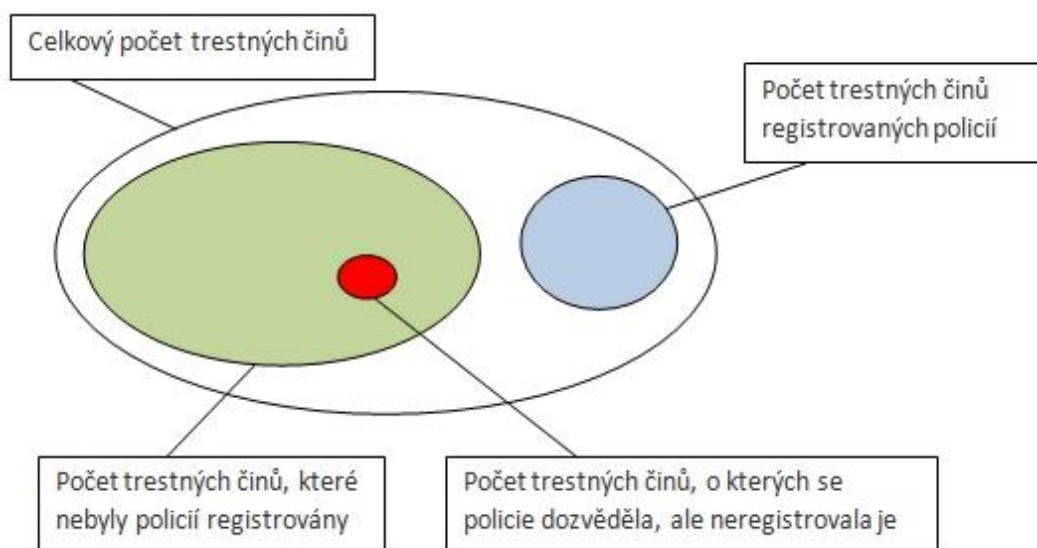
The third part is the most important. This part develops a methodology for investigating sexual crimes. This part deals with general explanations of the investigation methodology, then describes the specific methodology of the investigation of sexual offences, in the light of the findings from the first and second part.

The aim of the thesis is to create a comprehensive document that systematically addresses the issue of sexual crime and the methodology of its investigation. The aim of the first part is an introduction to sexual crime and an explanation of its components, its phenomenology, etiology, perpetrators and victims. The purpose of the second part is the legal definition of sexual offences under the Czech Criminal Code and an explanation of some controversial definitions. The aim of the third part is to create a methodology for investigating sexual crimes, using the above findings.

As I said, my thesis consists of three parts. Criminological part, criminal law part and criminological forensic part. These disciplines are closely related and complementary. Since I have set a compiled text that would address the issue systematically, I consider it appropriate that the work consists of parts that represent these disciplines. Only in this way can the systemic condition be met.

7. Přílohy

7.1. Graf latentní kriminality

Zdroj: Stav, struktura a dynamika kriminality - Kriminologie - Učební opory : Inovace SEBS a ASEBS (muni.cz)

7.2. Pomůcky „Jája a Pája“

Pomůcky pro výslech dětských svědků „Jája a Pája“

Pomůcky „Jája a Pája“ bez oděvu

7.3. Typologie pachatelů znásilnění

Pachatele lze členit podle různých kritérií. Lze je kategorizovat podle pohlaví, podle věku, podle národnosti, rasy, víry či příslušnosti k určité etnické skupině. Rozsáhlou kategorií je skupina pachatelů recidivistů. Dalšími zajímavými možnostmi kategorizace pachatelů je jejich členění podle psychických zvláštností, jakou duševní porucha, sexuální aberace, stavy snížené přičetnosti, intelektu mimo normu či závislosti na návykových látkách.²⁸⁴

Důležitost výzkumu či zkoumání osobnosti pachatelů trestných činů je odrazí na provázanosti kriminologie a trestního práva. Opět zde vidíme „spolupráci“, kdy normy trestního práva reflektují či využívají poznatků kriminologických výzkumů. Zejména trestní právo hmotné těží z výzkumů pachatelů při tvorbě skutkových podstat trestných činů, kriminologické výzkumy se odrazí také v úpravě trestů či ochranných opatření. Velký přínos má zkoumání osobnosti pachatele pro trestní právo procesní, ale zejména pro kriminalistiku. Soubor vlastností pachatele, ale zejména také jeho pohnutka k danému trestnému činu či jeho předchozí recidiva může sloužit vyšetřovatelům jako jakýsi „odrazový můstek“, na základě kterého započnou své vyšetřování.

Z hlediska pohlaví pachatele je nutno konstatovat, že pachatelem může být jak muž, tak žena.²⁸⁵ Tento fakt je třeba připomenout, neboť tomu nebylo tak vždy. Podle §241, odst. 1 *zákona č. 140/1961 Sb., Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů* (dále jako „starý trestní zákoník“) zněla skutková podstata znásilnění takto: „*Kdo násilím nebo pohnutkou bezprostředního násilí donutí ženu k souloži, nebo kdo k takovému činu zneužije její bezbrannosti, bude potrestán ...*“ Tato právní úprava byla nedostatečná ve dvou případech, které popisuje Schelle a Tauchen.²⁸⁶ Prvním případem byl fakt, že právní úprava dopadala pouze na znásilnění vykonaná na ženách, druhým případem byl nedostatek spočívající v tom, že jako znásilnění bylo možné kvalifikovat pouze jednání spočívající v souloži. Novelou trestního

---

²⁸⁴ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 114

²⁸⁵ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 302

²⁸⁶ SCHELLE, K., TAUCHEN, J., a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, s. 223

zákona²⁸⁷, která byla provedena zákonem č. 144/2001 Sb., někdy též označována jako tzv. *Langerova novela*²⁸⁸, byla skutková podstata trestného činu znásilnění v § 241 upravena následovně: „*Kdo násilím nebo pohrůzkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného, bude potrestán ...*“.

Přínos této novely je, mimo jiné, spatřován také v tom, že rozšířil okruh pachatelů znásilnění také na osoby ženského pohlaví. Od této novely mohla být pachatelem trestného činu znásilnění také žena, což je podle mého názoru sice spravedlivé, nicméně v praxi jsou tyto případy spíše ojedinělé. Například v roce 2015 se tohoto trestného činu dopustily pouze dvě ženy.²⁸⁹

Rozdělení pachatelů znásilnění může být provedeno na základě několika kritérií. Jednou z typologií pachatelů, je typologie založená na motivaci pachatele, respektive *opírající se o motivační struktury determinující jednotlivé druhy sexuálního násilí*.²⁹⁰

1. Typ ujišťující se o moci
2. Typ zlobného mstitele
3. Typ využívající nebo prosazující moc
4. Sadistický typ

První typ pachatele má domnělou představu o tom, že oběť je znásilněním v podstatě potěšena, jeho cílem je zvýšit své postavení. Druhý typ nadužívá vulgarit, často vyžaduje sexuální praktiky, které mají z jeho pohledu ženu ponížit,²⁹¹ třetí typ útočí agresivně, až brutálně, též vyžaduje praktiky ve stylu

---

²⁸⁷ Zákon č. 140/1961 Sb. *Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů*

²⁸⁸ SCHELLE, K., TAUCHEN, J., a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, s. 223

²⁸⁹ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 302

²⁹⁰ HOLMES, R. M., HOLMES, S. T. *Profiling Violent Crimes. An Investigative Tool*. London: Sage Publ. Inc., 1996 In VÁLKOVÁ, H., KUČTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 430

²⁹¹ Anální sex, orální sex.

análního či orálního sexu. Poslední typ svoji oběť ponižuje, verbálně uráží, záměrně zraňuje.²⁹²

Válková také poukazuje na skutečnost, že budoucí nebo současní sexuální agresori vykazují prvky ze své minulosti, které jsou shodné s prvky jiných delikventů. Jsou jimi zejména nedůsledná výchova, přísná výchova, krutost ze strany rodičů, sexuální frustrace nebo naopak nadměrná sexuální stimulace.²⁹³

Existuje však také další typologie pachatelů podle Čírtkové, která kategorizuje základní skupiny pachatelů znásilnění:²⁹⁴

1. Kompenzačně jednající pachatel (znásilnění zde představuje kompenzační pokus o uspokojení)
2. Pachatel využívající příležitost
3. Pachatel ventilující vztek
4. Sadistický pachatel

Z hlediska forenzní psychologie je pozornost poskytována především „sériovým znásilňovačům“, tedy takovým pachatelům, kteří vykazují značnou společenskou nebezpečnost, neboť znásilňují opakovaně a určitým způsobem.²⁹⁵

Čírtková dále jednotlivé „prototypy“ sériových znásilňovačů popisuje²⁹⁶. Typ kompenzujícího pachatele se ujišťuje o své moci, velmi často tím kompenzuje svoji sociální nedostatečnost. Znásilnění pro něj představuje formu nadvlády či formu dokazování své mužnosti. Z hlediska provedení si tento typ pachatele čin často připravuje a po provedeném činu si bere „suvénýry“. Často se jedná o fetišistu či voyera.

Druhý typ pachatele, který testuje svoji moc, využívá příležitosti a v daný okamžik demonstruje svoji moci, svoji nadřazenost.²⁹⁷ K navázání kontaktu

---

²⁹² VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 430

²⁹³ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, s. 432

²⁹⁴ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 186

²⁹⁵ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 194

²⁹⁶ ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 196

²⁹⁷ Nadřazeností je zde myšlena nadřazenost ve smyslu muže nad ženou.

používá lsti, vyžadováním opakovaného sexu dává najevo svojí dominantní pozici. Často konzumenti alkoholu a drog, pouze krátké a povrchní známosti.

Třetím typem je pachatel ventilující vztek, který svým jednáním ventiluje svůj vztek či nenávisť vůči ženám. Velmi často se dopouští násilí, které může vést až k vraždě. Znásilnění zpravidla neplánuje. Útočí rychle a brutálně. Znásilnění je pro něj ventilací nahromaděného vzteku. Vyskytují se případy, kdy oběť je velmi často podobná objektu jeho hněvu, který si „vymodeloval“ již v mladém věku.

Čtvrtý typ je typ sadistického pachatele. Vyznačuje se brutalitou a lstivostí. Svůj čin si nejdříve naplánuje. Oběť může i omezovat na svobodě či jinak zadržovat. Svou oběť může také mučit. Tento typ pachatele má zpravidla průměrné až vysoké IQ a své činy si dokumentuje.

Je zřejmé, že pachatelem tohoto činu může být zpravidla „kdokoli“. Nicméně výzkumy z oblasti kriminologie a forenzní psychologie profilují či typologizují skupiny pachatelů, které dále zkoumají. Je jasné, že nic neplatí bezvýjimečně, nicméně právě data zjištěná pomocí těchto výzkumů slouží jako relevantní podklady pro snadnější vypátrání pachatele podle pomocných vodítek, pro kontrolu a prevenci tohoto druhu kriminality, či pro evidenci recidivistů, kteří již byli pro tyto trestné činy odsouzeni či stíháni. Příkladem může být informační systém JMENOVKA. Jde o počítačovou evidenci osob, které jsou vedeny v databázi informačního systému služby kriminální policie a vyšetřování OČISTA, který zpracovává problematiku, mimo jiné, mravnostní trestné činnosti.²⁹⁸

---

²⁹⁸ CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 187

7.4. Základní viktimologické pojmy

Na úvod je třeba si vymezit některé pojmy. Jedná se o pojmy viktimologie, viktimnost, viktimizace. Všechny pojmy jsou pro pochopení problematiky obětí klíčové.

Viktimologie je považována za součást kriminologie.²⁹⁹ V popředí zájmu viktimologie je osoba dotčená trestným činem, která se označuje jako oběť. Viktimologie je tedy nauka o obětech. Její přínos je spatřován zejména v oblasti prevence, kdy výsledky viktimologických výzkumů přispívají ke zlepšování pomoci obětem, předcházením trestných činů a ochraně občanů před pácháním trestných činů. Předmětem viktimologie je tedy především osoba oběti, dále pak vztahy mezi obětí a pachatelem, role oběti v procesu viktimizace, role oběti v procesu vyšetřování a odhalování trestné činnosti, pomoc obětem a ochrana občanů před viktimizací. Definice viktimologie by tedy mohla znít následovně: *nauka, která je součástí kriminologické vědy, zabývající se obětí trestného činu, její rolí v genezi a průběhu trestného činu a při jeho odhalování a objasňování, způsoby pomoci oběti po trestném činu, jak zabránit viktimizaci potencionálních obětí.*³⁰⁰

Gřivna dále uvádí³⁰¹ nový samostatný obor, který se v posledních letech vyčlenil, a sice **kriminalistická viktimologie**. Tento obor přistupuje k oběti jako ke zdroji kriminalisticky relevantních informací o spáchaném trestném činu. Oběť zde vypovídá o skutečnostech, které napomáhají k odhalení a dopadení pachatele. Tento druh viktimologie se zabývá rolí oběti při oznamování trestných činů, výslechem těchto osob a následnou prací s nimi. Důležitým přínosem je také práce s oběťmi z hlediska provádění tzv. Následných úkonů, jako je rekognice, rekonstrukce trestného činu či vyšetřovací pokus.

V tomto vyčlenění kriminalistické viktimologie spátrují pozitiva. Pozitivem je užší zaměření viktimologie a poznatků viktimologických výzkumů

---

²⁹⁹ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 121

³⁰⁰ GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 122

³⁰¹ Tamtéž.

kriminalistickým směrem a upotřebením výsledků těchto výzkumů pro aplikační praxi orgánů konajících vyšetřování.³⁰² Oborové zaměření viktimologie je poměrně dosti široké (zabývá se jak biologickými a psychickými vlastnostmi obětí, tak jejich pomoci, rehabilitací a odškodněním). Toto vyčlenění a zaměření konkrétním směrem je velmi přínosné z toho hlediska, že je možno se oprostít od vedlejších směrů zkoumání a zaměřit svou pozornost na konkrétní situace a jevy, které jsou pro danou záležitost relevantní. Toto oborové vyčlenění je důkazem a ukázkou provázanosti kriminologických a kriminalistických vědních disciplín a je podle mého názoru správné.

Pojem **viktinnost** označuje disponovanost jedince nebo skupiny osob stát se obětí trestného činu.³⁰³ V dnešní společnosti se může stát obětí trestného činu prakticky každý. Nicméně jsou zde dány faktory, které určují skupiny osob nebo jednotlivce k tomu, aby se obětí trestného činu staly častěji nebo s větší pravděpodobností. Tyto predestinace nejčastěji souvisejí s povoláním, prostředím či chováním osoby. Například policista pokutující majitele vozidla parkujícího na zákazu parkování má daleko větší pravděpodobnost napadení než prodavačka v květinářství.

Je prokázána vysoká souvislost mezi viktinností a povoláním či profesí oběti, věku oběti (mladík je díky svému způsobu života v nebezpečných situacích častěji, než senior) či jinými psychickými vlastnostmi oběti. Například lehkomyšlnost, dobrodružnost a nekritická důvěřivost jsou příznačné pro mnohé oběti znásilnění.³⁰⁴

Viktimizací se rozumí proces, v němž se potencionální oběť stává obětí skutečnou.³⁰⁵ Jedná se zejména o chování oběti, o vztah mezi obětí a pachatelem. Chování oběti je velmi důležitým faktorem, neboť velmi často má vliv na spáchání činu, na způsob provedení činu a na jednání následující po činu. Z hlediska chování oběti lze upozornit na jednání *provokační*, kdy oběť svým chováním působí stimulačně na pachatele. Jedná se o urážení, nadávání,

---

³⁰² Tamtéž.

³⁰³ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 123

³⁰⁴ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 123

³⁰⁵ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 124

posmívání se. Právě toto jednání způsobí u pachatele odpovídající reakci, která může v některých případech vyústit i v napadení. Míra a intenzita provokujícího jednání se také odráží v míře a intenzitě následného útoku. Dalším příkladem provokačního jednání je ženský flirt, který je velmi častou příčinou znásilnění. Toto chování oběti působí na pachatele stimulačně v tom smyslu, že si pachatel mylně vyloží jednání oběti jako souhlas. V těchto případech lze skutečně toto provokující jednání považovat za chování, které přímo ovlivňuje spáchání trestného činu.

Dalším velmi častým jednáním, přispívajícím ke spáchání trestného činu, je neopatrnost. Jako příklady lze uvést stopování či návštěvy cizích bytů za účelem popíjení. U stopování je příliš velká pravděpodobnost, že se pachatel s obětí nezná. Nicméně, pokud vyjdeme ze rčení, že *příležitost dělá pachatele*, může za situace, kdy stopuje mladá slečna a pachatelem bude urostlý muž, dojít ke spáchání trestného činu z důvodu využití příležitosti. Pokud jde o návštěvy cizích bytů, je zde opět riziko, že oběť a pachatel se navzájem neznají, nebo se znají jen částečně. I takové situace mohou být využity ke spáchání trestného činu, nikoli pouze znásilnění, ale třeba trestného činu majetkového charakteru. Jak v prvním, tak ve druhém případě, je zde chování oběti, které přímo ovlivňuje spáchání trestného činu ve smyslu jeho usnadnění či vytvoření příležitosti.

Viktimitizačním faktorem je také vztah oběti a pachatele. Zde mohou nastat pouze dvě situace, a sice že vztah je dán, a že se oběť a pachatel neznají. Předchozí vztah pachatele a oběti může být výhodný, ale také nevýhodný. Výhodou předchozí známosti u trestného činu znásilnění je předchozí vřelý vztah pachatele a oběti, který vyústit v oklamání a získání důvěry oběti. Nevýhodou je právě ona předchozí znalost, která by mohla pomoci identifikovat pachatele tohoto trestného činu.³⁰⁶

Naopak, pokud předchozí vztah pachatele a oběti neexistuje, výhodou může být právě tato neexistence, kdy pachatel využije příležitosti ke spáchání trestného činu, a nepoznán a neidentifikován zmizí. Nevýhodou je, že právě bez

---

³⁰⁶ GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, s. 126

předchozí známosti těchto situací není příliš velké množství. K těmto situacím právě dopomáhá někdy provokační a někdy neopatrné chování samotné oběti.

7.5. Exkurz: Mýty o znásilnění

Tento exkurz tzv. Mýtů o znásilnění slouží k bližšímu pochopení motivace pachatele trestného činu znásilnění. Podle Válkové totiž pachatelé znásilnění, častěji než pachatelé jiných trestných činů, ospravedlňují spáchaný čin řadou racionalizací, které se v označují jako „Mýty o znásilnění“.³⁰⁷ Jedná se o určitá tvrzení, ospravedlňující důvody, které mají podle pachatele oslabit jeho vinu, či snad ve vyhraněných případech *omluvit* chování pachatele. Mezi nejčastější mýty patří beze sporu:

1. Žena si tajně přeje být znásilněna.
2. Ženy svým chováním a vzhledem provokují ke spáchání znásilnění.
3. Pokud žena říká ne, ve skutečnosti myslí ano.
4. Žena, která sama chodí ve večerních hodinách ven, provokuje znásilnění.
5. Ženám je ve skutečnosti znásilnění příjemné.

Zde se jedná o nejčastější mýty o znásilnění, které uvádí Válková.³⁰⁸ výčet samozřejmě není vyčerpávající. Těmto mýtům se věnuje poměrně mnoho zejména zahraničních autorů. Lze zmínit Wardovou³⁰⁹, Holmes a Holmes³¹⁰ či Barlowa.³¹¹ Právě Barlow dále uvádí některé doplňující mýty o znásilnění, které se neslučují s realitou:³¹²

1. Ženy jsou znásilňovány, protože si o znásilnění žádají.
2. Znásilnění se nemůže přihodit slušným ženám.
3. Znásilněny mohou být pouze mladé nebo krásné ženy.
4. Znásilnění je obvykle spontánní reakcí na náhlou potřebu sexu.

---

³⁰⁷ VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 431

VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, s. 431

³⁰⁹ WARD, C. A. *Attitudes toward Rape. Feminist and Social Psychological Perspectives*. London: Sage Publ. Inc., 1995

³¹⁰ HOLMES, S.T., HOLMES, R. M. *Sex Crimes. Patterns and Behavior*. 2nd ed. London: Sage Publ. Inc. 2002

³¹¹ BARLOW, H. D. *Introduction to Criminology*. Edwardsville: Harper Collins Publishers

³¹² BARLOW, H. D. *Introduction to Criminology*. Edwardsville: Harper Collins Publishers, s. 129
In GRIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5.vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, s. 304

5. Většina obětí znásilnění následně jedná hystericky.
6. Muž nemůže být znásilněn.
7. Znásilnění se odehrává v temných alejích a osamocených místech.
8. Většina obětí je znásilněná neznámou osobou.
9. V případě znásilnění jde pouze o sex a ženám znásilnění ve skutečnosti neublíží.

Převážná většina těchto mýtů se skutečně s dnešní realitou neslučuje. Je však nutné si uvědomit, že tyto mýty, které vykryštovaly z názorů jednotlivých autorů, jsou poněkud staršího data. Doba, kdy dobrá polovina těchto mýtů byla považována na nezpochybnitelná dogmata, není ale zase tak daleko. Nicméně právě pomocí kriminologických výzkumů, kriminalistických statistik, mnohdy také změnou legislativy, se podařilo většinu těchto mýtů vyvrátit a označit je za neslučitelné se společenskou realitou.

O některých mýtech lze však i v dnešní době polemizovat. Ohledně mýtu, že *Žena si tajně přeje být znásilněna* lze uvést, že se zde jedná o vnitřní pocit a vnitřní sexuální potřeby ženy. Tyto sexuální potřeby jsou však silně individuální. Pokud se žena bude cítit uspokojena aktem znásilnění, v podstatě to podle mého názoru možné je. Jedná se však o silně individuální případ, na základě kterého však nelze činit obecné závěry. S tímto mýtem souvisí mýtus, který říká, že *Ženám je ve skutečnosti znásilnění příjemné*. Opět zde uvádím, že jde podle mého názoru o silně individuální případy. Skutečně nelze vyloučit, že některé ženě bude znásilnění příjemné, nelze však na základě nízkého počtu případů generalizovat.

O tvrzení, že *Ženy svým chováním a vzhledem provokují ke spáchání znásilnění*, nelze s jistotou tvrdit, že jde o nepravdivý mýtus. Již výše bylo naznačeno, že chování oběti je velmi často příčinou spáchání trestného činu, například stopování. Nicméně pokud oběť stopuje, jistě není jejím úmyslem nechat se znásilnit, ani k tomu projíždějící řidiče vyprovokovat. Je zde však zachycen prvek chování, které mnohdy usnadňuje spáchání znásilnění, ale toto chování není podle mého názoru tím typem chování, na který odkazuje onen zmíněný mýtus.

Mýtus, který byl u nás vyvrácen přímou legislativní úpravou, a sice že *Muž nemůže být znásilněn*, je již považován za překonaný. Tento jev, kdy oběti

znásilnění může být taktéž muž, byl do českého právního řádu zaveden výše zmíněnou „*Langerovou novelou*”³¹³.

O mýtech obecně platí, že jsou jakýmsi pomocným vodítkem, nejsou však pevným pravidlem. Zejména v oblasti mravnostní kriminality je dobré mýty znát. Odkazují totiž na chápání tohoto druhu kriminality z perspektivy minulosti a dokládají pohled, jaký měla společnost dříve. Z těchto mýtů je dobré vycházet, ne je však nekriticky považovat za pravdu. Zamyšlením se nad některými mýty vznikají asociace myšlenek, které vedou ke kritickému zhodnocení, zda je daný mýtus aplikovatelný, zda měl nějaký reálný základ, nebo zda je jedná o naprostý nesmysl.

---

³¹³ Zákonem č. 144/2001 Sb

7.6. Obecné komponenty metodiky vyšetřování

Literatura³¹⁴ vydělila jednotlivé komponenty, které by měla každá metodika vyšetřování obsahovat:

- Typová kriminalistická charakteristika dané skupiny trestných činů,
- Stopy typické pro daný typ trestných činů,
- Zvláštnosti předmětu vyšetřování,
- Typické podněty k vyšetřování a jejich zvláštnosti,
- Typické vyšetřovací situace vyskytující se při vyšetřování daného typu trestných činů,
- Typické počáteční úkony a jejich zvláštnosti,
- Typové vyšetřovací verze a zvláštnosti vytyčování vyšetřovacích verzí, plánování a organizace vyšetřování,
- Zvláštnosti následné etapy vyšetřování,
- Zvláštnosti zapojení veřejnosti do vyšetřování.

Typovou kriminalistickou charakteristikou rozumíme popis určitého druhu trestné činnosti. Popis druhu kriminality či popis kriminalisticky relevantních znaků, které podstatně ovlivňují tvorbu stop.³¹⁵ Mezi náležitosti typové kriminalistické charakteristiky dané skupiny trestných činů budou patřit typické kriminální situace, typické způsoby spáchání. Zvláštní pozornost zde bude zaměřena na osobu pachatele a osobu oběti. Zvláštním komponentem, který zde bývá často zahrnut a který může sehrát v případě vyšetřování je *motiv*. Motiv je

---

³¹⁴ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 414 s., ISBN 978-80-7380-547-0

KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 318 s., ISBN 978-80-7380-535-7

MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004, 583 s., ISBN 80-7179-878-9

PORADA, V., a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 231 s., ISBN 978-80-7380-042-0

STRAUS, J., et al. *Kriminalistická metodika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 315 s., ISBN 978-80-7380-124-3

³¹⁵ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 167

podle mého názoru velmi důležitým komponentem, neboť skrze něj mohou vyšetřující orgány snáze vypátrat pachatele nebo jim to poskytne alespoň základní orientaci mezi možným okruhem pachatelů.

Typickými stopami daného okruhu trestných činů je třeba rozumět jisté konkrétní stopy, které vznikají při páchání trestné činnosti. Je proto třeba tyto typické stopy znát a mít přehled také o prostředí, ve kterém se mohou tyto stopy nacházet. Pokud bude vyšetřující orgán znát, které stopy v daném konkrétním případě potřebuje vyhledat a zajistit, bude znát i místo či prostředí, ve kterém se tyto stopy nejčastěji vyskytují, značně to urychlí celé vyšetřování.

Zvláštnosti předmětu vyšetřování jsou skutečnosti či skutkové okolnosti, které je třeba dokazovat a na které je třeba poukazovat, to vše nad rámec ustanovení § 89 odst. 1 Trestního řádu. Je třeba poukazovat na skutkové okolnosti daného okruhu trestných činů, které mohou být příčinou nedostatků v rozsahu obvyklého dokazování.³¹⁶

Typickými podněty k vyšetřování jsou určité skutečnosti, na základě kterých vyšetřující orgán započne s vyšetřováním. Těmto podnětům je třeba přikládat zvláštní důraz, a zvláště se zaměřit na jejich vymezení v konkrétních případech metodik, neboť jsou pro každou konkrétní metodiku zcela odlišné. Rozsah informací obsažených v podnětu nadále determinuje vyšetřování z hlediska počátečních vyšetřovacích situací, rozdělení úloh a plánování dalšího postupu.

Typické vyšetřovací situace jsou vytvořeny naukou. Jedná se o teoretické modelové situace vytvořené na základě zobecněné kriminalistické praxe.³¹⁷ Jedná se často o situace nejčastější. Je samozřejmé, že nauka nedokáže obsáhnout veškeré situace, do kterých je možné se dostat. Institut vyšetřovacích situací v metodikách vyšetřování slouží zejména k popisu situací počátečních. Je tomu tak proto, že na správném posouzení vyšetřovací situace ihned zpočátku spočívá úspěch dalšího postupu vyšetřování.

---

³¹⁶ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 167

³¹⁷ KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, s. 168

Typickým počátečním úkonům je třeba věnovat zvláštní důraz. Jedná se o systém typických nástrojů řešení úloh vyplývajících z typických počátečních vyšetřovacích situací. Jinými slovy, jedná se o popis úkonů, kterými vyšetřující orgán reaguje a které realizuje v reakci na počáteční vyšetřovací situace. Zde je důraz kladen na zajištění typických stop a jiných důkazů či informací, které mohou být u jednotlivých druhů trestných činů velmi různorodé.³¹⁸

Typickými vyšetřovacími verzemi a zvláštnostmi vytyčování vyšetřovacích verzí, plánováním a organizací vyšetřování je myšlena zejména obecná zkušenost kriminalistů. Příklady mohou být určité hypotetické modely možného objasnění příčin zjišťovaných faktů v počáteční etapě vyšetřování, kdy ještě není dostatek zjištěných skutečností či dostatek důkazního materiálu nutného pro vytyčení vyšetřovací verze.³¹⁹ Takto stanovené závěry jsou pak využívány zejména pro oblast vyhledávání stop, rozvahou nad okruhem typických stop, z čehož vyplývá následné pátrání po těchto stopách.

Následnou etapu vyšetřování lze shrnout jako tu etapu, do které se vyšetřování dostalo, ve které je pozornost vyšetřujícího orgánu soustředěna zejména na prověření důsledku vyplývajících z vyšetřovacích verzí. Bude se jednat zejména o prověření zjištěných skutečností a shromážděných důkazů v kontextu vytyčené vyšetřovací verze. Zda zjištěné okolnosti jsou shodné s vytyčenou vyšetřovací verzí.

Zapojení veřejnosti do vyšetřování je institutem, který se neuplatní u všech druhů trestných činů stejně. Mohou nastat situace, kdy je vhodné, aby byla veřejnost do vyšetřování zapojena, aby spolupracovala s vyšetřujícími orgány či s orgány Policie ČR. Jedná se o pátrání o pohřešovaných osobách či upozornění na nebezpečné osoby. Jsou však také situace, za kterých není vhodné veřejnost i předmětu vyšetřování informovat. Bude se jednat o případy, kdy určité prohlášení, například o výskytu ozbrojeného, psychicky labilního vraha, jehož jednání je nepředvídatelné, v určité lokalitě, by dokázalo vzbudit poměrně velkou davovou hysterii. Stejně tak oznámení o osobě, která pravidelně znásilňuje v určitém městském obvodu, by veřejnost spíše vyděsila. Docházelo by hlášením o výskytu

---

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Při nálezu mrtvolky je nutno v krátkém časovém intervalu určit, zda se jedná o vraždu, o sebevraždu, náhlé či náhodné úmrtí.

podezřelých osob, čímž by byla práce vyšetřujících orgánů do jisté míry paralyzována právě prověřováním, často slepých stop. Jednotlivé metodiky proto musí určit, ve kterých případech je vhodné veřejnost uvědomit, nebo kdy je zapojení veřejnosti vyloučeno.

Seznam použité literatury

Učebnice a monografie

1. BARLOW, H. D. *Introduction to Criminology*. Edwardsville: Harper Collins Publishers, 1996
2. CHMELÍK, J., a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003, 208 s., ISBN 80-7178-739-6
3. CHMELÍK, J. a kol. *Rukověť kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. 532 s., ISBN 80-86898-36-9
4. ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 445 s., ISBN 978-80-7380-461-9
5. GŘIVNA, T. SCHEINOST, M., ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologie*. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, ČR, 2019, 588 s., ISBN 978-80-7598-554-5
6. HLAVÁČEK, J., PROTIVINSKÝ, M., a kol. *Praktická kriminalistika*. 1. vyd. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, 240 s., ISBN nepřiděleno
7. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo hmotné. Obecná část. Zvláštní část*. 6. vydání. Praha: Leges, 2017, 976 s., ISBN 978-80-7502-263-3
8. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Leges, 2018, 864 s., ISBN 978-80-7502-278-3
9. JELÍNEK, J. a kol.: *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020, 1358 s., ISBN 978-80-7502-395-7
10. KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2015, 414 s., ISBN 978-80-7380-547-0
11. KONRÁD, Z., PORADA, V., STRAUS, J., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika – Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*, Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 318 s., ISBN 978-80-7380-535-7
12. KVAPILOVÁ, H., DOGOŠI, M. *Soudní lékařství pro právníky a policisty*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007. 243 s., ISBN 978-80-7380-059-8
13. MUSIL, J., KONRÁD, Z., SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika*. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2004, 583 s., ISBN 80-7179-878-9
14. PJEŠČAK, J., a kol. *Kriminalistika*. Praha: Naše Vojsko, 1966, 436 s.
15. PORADA, V., a kol. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, 231 s., ISBN 978-80-7380-042-0
16. PORADA, V., a kol. *Kriminalistika (teorie, metody, metodologie)*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014, 459 s., ISBN 978-80-7380-490-9
17. SCHELLE, K., TAUCHEN, J., a kol. *Sexuální trestné činy včera a dnes*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2014, 448 s., ISBN 978-80-7418-213-6

18. STRAUS, J., et al. *Kriminalistická metodika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 315 s., ISBN 978-80-7380-124-3
19. STRAUS, J. a kol. *Kriminalistická taktika*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. 291 s., ISBN 978-80-7380-095-6
20. STRAUS, J., PORADA, V., a kol. *Teorie, metody a metodologie kriminalistiky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2017, 417 s., ISBN 978-80-7380-666-8
21. VAVERA, F. *Kriminalistické aspekty v trestním právu*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 244., ISBN 978-80-7380-450-3
22. VÁLKOVÁ, H., KUČHTA, J., HULMÁKOVÁ, J. a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2019, 616 s., ISBN 978-80-7400-732-3

Právní předpisy

1. Zákon č. 2/1993 Sb. *Listina základních práv a svobod*
2. Zákon č. 40/2009 Sb., *trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů*
3. Zákon č. 141/1961 Sb., *o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů*
4. Zákon č. 218/2003 Sb., *o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*
5. Zákon č. 45/2013 Sb. *o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů)*
6. Zákon č. 418/2011 Sb., *o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*
7. Zákon č. 273/2008 Sb. *o Policii České republiky*
8. Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)*
9. Zákon č. 231/2001 Sb. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů*
10. Zákon č. 140/1961 Sb. *Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů*
11. Zákon č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon, ve znění pozdějších předpisů (slovenský trestní zákoník)*
12. *Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti pohlavnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii (2004/68/SVV)*
13. *Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/92/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV*

14. *Deklarace sexuálních práv* ze dne 20.6.1997
15. *Trestní zákoník císaře Františka II. ze 3. září 1803 O zločinech a těžkých policejních přestupcích*
16. Zákon č. 117/1852 ř. z. ze dne 27.5.1852, *Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích (rakouský trestní zákon), ve znění předpisů jej měnících a doplňujících*
17. Zákon č. 86/1950 Sb., *Trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů*
18. Nařízení Ministerstva vnitra č. 13 ze dne 25.3.2002, *kterým se upravuje postup při pátrání po osobách a věcech*

Internetové zdroje

1. <https://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>
2. [Stav, struktura a dynamika kriminality - Kriminologie - Učební opory : Inovace SEBS a ASEBS \(muni.cz\)](#)

Komentáře

1. DURDÍK, T., ČÍRTKOVÁ, L., HÁKOVÁ, D., VITOUŠOVÁ, P. *Zákon o obětech trestných činů. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, 456 s., ISBN 978-80-7598-109-7
2. ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní zákoník. Komentář, 1. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2009, 3285 s., ISBN 978-80-7400-109-3
3. ŠÁMAL, P., a kol. *Trestní řád. Komentář, 6. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2008, 3004 s., ISBN 978-80-7400-043-0
4. ŠÁMAL, P. a kol.: *Trestní řád. Komentář. 7. vydání.* Praha: C.H. Beck, 2013, 4700 s., ISBN 978-80-7400-465-0
5. ŠÁMAL, P., VÁLKOVÁ, H., SOTOLÁŘ, A., HRUŠÁKOVÁ, M., ŠÁMALOVÁ, M. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Komentář. 3. vydání.* Praha: C.H.Beck, 2011, 988 s., ISBN 978-80-7400-350-9
6. ŠČERBA, F., a kol. *Trestní zákoník. Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, 3331 s., ISBN: 978-80-7400-807-8
7. ŠTEINBACH, M., ŠLESINGER, R., ZIMMERMANN, M., BÍLEK., HLAVÁČOVÁ, K. *Zákon o Policii České republiky. Komentář.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 300 s., ISBN 978-7598-193-6

Články

1. ACKERMANN, R.: *Plánování vyšetřování v kriminalistice – předpoklad pro efektivní a racionální vyšetřování trestných činů*. Kriminalistický sborník č.6/1989. s. 281–284.
2. CHALUPNÍK, V.: *Muselo dojít ke znásilnění?* Kriminalistický sborník č.8/1989. s. 357–358.
3. CHALUPNÍK, V.: *Trestná činnost mladistvých sexuálních deviantů*. Kriminalistický sborník č. 10/1990. s. 349–352.
4. GŘIVNA, T.: *Trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti v novém trestním zákoníku*, Bulletin advokacie 10/2009, s. 67
5. PITR, K., MINAŘÍK, Z.: *Lékař a znásilnění*. Kriminalistický sborník č. 2/1989. s. 56–60
6. SCHLIEDER, K. D.: *Několik aspektů práce s obětí při vyšetřování sexuálních trestných činů*. Kriminalistický sborník č. 10/1988. s. 476–478.
7. ŠTENCEL, M.: *Proč se nejednalo o trestný čin znásilnění?* Kriminalistický sborník č. 11/1990. s. 406–407.
8. VELINSKÝ, P., ZAVADIL, J.: *Pohlavní zneužívání se zbraní v ruce*. Kriminalistický sborník č.11/1989. s. 497–499.
9. ZVĚŘINA, J.: *Sexuální deviace – vztah k sexuální delikvenci*. Kriminalistický sborník č. 1/1990. s. 36–38.

Judikatura

1. Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze 14. 4. 1977 sp. zn. 11 Tz 17/77
2. Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 11. 8. 1994, sp. zn. 4 To 518/94
3. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. června 2011, sp. zn. 3 Tdo 669/2011
4. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 12. 2004, sp. zn. 7 Tdo 1077/2004-1
5. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. 7 Tdo 841/2010